

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Historica Relatio De Potentissimi Regis Mogor

Peruschi, Giambattista

Mogvntiae, 1598

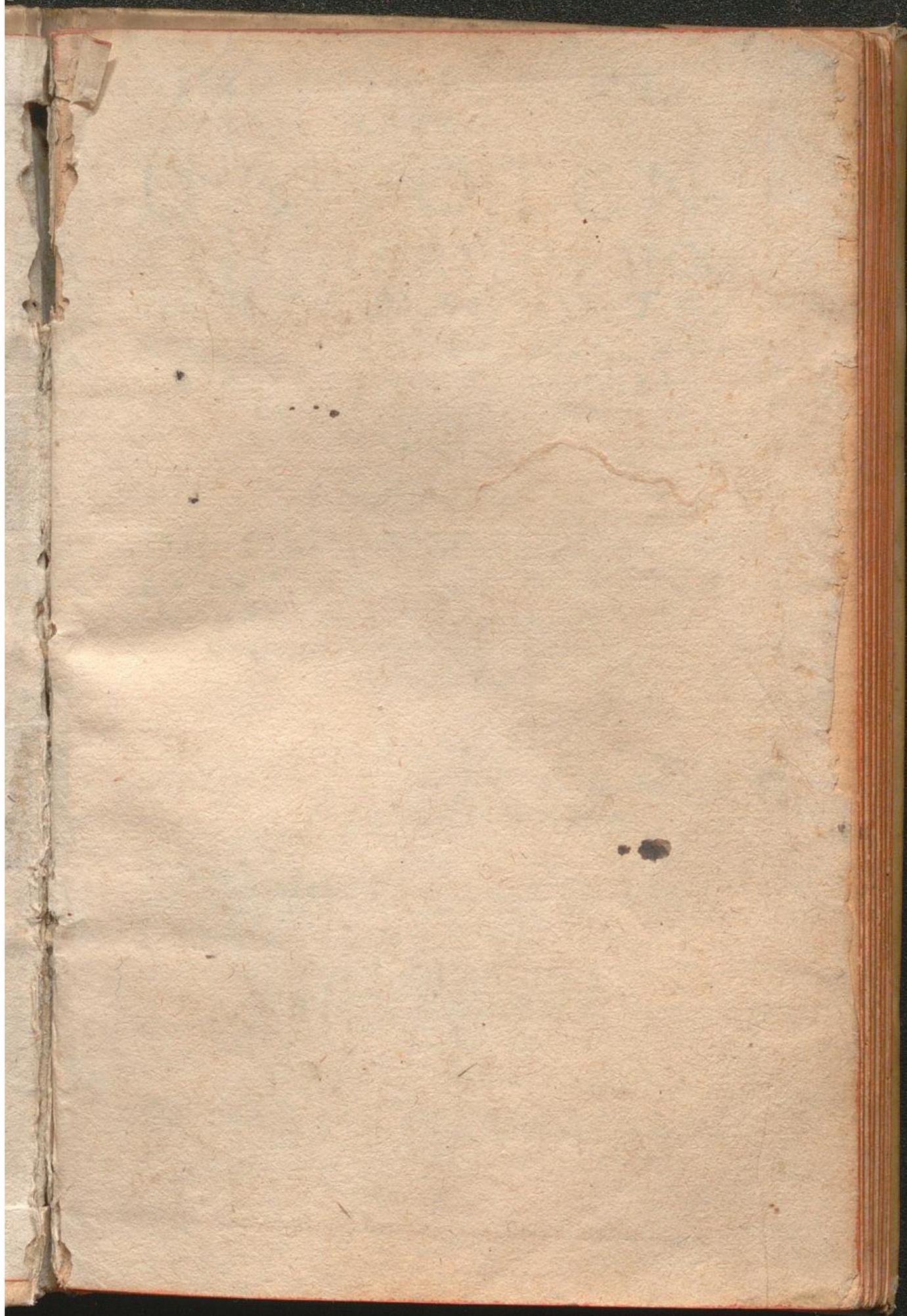
VD16 P 1672

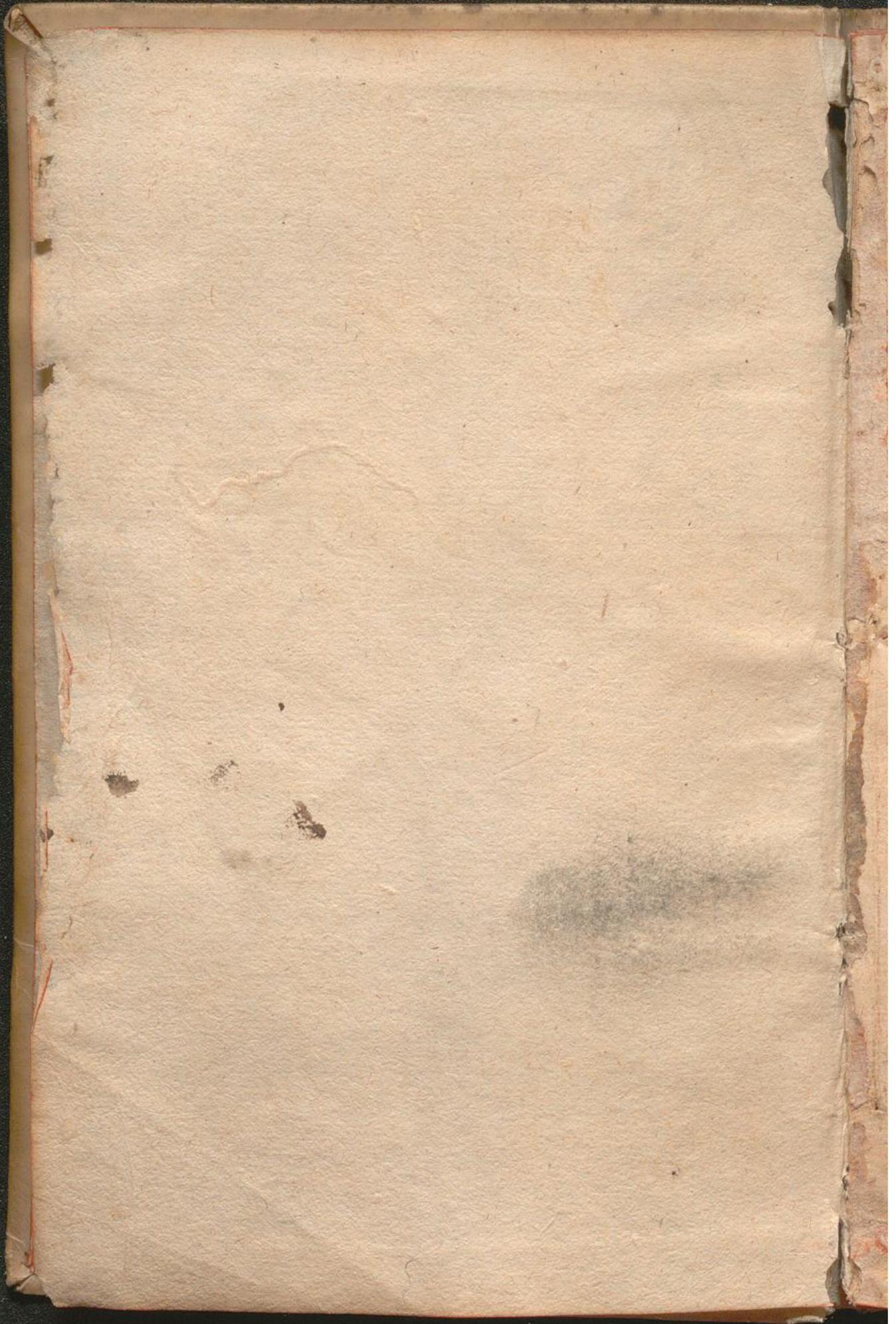
[urn:nbn:de:hbz:466:1-65012](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65012)

Th
5018

N
1
24

Th. 5078.

HISTORICA RE-
LATIO,
DE POTEN-
TISSIMI REGIS MO-
GOR, A MAGNO TA-
MERLANE ORIVNDI, VITA, MO-
RIBVS, ET SVMMA IN CHRI-
stianam Religionem propen-
sione.

DEINDE
DE OMNIVM IAPONIÆ
REGNORVM, QVAE VNI NVNC
MONARCHAE QVABACVNDONO
parent, proxima ad Regnum CHRI-
STI conuersione.

COLLECTA
EX EPISTOLIS ANNO M. D. XCII.
XCIII. & XCV. inde datis,

A

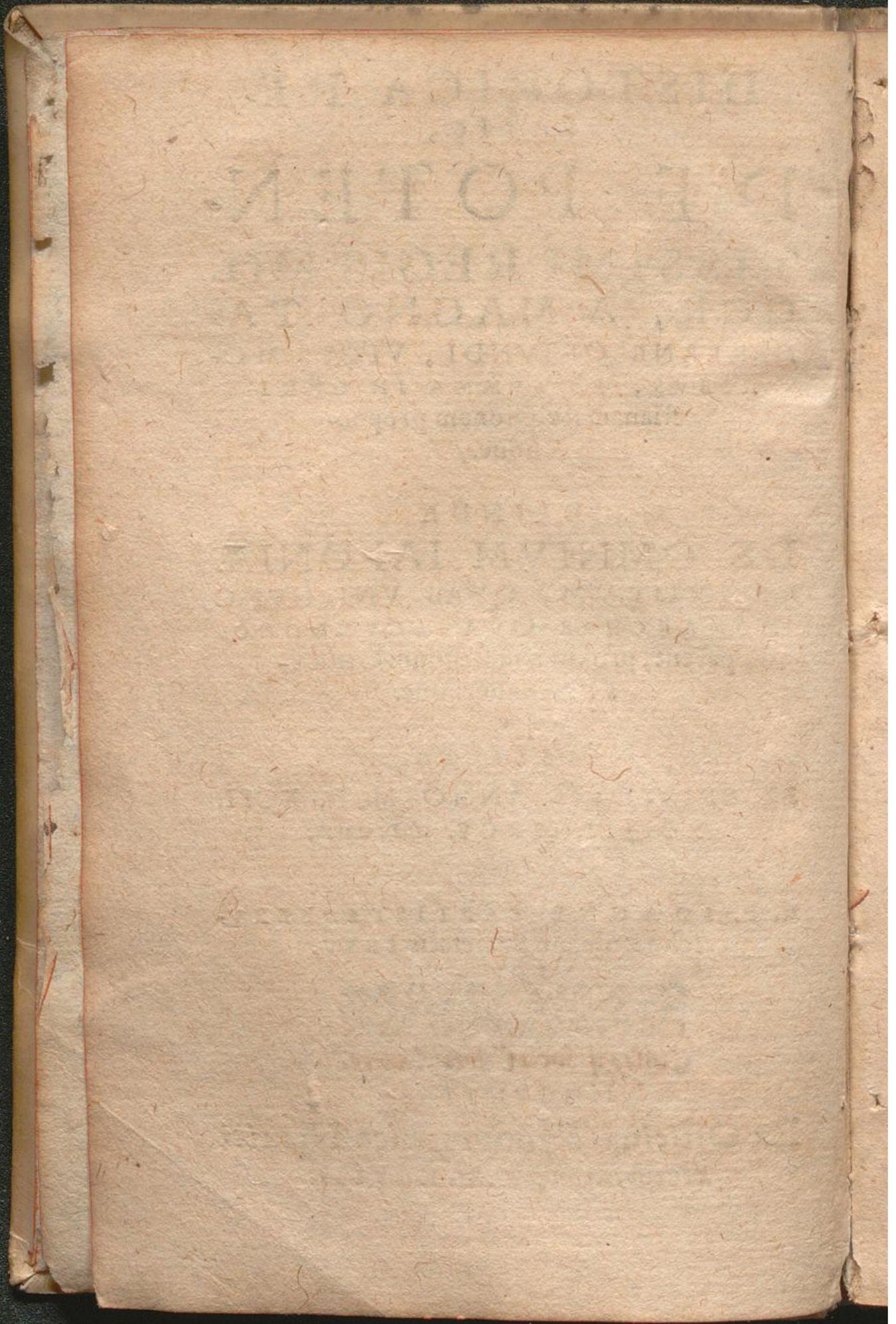
R. P. IOANNE BAPTISTA PERV-
scho Romano Societatis IESV.

Collegij Societ^{is} Iesv Paderb.

MOGVNTIAE

Ex Officina Typographica Henrici
Breem, Anno M. D. XCVIII.

HISTORICA RELATIO,
DE REGNO ET
STATV MAGNI RE-
GIS MOGOR.

Latissimè intra Indum & Gangem
 dominantis, & ad CHRISTIANAM
 Religionem aspirantis.

Excerpta ex varijs epistolis inde acceptis
 anno 1582. 91. & 95.

ALIAS, in epistolis ex India Ori-
 entali & Iapone allatis, & à Patri-
 bus Societatis I E S V, qui ijs in re-
 gionibus degunt, conscriptis, men-
 tio obiter facta fuit, quanto desi-
 derio potentissimus REX MOGOR teneretur
 cognoscendæ Fidei nostræ, quamque arden-
 ter exoptaret sibi declarari, quibus in rebus con-
 sisteret, quibusque fundamentis niteretur lex
 Christiana tantopere celebrata & ab illis populis
 recepta; ut inde dijudicare posset, quid facto o-
 pus sit ad consequendam salutem, ac tandem de-
 cernere, quam ad legem tutò se aggregare, & in
 ea constanter persistere debeat. In hunc finem
 anno 1580. quidam è Societate I E S V Patres ad
 hanc rem perficiendam idonei Coa amandati
 A 2 sunt,

HISTORICA RELATIO

sunt, qui aliquandiu ibi permanferunt. Rurfus miffi funt alij anno 1591. fed varijs de caufis, re prorfus infecta, ad fuos reuerterunt. Nunc tamen quia dictus Rex Mogor omnino in pio defiderio fuo perfiftit, nec vlla re animum & voluntatem elanguiffe oftendit, noftrorumq; reditum vehementer urfit, iterum anno proximè elapfo 1595. alij quidam Patres eo miffi funt, qui rerum ibi geftarum recenrer nos certiores reddiderunt per literas, quas ad calcem huius Relationis adiunximus, & pro communi fidelium confolatione typis excudi hîc in Vrbe curauimus. Et quoniam hic Rex omnino videtur magnam fpem præbere fuæ conuerfionis, (vt ex dictis litteris apparet) non videmur rem ab inftituto noftro alienam facturi, (vt qui sanctæ fidei noftre incremento & foelici Ecclefiæ progressu delectantur, tum negotium hoc ardentè Domino Deo commédent, tum etiam cognofcant meliùs, quis fit ifte magnus Rex MOGOR,) fi breuiter aliquid dicamus, de eius perfona, regno, potentia, Lege vel Religione, atque etiam de eius moribus, & optimis, quæ femper dedit conuerfionis fignis: quæ omnia excerpam ex informatione earum epiftolarum, quas noftri Patres inde anno 1582. & 92. dederunt.

NOMEN huius Regis eft Mahumeth Zelabdim Echebar Rex Mogor. Echebar autem vel Echbar eft nomen proprium. Progeniem fecundum rectam lineam ducit à magno illo TAMERLANE, qui bellum gerens, vt commemorant hiftoriæ, cum Baiazete Turcarum Imperatore eius nominis primo, eundem vnus diei certamine victum

victum captumq; in suum regnum secum abduxit: vbi caueæ ferreæ inclusum tenebat, & tanquã cani, si quando cibum sumeret, reliquias meniæ obiectabat. Si verò equitare vellet, eo humi procumbente, scabelli vice ad inscendendum equum utebatur. Quocunq; deniq; se conferret, catenæ aureæ alligatum post se ducebat. Est hic Echebar Octauus post Tamerlanem, à quo initia sua hoc regnum habuit, vel vt alij loquuntur, est sextus Tamerlani nepos, quod idem est.

Natus est Echebar in prouincia, dicta Chaquata, cuius populus est Turcicus, non Tartaricus, aut Parthicus, vt quidam opinati sunt. Plebs huius regni vtitur idiomate Turcico, at non tam eleganti & polito, ac genuini Turcæ. Nobiles verò, & qui degunt in aula regia vtuntur lingua persica, si spectes rerum vocabula, sed pronuntiatione vtuntur alieniore, quæ non nihil discedit ab illa propria Persarum, sicut & in quibusdam vocabulis. Litterati homines loquuntur Arabicè, eo quod hac lingua conscriptus sit Alchoranus, ceteriq; libri eorum Legis, quæ aliquantulum discrepat à Turcica & Persica. Prouincia Chaquata sita est inter medios Tartaros & Persas versus Septentrionem, & respicit Indiam versus meridiem. Ex vno latere attingit Tartaros, quorum Rex potentia non cedit Regi Mogor, & habet maximũ ac vastissimum regnum. Regnum M O G O R mediũ obtinet inter sequentia Regna præcipua: ab occidu habet Indiam citeriorem & Regnum, sed magis versus Septentrionem, Persarum: ab oriente Indiam vltiorem quæ attingit fines Chinæ. A Septentrione est magnum regnum Tartariæ, cuius

HISTORICA RELATIO

Rex cognomine appellatur Magnus Cham. A meridie verò est Oceanus, licet ex vno capite, quod è continentì longo terrarum tractu se porrigit in mare, sit regnum Calekut, & si tendas magis versus orientem, est regnum & sinus Vengalæ.

R E X Echebar anno 1582. quando primi Patres nostri ibi erant, attigerat annum ætatis circiter quadragesimum; itaq; nunc hoc anno 96. attigerit 54. Est homo corpore admodum robusto & corpore valido, statura mediocri. Turbine tectū eius caput, vestes auro pertextæ, tunica superior genua non excedit. Caligæ calcaneum obtegunt cum ydonibus more nostro; calceo um forma peregrina ab ipso inuēta. Caput magnis margaritis circum frontem exornatum, semper secundū latus è cingulo pendet pugio, non nunquam ensis, vel machæra: vel certè iuxta deposita, vt habeat ad manū. Continēter vtitur custodibus corporis hominib⁹ armatis. Quotidie in aula mutatur excubiæ, & omnes dom⁹ officiales. Plus delectatur Hilpao q̄ Turcico habitu, sed priuatim vtitur vestib⁹ more Lusitano, maxime ex serico nigro.

R E X ECHEBAR anno 82. cum apud eum essent primi illi Patres, habebat tres filios, & filias duas. Filius primogenitus, hoc est, Princeps, q̄ in regnum succedet, & nūc est annorū 31. vocatur nomine proprio Sciecus, cui honoris ergo (vt in e busdam regionibus nomē Domini) adiungunt vocē Gio, quæ significat animā, & appellant Scie-cigio, quasi dicas, anima, id est, persona Scieci. Filius secundogenitus vocatur Pahari, qui id tēporis erat annorum 13. & à P. nostris docebatur idioma Lusitanū, simulq; capita nostræ fidei, ad quæ
declara

declarabat se vehementer affectū: spemq; magni progressus, tū naturæ in eo bonitas, tū ingenij excellentia pollicebatur. Postrem^o regis filius tertio genit^o & minim^o omnium vocatur Dan, vel Daniel.

EST hic rex Mogor, non vnus tantū, sed multorum Regnorum simul coniunctorū Dominus, è quibus præcipua, & cæteris ampliora sunt hæc. Regnum Induſthan. Regnum Agra. Regnum vetustissimum Mendao, in cuius medio exstat Vrbs celeberrima, cuius ambitus 30. passuum millib^o, hoc est, 10. leucis continetur, vel vt alij volunt, 24. millibus, id est 8. leucis. Si spectemus eius habitationes & cōplexum hodiernū. Imo non desunt, qui asseuerēt potius eius ambitū esse 36. millium passuum, hoc est 12. leucarum, Sita est in mōte, vel colle potius, maximis, & splendidissimisq; ornata ædificijs, vt videatur esse vetus Roma, cū amplissima olim esset & florētissima. Cætera præcipua regna sunt, primò Regnū Lahor, in quo hic rex maximā partē cum sua aula degit. tū Regnū Cambaie ad occidentē, quod postremo obtinuit, & Regnū Végala. Multos quoq; habet reges gētiles sibi subiectos, nec paucos in aula, quos varijs bellis sibi subiugauit: & q̄dem nonnulli ex ijs spōte facti sūt eius vasalli & tributarij regna sua ei subijciendo, ne vi eriperētur: atq; hi continēter eū circūstant & aulicorū more officia deferūt. Nec pauci in aula versatur, q̄ aut bello ab eo victi sūt, aut timore magnę ei^o potētis se ei dederūt. Quoniā verò in rebus gerēdis felicissimus est, omnes finitimi reges vehementer eū reformidāt, & vel muneribus sibi cociliant, vel tributū pendunt. Numerati sunt reges 20. gētiles qui in aula eius versantur, & nunc

HISTORICA RELATIO.

huc nunc illuc eum comitantur. Quiuis eorum potentia æquat Regem Calekutanū. Ceteri reges numero plurimi, qui ab aula absunt, in regnis remanent, & idcirco vectigal solvunt. Regum illorum Ethnicorum, quos secum habet in aula, opera & ministerio crebrò & libenter utitur, demonstratq; se non parum eis confidere; admittitq; in palatium, ut familiares & amicos, quod non facit Mauris: neq; enim tãtam libertatem eis concedit, nec tanto favore & benevolentia eos prosequitur, quod potius in Gentilem, quam Mahometarum sectam propendeat.

T O T V M hoc regnum M O G O R situm est inter duo maxima & famosissima flumina; nam ab flumine Indo, quod vicini eius regionis incolæ sua lingua appellant Schind, porrigitur vsque ad Gangem, ab illis dictum Ganga; velut Mesopotamia in Terra sancta constituta est, inter Tigrim, illorum lingua Ticris, & Euphratem, quem vocant Pherat. Hanc Mogorum ditionem veteres vocabant, Indiam citeriorem, nempe, horsum à flumine Indo; & sunt autores graues, qui velint S. Bartholomæum Apostolum his in partibus Evangelium prædicasse. Immo aiunt Patres nostri, qui ibi fuerūt, nationem illã esse propriè Indiã, Regnumq; Mogor esse quasi totius Indiæ scalam, hoc est, quæ illac descendat & concurrat. & est quasi asilum & refugium, quo ex omnibus Indiæ, & multis etiam Asiæ partibus concurritur. Ad partem Septentrionalem eiusdem regni, conspicuus est altissimus, amplissimusque mons, vulgò dictus Cumaus, est enim regio motola: Apparet hunc montem esse Imaum apud
scripto.

scriptores tantoperè celebratum, qui mons Mogores separat à Tartaris. Ex parte huius môtis quæ respicit regnum Mogor, commorantur gentiles quidâ populi eodê nomine appellati; deinde est regio eorum qui dicuntur Bottanti, finitimi quidem regno Mogor, sed non ei subiecti. Hi gentiles, dicti Bottanti, habitantes ex altera parte regni Lahor versus fluuium Indum, admodum sunt procliuës ad pia opera, maxime misericordiæ in egenos: quare Patres illi primi magno desiderio tenebantur eo proficiscendi, & illis, tam bene comparatis, Euangelium prædicandi. Sunt homines colore candidi, nulli inter eos viuunt Mauri; Tunicis, more Turcico, vtuntur ita ad corpus totum astrictis vt nec minima plica notari possit. Quodq; magis mirum, nunquam illis se exuunt, ne quidem cum dormiunt, nec deponunt, nisi attritæ vel putrefactæ sponte dilacerentur & excidant. Vtuntur pileolis in formam pyramidis præacutis. Manus nunquam lauant; causam huius rei dant, quod non conueniat elementum tam purum, vt est aqua, sordibus, alijsque rebus fædis inquinari. Vna tantum coniuge vtuntur, & post duos aut tres filios in lucem editos, deinceps vitam agunt quasi fratris & sororis. Si alter eorum è viuis excedat, qui superest, non potest secundas inire nuptias. Idola non habent, Viuunt more Brasiliensium extra opida foris, in campis. Nullum habent regem, summa in libertate viuunt. Augurijs reguntur & signis, habentque Augures suos, & alios in simili genere exercitatos. Si quis eorum vita defungatur, discedunt ab illo. Hi vero, vt sapientes & Magi, euot

A 5 luun-

HISTORICA RELATIO

Inunt suos augurales codices, dum poscitur ab eis consilium, quid agendum cum corpore mortuo; quicquid autem illi responderint, id mox exequentur. Si enim dicant esse exurendum corpus, exurunt: si aliud, id quoque præstant: si verò dicant esse comedendum, non repugnant, sed comedunt. quanquam alias nunquam carne humana, ut Anthropophagi, vescantur. Colore & faciei lineamentis vel physiognomia persimiles sunt Europæis: sunt enim candidi, & magna ex parte facie rubicunda, capillo item promisso & flauo, corpore robusto, statura mediocri. Bella gerunt pedites, in conflictu utuntur arcu vel gladio. Eorum patinæ & lances sunt mortuorum caluæ vel crania, & dimidij calices. Eleemozinas libenter porrigunt mendicantibus. Parant victum texendis vestibus, quas æstate deferunt ad vrbes Negariot & Calamur, aliaque vicina loca montana, ut vænum exponant; reliquis enim anni temporibus ob crebras montium niues, paucis tantum mensibus exceptis, vltro citroque comeari non licet.

A V S T R V M versus confine est hoc regnum Calecutano, quod circumdatur mari Oceano, vbi caput vnum terræ continentis longissimè in mare porrigitur, & habet sinum Vengalanum, qui inde à sinu Persico magis tendit in Orientem, nihilo eo minor, sed potius maior & vastior, in eaque ora, præter Vengalanos, habet optimos quosdam portus. Ad Orientem finitimum est decan & Canara, vbi Regnum Narsingæ & de bisnaga; est regio amœnissima, nemorosa, simulque fructifera, vbi multa feruntur arundineta, è quibus excipitur
mel

mel ad conficiendum saccharum. Multi ibi videntur arborum fructus, & quibusdam in locis persica, vua, mora, zizipha, aliq; id genus plurimi. Ferax quoque est malorum Maisilicorum, citreorum & medicorum. Omnis generis herbas hortenses effundit, si solam lactucam & betam exceperis. Ad oram deinde regionis Cambaia versus Occidentem, qua tamen magis se flectit in Septentriones, aliquot tantum portus habet, videlicet Curate, Barote, Cambarate & Oga. Per regna huius Mogor decurrunt undecim maximae amnes, quorum nomina sunt haec. Taphi, qui transit iuxta urbem Curate. Haruada, qui delabitur inde à Barote. Chambel qui ingreditur fluvium Tamone, & Tamona, qui se exonerat in Gangem. Hic fluvius Ganges tantopere celebratus oritur in regionibus Vengala. Reliqui sex amnes sunt, Catanul, Cebcha, Ray, Chenao, Rebeth. & Indus, in quem omnes praecedentes delabuntur. Ambitus totius regni huius non-gentas leucas efficit, quae fere sunt tria millia miliariorum: longitudo sexcentas, quae attingunt numerum duorum millium; latitudo vero quadringentas, quae faciunt mille & ducenta miliaria. In Regno Induflan fuerunt Reges Christiani, sed victi & exturbati regno sunt à Parthis. Extremus autem eorum Rex vocabatur David, quem fama est originem duxisse à S. Bartholomæo Apostolo. Successores deinde TAMERLANIS diuturnis bellis vexati sunt à Parthis, qui stirpem suam ducunt à Cinguisquam Rege Parthorum, ac tandem coacti sunt se recipere

HISTORICA RELATIO

recipere in Regione in Quabul. Hæc regio fines attingit tam Persiæ quam Indiæ. Verum hi obuersa in hostes fronte, assiduis prælijs fatigantes Parthos, continentem (quod est regnum MOGOR) inter Indum & Gangem interiectam occuparunt. Quo vero tempore in India ardebat bellum Parthicum, Baburxa auus Echebar virtute bellica regnum Industhan inuasit, Parthosq; regno pullos, abegit vsque in Insulas sinus Vengalani. Defuncto Baburxa bellum Parthi redintegrarunt aduersus eius filium, nomine Emmaupaxda, compuleruntq; eum magno dedecore fugam capeffere vsque in Quabul, quæ est ex hac parte Indi fluminis. Tunc Emmaupaxda implorauit auxilium Regis Persiarum, qui aliquot millia militum ei submisit, sed ea conditione, vt eadem legem & sectam, quam ipse, hoc est, Persiæ omnes profiterentur, amplecteretur & sequeretur. Renouauit igitur exercitum Emmaupaxda, & tantam impressionem in hostem fecit, vt regno Mogor Parthos rursus exterminarit. Huic Emmaupaxda successit Echebar, de quo agimus, & nunc imperium obtinet totius regionis Mogor, ac omnino regem Parthorum debellauit, regnumq; primum Vengalæ, tum etiam Cambaiæ versus Indiam sub iugum misit.

Hic Rex Echebar bella gerit cum varijs. multi ei rebellarunt, & coniurationes inierunt contra illum, vt anno 82. ob fidei nouitatem plus quàm decem millia Mogorum in Vengala, & pene viginti milia Parthorum fecerunt. Regnum item Cambaiæ non est securum. vetera enim vulnera indies magis magisque refricantur: non parum quoq;

quoq;

quoq; reformidat vicinum fratrem germanum minorem, regni Quabul Principem ex hac parte Indi fluminis, qui exaltatus eo regno, quod & possidet, ob æmulationem mutuam non parum fratri molestus est. Anno 82. mense Februario Mogor ipse profectus est contra fratrem suum, qui cognita aliorum rebellione, & forte communicatis occulte consilijs, ingressus est regnum Echebar ad gerendum in illis partibus bellum cum multis Mogorum millibus. Verum, quia Rex cum maximis copijs aduentabat, in fugam se ante aduentum Regis dedit, qui eum vsque ad ripam Indi fluminis insecutus est: is terminus est regnorum eius. Ex altera igitur fluminis parte hoc est in ditione Quabul, vbi degunt veri Mogores regnum iste nunc obtinet. In Cambaia quoque est magnus quidam Dominus caput partis, dictæ Cuthuditan, qui & potens est, & non parum grauis ac molestus. Hic paulo ante, quam primi Patres eo proficiscerentur, magno exercitu obsederat propugnaculum Daman, & excursiones faciebat circumcirca cum duodecim fere equorum millibus, sed Lusitanorum, qui in illa vrbe sunt, robore fortiter reiectus est, reque infecta abire compulsus.

REX Echebar, quando omnes vires suas coniungit ad bellum gerendum, est Rex potentissimus, & valet ad quoduis maximum bellum gerendum. Habet enim multos Dominos, & Praefectos belli potentia & fortitudine claros, quorum quilibet suis impensis alit 10. 12. vel etiam 14. equorum milia. Alij his inferiores, septem vel octo milia. Singuli autē horum multos quoq; habent

HISTORICA RELATIO

habent elephantes: & præter multa equorum & peditum milia relicta in præfidijs alijsq; varijs locis minus tutis, ipse solus in aciem educit quinques mille elephantes armatos (vti fecit, quando profectus est contra fratrem) eoq; etiam, si velit, plures: nam toto regno quinquaginta milia elephantorum ad omnes fortuitos casus sustentantur. Deinde simul in prælium emittit quinquaginta equorum millia, peditum autem numerum infinitum: Homines enim qui in eius regnis degunt, vti diuersarum sunt nationum, ita diuersis sectis sunt addicti, alijs item alijsq; morib⁹ præditi. Mauri, id est, Mahumetani, Bachehi & alij populi, Tartaris finitimi, vtuntur equis Tartaricis, natura valde robustis, & ad labores ferèdos idoneis, sed ad aspectum foedis, squallidis & colore deformibus. Rex, Domini, & belli Duces vtuntur Arabicis. Gẽtiles vtuntur equis natiui soli, hoc est, qui nascuntur in regno Mogor. Rex magnum numerũ secum trahit tormentorum a neorum in prælium, quę solet collocare in fronte exercitus, hoc est primo agmine. Elephantes, cum itur ad bellum, supra frontem gerunt frontalia ex laminis ferreis, vel certè coriaceis, durissimis in sui tutelam; eorumq; gubernatores armati sunt itẽ laminis ferreis, vel loriceis aut thoracibus ferreis. Quilibet elephas in rotulis ligneis, quasi arcis, gerat minimũ 4. sclopentarios instructos magnis sclopis, vel totidẽ sagittarios cum sagittis. Hi elephantes nunquã antecedunt exercitũ, ne sua magnitudine exercitui adimant conspectum hostium, vel si cadatur, ne ordines, nationesq; militũ, atq; adeo totũ exercitũ

contur-

conturbent vel magno aliquo incommodo afficiant; quare reiiciuntur in extremam stationem, ut si forte hostis eo penetrarit, vndiq; caterua eiusmodi belluarum armatarum emittatur, ad frangendum hostium impetum. Solent quoq; enies nudi & ancipites illarū proboscidi alligari & similiter aliquot præacuti pugiones magnis illis eburneis dentibus, qui vtrinq; extra os prominēt: & nullis licet armis instructi sint, magnā tamen cladē inferunt sola proboscide; nam quotquot obuios habent eos ē terra in aera altissimē attollunt ut lapidos ad terrā grauius affligant, ac in frustra comminuant, vel certe instar arietum ferrata fronte feriunt & impellunt obuios, magnamque lanienam faciunt pedibus eos obterendo, & conculcando, postquam in terram deiecerint.

REX bellum gesturus copias cogit ex omnibus populis regni, ut ex Mogoribus, Coronanis, Torquimachis, Bolocchis, Guzzaratis, Parthis, Indhustanis. & alijs tam Mauris, quam Ethnicis: licet ethnicis magis fidat, quam reliquis. Habitus militum non est vniuersi modi, sed varius, & sine lege, quam illi vocant Caphar, & non iecundum lectam Mahūmetanam.

QVOD ad opes & facultates populorum, singulorumq; hominū attinet, res sic se habet. Rex est Dominus omnium; ita ut nullus quidq; bonorum stabiliū habeat, nisi annuente Rege; quare omnes pēdent ex eius beneuolētia. Omnibus Præfectis belli & Dominis certas ditiones & prouincias, redditusq; certos (præter tertiā quam Regi pensitant) attribuit, quib⁹ comodē se suorūq; militū, quos habere tenētur, numerū alere possint,
qui,

HISTORICA RELATIO

qui, quoties bellum gerendum est, prodire in aciem debent. Eisdem quoque redditibus tenentur sustentare Elephantes, camelos, pantheras, & equos. Atque hi omnes quotannis coguntur comparere cum suis in Vrbe regia, vbi ante palatium regis delectus habetur generalis, vt Rex coram omnia conspiciere possit. Redditus vero Regis sunt longe maximi, quos copiosissimè ex omnibus regnis cogit & coaceruat; Vigent enim in regno omnis generis negotiationes, & mercaturæ quæstuosissimæ, & inter cætera sunt ibi plurima aromata, vt piper, zingiber, casia, & alia. Deinde magnus numerus lapidum pretiosorum, Margaritarum & metalli omnis generis, tapeta pretiosissima, peristromata, panni serici & auro texti, plurimum gossypium, equorum copia, quorum magna pars è Persia & Tartaria adducta. Itaque quotannis conficit reditum pluriùm millionum, super impensas quas in toto Regno facit. Quanquã verò tanta sit huius regis potentia, non tamè est in magna apud homines æstimatione, & quoad externum apparatum non est magnificus aut sumptuosus, siue in habitu corporis, siue in aula, siue alijs in rebus. Mensa eius constat victu parabili & communi omnino, non plura in eam fercula inferuntur, quam quadraginta vel quinquaginta, eaque operta scutellis, & figlinis ex China allatis; singula quoque mantili obuoluta & colligata: quod mātile obsignatum est archimagyri sigillo, & deferuntur à totidem pueris præeunte architriclino & aulæ præfecto.

R E X hic multa habet præclara dona. valet iudicio, prudentia, & ingenio. Sagacissimus est, sed

sed simul humanitate tanta, quanta in vlllo rege deprehendi potuit, Valde magnanimus & generosus: vt si spectes modo hæc tria, prudentiam, magnanimitatem, & parem fortitudinem & potentiam, nihil admodum in eo desideres. Facetus est, familiaris, & amabilis, nec tamen immemor grauitatis & seueritatis. Procliuis admodum in bonum, omnium nationum amans, sigillatim autem Christianorum, è quibus semper aliquem vult secum degere. Nihil fere est, quod facere ipse non possit, siue ad rem bellicam, siue ad gubernationem pertineat: Sed nec artium vllarum mechanicarum ignarus. oblectatur conficiendis sclopiis, fundendisque & conflandis tormentis. imo in ipso palatio fabricantur sclopi & gladij. Valet rerum multarum peritia, & exercitatione disputandi de Legibus & varijs sectis: quo in genere imprimis est diligens & curiosus. Et tamen Rex hic, quod admiratione dignum est, est rudis litterarũ omnino, vt nec Alphabetum, nec prima elementa norit. Doctorum hominum ceteroqui amicus est, è quibus secum continenter habet duodecim, qui in eius præsentia ordinariè varias proponunt quæstiones, & semper de alia atque alia materia disputant, vel varias commemorant historias, quæ ad parandam variarum rerum notitiam, comparandamque prudentiam maximè faciant.

Si quos homines, ignobiles licet & externos deprehendat officio apud se gerendo idoneos, ingenioué & industria præstantes ad exercitium aliquod, eos in suam familiam adsciscit, secum detinet, & munere aliquo imposito hono-

B

ratos

HISTORICA RELATIO

ratos reddit: Verum ne idcirco superbiant vel insolescant, vult, vt signum prioris sui status palam gestari ante se curent, vt instrumentum artis, quam ante professi fuerint. Exemplo esse potest Architalassus eius, vel Præfectus maris, qui olim fuit homo vilis conditionis, & caput eorum, qui conficiebant hastas. huic, quoties egreditur, vel aliquo concedit, præfertur hasta, & idem fit de alijs exercitijs. Rusticis & agricolis, ac hortulanis vult præferri ligonem vel sarculum, &c.

QVOD ad iustitiam & æquitatem attinet, in in ea tuenda & per totum regnum ritè administranda est ardentissimus & obseruantissimus. In ea Vrbe, in qua sedem suam habet, nulla controuersia dirimitur, nec extrema sententia pronunciatur, sed nec vllus reus vel facinorosus homo, ipso inscio, punitur. In pœnis infligendis valde est moderatus, & postquam permisit iudicium, & aulæ arbitrio reum extremo multandum supplicio, vel etiam alio, vt membro aliquo corporis truncandum, ter vult per nuncium cõmone fieri, antequam ad supplicij locum educatur. Qui atrox vel immane aliquod scelus designarunt, eos elephantis conculcandos & proterendos obijcit, vt in bello hostes, vel medios præacutis sudibus configi iubet: latronibus & pyratis abscinditur manus, qua deliquerunt: adulteri, homicidæ, & prædones, vel aguntur in crucem, vel iugulantur, aut strangulantur. Verù qui leuius peccarunt, acriter vapulant, & deinde dimittuntur. Raro hic princeps indignatur vel stomachatur, sed tamen si erumpat ira, dici non potest.

potest, quantum in ea efferuescat; id boni habet, quod eius iracundia breuis sit & cito ad pristinam animi serenitatem redeat: nam re vera à natura humanus est, mitis & benignus. Cuidam primario homini proditoris & coniurationis apud se delato prima, atq; etiam altera vice cum recidisset, ignouit, sic ut aequè eius opera & consilio, ac prius, vteretur; sed vbi tertio in suspicionem eiusdem criminis venit, curauit eum statim agi in crucem. Libenter de rebus suis consilia agit: saepe etiam priuatas consultationes de suis, quos secum habet, instituit; quid autem statuendum sit, solius regis, (idq; merito) arbitrio relinquatur. Primo itaq; expromit, quid sibi videatur, quidq; moueat, antequam suum consiliū exequatur; tum expromit quid faciendum, vel non faciendum sit, & tunc simul omnes respondent consentienter, acquiescendo eius consilio, sit pax nostro Regi. Cæterum, si omnino alicui illorum occurrat aliqua difficultas, eamq; dissoluendam proponat, sustinet patienter, & benigne auiscultat, sed, dato responso, & reddita sui consilij ratione, non patefacit, quid tandem agere velit, imò nonnunquam post perceptas rationes contrarias, si mens in illis acquiescat, mutat consilium, & aliorum arbitrium sequitur.

HABET Rex hic suos iudices & magistratus, qui litibus populi finiendis, & iuri dicundo præfident, licet inter eos aliquod discrimen intercedat. Atque hi omnes controuersias & quæstiones decidunt, sententiasq; suas ferunt viua voce, non scripto. Ipse nihilominus quotidie decies

B 2

(quod

HISTORICA RELATIO

(quod haud scio, an vlli Principum sit vfitatum) publicam audientiam facit, non sedens, sed stans, colloquiturque aliquando ad duas horas. in hanc rem duas habet aulas patulas & paratas, & in qualibet visitur sedes Regia eximio cultu & artificio splendido, regi que consentanea. Circumstant eum octo viri selecti, & magna rerum experientia celebres, qui offerunt supplicationes, & schedas memoriales mercatorum & simul eos informant, quis ritus seruandus sit in exosculandis Regijs pedibus. Eodem tempore habet secum & notarios vel scribas, qui diligenter annotant omnia decreta, dicta, & responsa Regis, qui mos est receptus apud Persas, omnesque harum regionum Principes. Rex ferè semper Turcarum Maurorumque ritu sedet humi in tapetis & pulvinaribus: habet tamen iuxta se tellam regiam more nostro opertam holoserico rubro, sed auro, variaque arte elaboratam, in qua etiam saepe selsitat. Vocauit aliquando Praefectos suos & Dominos ad consilium, ei que voluit Patres nostros interesse, sibi que proxime assidere, quod tamen alij nulli permittit.

REX hic à natura, & corporis constitutione valde obnoxius est melancholix, & oppressioni cordis: & idcirco quærit varias deambulationes, & ludos ad recreandù se & oblectandum. Vnde aliquoties cum equitatu vtrinque disposito (vt fit in ludo Italis dicto Carosellorù) exercet se ligneis pilis vltro ritroque batillo ad id accommodato reuerberandis, vt terram nunquam attingant; nam quæ pars causam dederit, vt terram contingat, ea victoriã cedit alteri. Alias oblectat se ferocium
Elephan-

Elephan-

Elephantorum, aliarumq; belluarum conflictu, ut bubalorum, vel ceruorum, vel gallorum, vel arietū qui se mutuo aduersis capitibus impetunt, nonnunquā etiam pugna & duello palestritarū. Periuicundum ei spectare contendentes pugnis, quando se crebris ictibus pertundunt; Gladiatores quoq; qui veterum Romanorum more, se impetunt strictis gladiolis. Voluptatē quoq; capit magnam aspectu columbarum in acre tripudiantium & ludentium; gratissima item varietas auium. Sæpe astat ducentibus choreas. comedias, aliosuē ludos, quibus res olim gestæ repræsentantur, si accurate instituti sint, frequentat; aures quoq; libentes præbet morionū & mimorum nugis & gerris. Et ne vllum recreationis genus illi desit, nabet elephantes & camelos, tripudiandi, vel ad numerum saltandi peritos. Verum, quod admiratione dignum est, dum his vacat spectaculis, grauiissima expedit negotia. Venationi ferarum, quibus regio illa abundat, apprime deditus. In venatione opera pantherarum ad capiendas feras vtitur; nullus enim ibi vius canum venaticorum. Aucupio nō admodum delectatur, etiamsi habeat omnis generis aues accipitres, & aucupes optimos, summa dexteritate, qui tantum vsum habent artis suæ, ut certis sagittis, licet implumibus, nec ferro armatis in cœlū vibratis quamcunq; auem præteruolantem in alibilibiter ferire, & in terram deijcere possint. Ad capiendos ceruos in his regionibus vtuntur opera aliorū ceruorum cicuratorum gestantium laqueos in cornibus, quibus cerui syluestres, dum cum istis arietant, & certant, facile illaqueantur,

HISTORICA RELATIO

& illaqueati ad terram affliguntur, ac mox venatores, magna celeritate accurrentes in prædam paratam irruunt. Hoc venandi exercitio etiam vitur Rex quando procedit in bellum, & ferè in hunc modum; nimirum, curat obsideri syluã vel multa vepreta, à tribus, & aliquando quatuor hominum millibus, ita vt alter alterum manibus teneat; deinde per alios efficit, vt è media sylua ingenti excitato strepitu & sono ad extremas syluæ partes feræ adigantur, & ita in manus obsidentiũ incidunt. Quod si forte eueniat, vt fera aliquorum manus euadat, ij pro recreatione aliorum, pænã pro ratione culpæ luere coguntur.

ABHORRET hic Rex vehementer, & abominatur sectam Mahumetanam, vt qui optimè perspectos habet eius errores & fraudes maximas planeque decreuit eam immutare, & ideo omnia moschea, vel delubra Turcica in istis regionibus demoliri iussit, ac in stabula, aliaq; vilissimorum officiorum loca conuertit: similiter & Alchoranos, hoc est, turres, è quib⁹ euocabantur ad habendam orationem. Dum verò ita anceps est, & pendet animi, in quã sectam se inclinare debeat, quæque vera sit lex & religio, etiam si agnoscat & confiteatur vnum Deum, primum moderatorem & Dominum supremum totius vniuersitatis (quod etiam secundum legẽ Mahumeticã profitebatur) tamen in gentilitiã potius quã in vllam aliã suorũ populorum sectam propendet, non quod existimet adoranda idola, quæ intelligit esse vanissima & omni cultu indigna, sed quod putet venerationem diuinam deberi soli, vt rerũ omnium quæ gignuntur effectori, & qui principem locũ

inter

inter res creatas obtineat, ac proinde nec adorandum Mahometum prophetam falsum. Inter omnes autem leges mundi, quarum notitiam consequi potuit, nulla illi magis probatur quam Evangelica & Christiana. non nullas adhuc de ea habet dubitationes, propterea quod hactenus non potuerit prolixè, & commodè de nostræ fidei mysterijs cum eo agi, tum ob idiomatis difficultatem, tum alijs de causis. Spe tamen minime dubia tenemur, multisque & clarissimis coniecturis atque argumentis didicimus & quasi manu accepta arrha tenemus, eum religioni CHRISTIANAE nomen daturum. Hinc est, quod inde à primis initijs maiorem in modum à nostris petiuerit hominem Christianum Arabici idiomatis & Persiani gnarum, eumque in doctrina Christiana, & scètia Mahometana versatum, qui secum de tota re ageret, vt tandem certi aliquid constituere posset. Causa autem primaria, cur ita proclius fuerit in Christianam religionem tamque benenolum & affectum ad illam se declararit, est quod iam olim anno 1578. à Prorege Indiæ ad hunc Regem amandatus fuerit Legatus, Antonius Cabralis Lusitanus, cum aliquot comitibus item Lusitanis. Tunc enim studiosè obseruauit & expendit Christianorum, nempe Lusitanorum, qui ad aliquod tempus in eius aula diuersabantur, vitam & mores, ac simul vehementer probauit; Et Legatus quidem, eum informauit, quoad potuit, de præcipuis Christianæ legis dogmatibus, & de patribus Societatis, qui per Indiam eam disseminarent.

HISTORICA RELATIO

Cognouerat quoque duos Patres Societatis, qui anno 76. ex Europa venerat, egisse cum Vengalanis, exposuisseque illis fidei nostrae capita: esseque in India alios multos eiusdem Societatis, qui legem Christianam praedicarent, & magnam hominum multitudinem conuertissent, & per varias ditiones in multis locis fructu vberissimo fundamenta doctrinae Christianae iecissent; de eaque re magnam esse famam. Petrus quoque Tauerius Lusitanus, magna auctoritate vir, qui in aula eius remanserat, longè accuratius postea praecipua nostrae fidei mysteria, illi vltro omnia curiosè indaganti, explicauit: quae causa fuit, vt ex India mox euocarit P. Iulianum Perrieram, ex quo multo clarius intellexit omnem rationem legis nostrae. Et certè Pater iste praclare officio suo functus fuit, primisque veritatis radijs ita prorsus Regem illustrauit, vt manifestis indicijs declararit se desiderio teneri suscipiendae istius fidei & religionis. Atque haec causa fuit, cur Vengalani voluerint illi rebellare: sic enim postea se purgarunt, mouisse se bellum, quia cognouerant Regem velle renūtiare antiquae fidei maiorum, hoc est Mahumetanae, & suscipere nouam. Itaque in Ducem & caput belli acceperunt fratrem regis germanum, Principem Quabul, qui maximis copijs regnum Echebar ingressus erat, vt supra diximus, & iam progressus centum Leucas, id est, trecenta millia passuum; nec ante recessit, quā Rex Echebar potētissimo exercitu occurrens, coëgit eū terga vertere, & in regnū Quabul perfugere.

Ante hoc ergo bellum. iam duos illos primos Societatis Patres, à Vicerege missos, vt supra diximus,

mus,

mus, euocarat: & impetratos semper humanissime habuit, ac quando superiores eos inde ad succurrendum alijs regni ditionibus, vel, propter rumores, auocabant, non acquiescebat, sed plurimum repugnabat, licet nunquam ad remanendum coegerit, sed tantum beneuole & verbis amore plenissimis rogarit, vt manerent, nec desererent, ob summum desiderium iuuandi se & salutem animæ suæ procurandi. Quo tempore ibi fuerūt, sæpe eos de rebus diuinis & legis Christianæ veritate & mysterijs disputantes audiuit: ita vt iam vehementer vacillaret, nec sciret, in quam partem se flecteret. Hinc eum trahebat vis prædicatæ veritatis, & intellectum conuincebat, illinc antiqua consuetudo, & legis Mahumetanæ licentia retinebat. Mauri deinde & Mahumetani, cum aduertissent eum in fidem nostram propendere, ceperunt ab eo moliri defectionem. Accedit quod eius mater, & matertera, & quidam ex magnis Dominis, quos secum habet, male nos legemq; nostram accipiebant, existimantes se ad id obligatos, pro suæ sectæ honore & patrocinio. & ex odio, quo naturaliter prosequuntur religionem Christianam, eam depingebant tanquam deformem & captiuam. Idem faciebant tot mulieres, quas habebat, quæ timebant ne ab eo repudiarentur. Obstabat quòq; illud, quod Rex, licet bona esset voluntate, tamen per continuas recreationes, quas, vt diximus, habebat plurimas, ac grauissimas totius regni occupationes, & quotidiana negotia, neq; locus, neq; tempus dabatur ad tractandum de negotijs salutis, quæ tractatio prolixis egebat colloquijs & disputationibus.

HISTORICA RELATIO

Impediebat quoq; non parum linguæ peregrinæ difficultas, qua non poterant Patres, ita liberè & clarè exprimere sentia animi, vt potuissent natia & propria. Atq; ita tunc nihil effici potuit.

Dvo illi Patres, qui Goa profecti erant ad Regem Mogor anno 1580. scripsere, se iter illud spatio viginti dierum emensos, vsque ad Suracte huius regis portum, & postquam per multos labores & discrimina rerum inde venissent in urbem Fatepur, vbi rex fere per id tempus commorabatur, absoluissetque iter quadraginta trium dierum, se aliorum sermonibus cognouisse, tam exoptatum fuisse Regi aduentum suum, vt numerarit dies singulos, dum eos expectaret, sicut & ipse illis postea confessus est. Scripserunt quoque hunc in modum. Rex Maurus non est, sed vacillat in omnibus legibus, nec vllâ assuevanter credit esse legem Dei, quod in omnibus inueniat, quæ non conueniant eius rationi & intelligentiæ; putat enim omnia ratione posse comprehendere. Nihilominus interdum fatetur & affirmat, nullam legem sibi æquè probari ac Evangelicam, & qui potest eousq; proficere vt intelligat hanc esse ceteris præstantiorem & veram legem Dei, eum mox eam suscepturû. In aula quidam aiunt eum esse gentile, & adorare solem. Alij dicunt esse Christianum. Alij, cogitare eum de noua secta instituenda. In populo quoq; variæ sunt opinioniones de rege; Quidam Christianum faciunt, nonnulli gentilem, Alij maurum. Qui autem meliore sunt iudicio, putant nec Christianû, nec gentile, nec Maurum esse, idq; esse ceteris verius. Vel asserunt esse Maurû, sed conformare se omnibus,
vt ar-

ut arte quadam omnium animos sibi deuinciat.
 Quia verò hic Rex per epistolam Goam transmis-
 sam ab Indiæ Prorege, & P. Prouinciali Societa-
 tis, petiuerat sibi mitti cum Patribus dictis libros
 Legis Creatoris (sic enim in illis partibus appel-
 lantur) qui ibi docentur, post tertium vel quar-
 tum sui aduentus diem, obtulerunt Regi Biblia
 regia quatuor linguarum venuste compacta & in-
 aurata, cum ipsi principes Domini status adef-
 sent. Plurimum hoc dono recreatus est, & singu-
 los tomos magna reuerentia sigillatim ordine
 suo accepit, osculatus est, & vertici suo in præ-
 sentia omnium imposuit. Deinde in eo ipso cu-
 biculo, curauit ea deponi in armarium no-
 uum, quod in hunc finem fieri curarat. Obtule-
 runt illi quoque duas perelegantes tabellas,
 quas studio illi Goa attulerant, in quarum alte-
 ra erat imago Gloriosæ Virginis cum filio in bra-
 chijs, expressa ex exemplari S. Mariæ Maioris; in
 altera verò imago Saluatoris, quam maxima ve-
 neratione & reuerentia item in conspectu omni-
 um recepit, osculatus est, & osculandam præbu-
 it suis filijs, reposuitque in eundem locum. At-
 que hæ sunt, quas ostendit Patribus, qui postre-
 mò ad eum profecti sunt, eorumque oratorio accõ-
 modato dedit. Attributa autem dictis Patribus
 commoda habitatioue, & loco in quo excitarent
 oratorium ad cultum diuinum exercendum, com-
 mēdauit eis filium suum secundogenitum, ut eorū
 opera addisceret idioma Lusitanum, artemque scribē-
 di more nostro, & fidei principia. Cūque aliquādo
 filium inuississet, & inuenisset apud eum paradigma
 scriptionis à P. datum, atque ille iussu Patris legere
 illud

HISTORICA RELATIO

illud cepisset, his verbis. *In nomine Dei*, Pater subiecit, vt adderet, & *Iesu Christi veri Prophetae & filij Dei*, quod etiam in eius praesentia additum est. Iuit deinde ad eorum oratorium, ab ipso in eorum domicilio curatum, & perbellè ornatum, in quo quotidie faciebant sacrum, praesentibus omnibus Lusitanis, quotquot in aula degebant. Rex ingressus est solus, turbinem è capite detraxit, & primùm genibus nixus more nostro orauit, tum adorauit ritu suo, nempe Turcico, & mox etiam Gentilitio. Surgensq; è terra, dixit, **DEVM** coli debere omni genere adorationis. Post hæc confedit vnacùm illis humi, hoc est in tapetis & puluinaribus, dixitque, se nihil dubitare de nostra lege, proeque intelligere vitam & miracula Christi non esse puri hominis, sed se non capere, quomodo Deus habeat filium. Aliàs post varia colloquia dixit. Patres, multa de lege vestra ex sermone vestro cognoui, quæ plus mihi arrident, quam de ulla alia lege, siue Maurorum, siue Gentilium siue aliorum intellexerim. Verum supra omnes Mahumetani verè mihi videntur omnium deterrimi. Post octauum deinde diem ad idem oratorium redijt cum tribus filijs, & præcipuis Regni Dominis omnia laudans, & mandans filijs atq; alijs, vt detraherent calceos, quod & ipse fecit, ac mos est Mahumetanorum sua Moschea intrantium. Imagines Christi, Beatissimæ Virginis, aliorumq; Sanctorum singulari reuerentia prosequitur, & ideo tunc temporis à suis pictoribus curauit multa depingi exemplaria. Aurifici etiam cuidam mandauit, vt ex auro thecam reliquiarum conficeret ea forma, qua Pa-

tres habebant, incisus forinsecus hinc inde Christi & B. Virginis iconibus. Denique affirmavit Patribus, sibi vehementer placere legem ipsorum, sed non posse se adduci ut credat duobus articulis, Trinitatis scilicet & Incarnationis. Si autem effecerint, ut possit utrumque ingenio comprehendere, se futurum Christianum, & regno etiam cessurum, si ita opus esset. Sedulo ipse laborat, ut omnes sui ad legem Christi afficiantur, eamque passim prædicat. Neque ullius rei maiori desiderio tenetur hic Rex, quam cognoscendi, quæ sit vera Dei Lex; prorsus ut nihil aliquando aliud totos dies agat, quam disputare cum suæ Legis sacerdotibus, qui ibi appellantur Mullas, & iunt valde imperiti, nec valent suum Prophetam uereri, nec rationem reddere libri, qui dicitur, Alchoranus. Recipiunt illi Moysen, Dauidem, & Evangelia, sed neque habent, neque legere possunt, quia vetuit Pseudopropheta. Et conuincunt eos Patres ex suis dictis. Si enim Alchoranus est eorum scriptura sacra, & Propheta eorum Mahumeth, necesse est id eos probare ex sacris litteris quas recipiunt, & has cum illis concordare. Si enim discordent, & habeant repugnantia, alterutram vanam & falsam esse oportet. Rex nullam amplius opinionem habet de sua lege bonam, vel de suis Sacerdotibus, & aperte id confitetur: Tantopere diligit Christianos, ut apostatis quibusdam Christianis in regno suo agentibus potestatem dedit reuertendi ad suos, ut fidem Christianam rursus complectantur: Ac vni quidem concessit, ut ritu Christiano ibi se vestiret, imò in domum suam eum recepit tanquam ministrum vel famulum,

HISTORICA RELATIO

lum. Obijt sub id tempus Lusitanus quidam, qui morabatur iuxta aulam; quem Rex à Patribus nostris sepulturæ mandari voluit ritu Christiano, prælata videlicet per virbis medium cruce, & accensis luminibus, quæ res omnibus fuit magnæ ædificationi, propter caritatem & religionem quam Christiani præstabant defunctis, ipsique Mauri precabantur pro illo, & operam suam in sepeliendo offerebant. Hæc licet ita se habeant, magna tamen adhuc restat difficultas in eius cōuersione; nam cū supradictis articulis nō credat, nō satis est eos probare è scripturis; nam dubitat de omnibus quæ dicit, allegans Gentiles affirmare legem suam esse veram. Et similiter Mauros, & Christianos contendere de sua, atq; ideo se suspensum & ancipitem hæere inter omnes. Cum verò etiam multis negotijs sit implicatus, temporis vacui tantum non datur, quantum necessarium esset, ad res diuinas exponendas; Et dum cum eo sermo habetur, vbi vnum percunctatus fuerit, mox percunctatur aliud, vt homo, qui valde cupidus est cognoscendæ veritatis. sic fit, vt omnia, quæ ad plenam alicuius articuli explanationem pertinent, illo sermonem interpellante, dici non possint. Habebat præterea omnia recreationum genera, quæ excogitari poterant, & plus quam centum vxores, de quibus incertum, num omnes ei abstrahi possint. Ad hæc æquo curiosius optat, edi aliquod miraculum: vnde bis teruè efficere conatus est, vt Patres illi cum Euangelio in manibus, & similiter sui Mullas cum Alchorano ingrediretur ignem, probandi causa, vtra Lex sit veritati consentanea. Verum bonis rationibus

ab eo

ab eo conatu eum auocarunt, dixeruntque, quando istiusmodi fiunt sine peculiari inspiratione Dei, esse temerarium, & Dominum Deum tentari, & acquieuit. Voluit Patribus dictis, cum eo primū aduenissent magnam dare vim pecuniæ, sed recipere noluerunt, quare non parum fuit ædificatus: sic, ut Domini, quoties in conspectum Patrum veniebant, palam dicerent, illos non esse similes suis Mullas, alijsq; religiosis, qui non inhi-ent, nisi nummis, Et quia illi Patres videbant ob- mutationem fidei excitatos tumultus, & inclina- re homines ad defectionem, dixerunt Regi, quod ad ipsos attineret, magnæ felicitatis & lucri loco se habituros, si contigerit eos occumbere pro fi- de Christi. Quod Patrum dictum in præsentia Dominorum, & Ducum belli, qui circumstabāt, quodam die vehementer collaudauit. Iam verò cum nunc ad nouam huius regis instantiam (vt i- nitio dictum est) eo profecti sint duo alij Patres, anno 1594. multaque impedimenta sublata sint, eo- que deductus Rex vt vna tantum coniuge vta- tur, ac desideret tandem familiariter & commo- dè de fidei nostræ veritate suaque salute agere, ve- hementer etiam vrgeat, vt linguam eius regionis addiscant, & pulchram ecclesiam, post disiecta Moschea, fabricari faciant, ac denique generalem potestatem dederit Patribus baptizandi, & Chri- sto adiungendi omnes quotquot voluerint. Hæc inquam omnia, totiusque huius missionis Sta- tus, quia melius intelligi poterint ex ipsis litteris, idcirco eas his sub- iungam.

EXCE

HISTORICA RELATIO
EXCERPTA EX ANNVS,
IS INDIAE ORIENTALIS, AN-
NO M. D. XCV.

*A P. Prouinciali ad R. P. Claudium A-
quauinam Generalem Societatis IESV
datis.*

CHEBAR quem vulgo vocant, Mag-
num Mogor, anno superiore per Lega-
tum suum, iam tertio, idē; magnopere,
missionem aliquorum Patrum postu-
lavit. Ac mox Prorex P. Prouincialem maiorem
in modum rogauit, vt voluntati eius annueret.
Et quoniam P. Prouincialis cognouerat ex V. P.
quantopere exoptaret Patres aliquos Societatis
sedem suam habere in Vrbe Lahor & aula huius
potentissimi Regis, respondit se acturum cum
suis Patribus, & daturum responsum. Consilio
ergo de missione habito, conclusum est, esse sus-
cipiendam, tum quod illa esset V. P. voluntas, &
tanto studio missio expeteretur, tum quod Dei
mos sit res magnas prorogare in tempus sibi soli
exploratum: fieri autem posse vt hoc sit tempus
à Deo decretum, quo in opulentis illis regnis o-
culi sint aperiendi, omnisque ab infelicibus illis
& excæcatis mortalibus cæcitas & infidelitas re-
mouēda. Cum autem in deliberationem vocaretur,
quis in hanc missionem ablegāndus esset, tors
tam foelix cum multorum, vt ita dicam, inuidia
sancta incidit in P. Hieronymum Sciaui, qui
tunc erat Goanæ domus Præpositus, quam sor-
tem

tem, aiebat, in se casuram, iam multo ante intimo quodam animi sensu ominatum fuisse. Ut conditionem acceptauit, adiuncti illi sunt comites duo, P. Emmanuel Pinnerus, & Benedictus de Gois frater; confectisq; ornamentis pro Ecclesia & instrumento ad sacra celebranda necessario, alijsq; rebus collectis, in viam se dederunt duce illo Armeno, qui primos Patres, vt P. Rodolphum Aquanuiam cum socijs, eo perduxerat. Abnauigarunt hinc vecti vna triremi versus Daman, & inde Cambaiam, vbi Dominus Deus noster cepit illis dare præludium ingentis fructus consecuturi, tantaq; consolatione affecit, vt iam videretur factò ipso labores missionis compensare. Et quia aliquot dies substiterunt Cambaiæ, in domum quandam aram suam transtulerunt, ibique collecti, quasi in Ecclesia, confessiones audierunt, & Sacramenta administrarunt Lusitanis, alijsque Christianis illic commorantibus. Sed fructus, qui hac nostra mora hic factus est, principiaque & argumenta messis in posterum faciendæ, accuratius intelligentur ex aliquibus capitibus litterarum à Patribus ipsis hinc transmissis, iam subiiciendis,

C EXCER.

EXCERPTA EX EPISTOLA

LA P. EMMANVELIS PINNERI.

Ad P. Prouincialem Indiae orientalis Goam.

APPVLSI Cambaiam, domum quandam
 ornauimus, vt in ea excitaremus altare
 ad celebrandum festum natiuitatis Christi,
 quod perfectum est magna voluptate
 nostra & Lusitanorum, qui numerum attinge-
 bant centesimum, & ingenti letitia spiritali cō-
 felsi sunt & communicarunt. Ex ijs quidam, qui
 iam à multis annis degebat in his locis factus Io-
 que, multis implicitus peccatis, cum tanto pecca-
 torum suorum dolore reductus est in viam, vt su-
 bito se compararit ad vitā deinceps vna cum con-
 iuge, quam deseruerat, inter Christianos institu-
 endam. Certissime affirmare possum R. V. & i-
 dem dicunt reliqui socij, me nunquam tātō sen-
 su deuotionis, vt his diebus, quibus hic cunctati
 sumus, affectum fuisse: planeque credo, nemi-
 nem tam indeuotum esse, qui si Cambaiam vene-
 rit, mox deuotus futurus sit; quandoquidem ego
 tam frigidus & indeuotus antea exstiti. Bene ap-
 paret, Deum locis non esse alligatum, imò in his
 peregrinis locis, & syluestribus solitudinibus
 liberalius se nobis communicat, quam in Vrbi-
 um frequentia & tumultibus. Sacellum erat mul-
 tis rosis odoriferis, elegantissimisq; floribus ita
 exornatum, vt cœlum quoddam esse videretur.
 omnibusq; his diebus à Lusitanis tātō stu-
 dio frequentabatur, ac si consequendi Iubilæi
 spem

spem habuissent. Et idem faciebant omnes gentiles & Mauri; intrantesq; dicebant se diuinū quid persentiscere, & attoniti addebant. An DEVS hic est? num hic habitat? multi quoq; procidebant in genua ad adorandum puerum IESVM, & eius pedes osculabantur, turbinibus suis è capite depositis. Idem faciebant imagini B. Virginis, ad quam, nescio cur hæc gens tam singularē demonstraret deuotionem. ea enim conspecta magnum ei honorem, reuerentiam & beneuolentiam exhibet. Veniebant autem turmatim, ac si fuissent Christiani, & tanta securitate ac libertate, ac nos accedimus nostras Ecclesias, & præcipui è populo erant primi. Gubernator Urbis re cognita, miserat certum hominem qui peteret, vt sibi daretur copia visendi nostri sacelli. Sed eius desiderio fieri non poterat satis, quod iam omnia ornamenta sacelli illa hora detracta essent, & sarcinis inclusa, & Cambaia discedendum.

Causa, cur maturius ille non aduenerit, erat statum quoddam ieiunium, per quod non licebat ei vlli alij negotio operam dare: sicut fit in nostris Exercitijs spiritalibus. Quidam eorum extrahunt ieiunium in octo dies, alij in quindecim, viginti, triginta, vt nec bolum sumant: tantum licitus est potus aquæ si sitiant. Cuidam hanc pœnitentiam agenti oculus sinister è capite excidit. Res miranda est, quanto in pretio apud eos ut Brachmanus, (qui est quasi quidam Vicarius) neque enim negotiationes suas auspiciantur, nisi illo prius mane honorifice consalutato. Ego sane omnino pudefactus abij, cum viderem istos plus honoris

HISTORICA RELATIO.

varijs Dijs, quam me vero & æterno Deo deferre. Vnus eorum mihi dixit, si Brachmanus suus sibi imperaret, vt omnes facultates suas erogaret in pauperes, se facturum, vitam quoque daturum, si ita iuberet. Et ita communiter affecti sunt omnes.

IN capite quodam litterarum P. Hieronymi Sciauiæ etiam fit mentio deuotionis Lusitanorum, & sacelli, ac fructus ex eo consecuti, his verbis. Tandem vltima concione habita à Lusitanis discessi. Omnibus enim diebus sacris huius festi, & Dominicis excepto die I E S V, id est, Circumcisionis, quo nos occupauit filius Regis Mogor, habitæ sunt conciones. Studium harum concionum erat, quale Deus dabat, sed fructus magnus. Confessiones factæ sunt magni pöderis, & ad gloriam Dei. Omnes quasi Lusitani, eorumq; famuli, qui hic degebant, confessi sunt, multi etiam communicarunt, & abiente vno, accedebant alij, omnibusque factum est satis. Sacellum non capiebat omnes, & ideo alij primæ, alij secundæ Missæ intererant. Concio fiebat in aula domus. De cathedra vel pulpito nihil dico. Quilibet cogitet de eo vt volet. Ego absoluta concione adibam Maurum linguæ perdiscendæ causa.

P. Emmanuel Pinnerus refert causam diuturnioris moræ factæ in Cambaia, nempe quod tunc ibi cum exercitu præsens adfuiisset filius Echebar, qui conspectis Patribus, eos allocutus est, & multis verbis prædicauit, quanta beneuolentia & amore essent à Patre suo recipiendi. **AD I V N G A M** hic aliud quiddam ex epistola eiusdem P. Pinneri

Pinneri

Pinneri, ad P. Prouincialem, quæ, vt spero, non erit Lectori ingrata. Est autem hæc.

SULTANVS Horat filius secundogenitus Echebar Cambaia erat, cum nos appelleremus, cognitoque aduentu nostro ex templo insequenti die, qui erat pridianus Natalis Christi, mandauit vt ad arcem huius ciuitatis, ædibus nostris proximam, veniremus, vt ibi coram videre nos posset. Prodiit autem ille ex castris extra urbem collocatis. Suscepit nos singulari beneuolentia, & quia nox erat, mox recessit. Post exhaustam hanc Urbem petitionibus, à qua accepit ducenta milia Cruciatorum in nummis & auri fructus, abiit Surate, & fama erat eum tendere ultra Mellichio. Cum autem leuæ interuallo ab hac vrbe abesset, euocauit nos hora post mediam noctem tertia, quod permolestum nobis fuit, celebrabamus enim festum Circumcisionis. Facto sacro, mox adiimus castra, eo tempore quo omnes duces belli & nobiles veniebant ad precandum illi faustum diem: Stabat in tentorio plus æquo excelso, vt ab omnibus videri posset. Cum aduenissemus, eundem honorem illi detulimus, quem duces belli deferebant, qui erat, demittere caput, & in pedibus consistere. Stetimus autem inter dictos Dominos, qui instar statuarum, oculos in eum defixos tenebant. Hoc facto, subiimus tentorium, quod erat valde amplum. Pauimentum eius, quod forma muri fiebat extra domum, non erat absimile illi Proregis, quæ est platea valde magna. In medio huius pauimenti, erat tentorium paruum, cum lecto, ex omni parte propatulum, in quod nos recepit longe maiori

HISTORICA RELATIO

latitia, & inditijs benevolentiae manifestioribus, quam prima vice, multaue & varia est percunctatus, ut an in Lusitania sit nix, glacies, feræ, vrsi, lepores, aues venatrices, accipitres, falcones, &c. Cum affirmarem, esse, conuertebat se ad suos, dicens Ergone hæc etiam sunt in Lusitania? Quo audito, omnes suas palmas manuum admouebant terræ, & deinde capiti, quod argumentum est honoris delati, quod eos alloqueretur. Sciscitabatur quoque, quibus in rebus occuparent se nostri Reges, & alia innumera. Deinde progressi ad locum, vbi debebat conscendere equum, attulerunt illi mille quingentos manudos, qui valent plus trecentis Pardais, dicebatq; se nō ignorare, nos neque pecunias, neque aliud quicquam recipere a quoquam: sed quia videbat nos esse pauperes & opus illis habere pro reliquo itinere, voluit nos acceptare; nullaue amplius mora interposita, discessit. Quia autem dubitabat, num acceptaturi essemus pecuniam, mandauit suis, ut darent Armeno comiti nostro, & pecuniam, & tres rhedas cum sex bobus & tribus equis. Quod ad pecuniam attinet, ea certè ad iter conficiendum fuit necessaria. Armenus enim non habebat Patentes vel publicas litteras de nobis per Cambaiam, sed per Sinde deducendis. Cum abiisset Sultanus Horat, comparauimus & nos ad discessum, quem tamen non potuimus, ac bene voluissemus, maturare per Sinde, eo quod Gubernator illius loci adhuc ieiunio suo detineretur. Filius hic Echebar educebat secum in aciem quatuor vel quinque equorum millia, & ferebatur, iam viginti milia præmisisse.

mifisse.

misisse. Quadringētos quoq; habebat elephātes, septingentos camelos, quadraginta vel quinquaginta dromedarios, boues quater mille, quindecim tormenta bellica maiora, quæ eandem pilam euomebant, quatuor medioxima, & aliquot minora. Ingreditur hoc bellum animo excelso subiugandi totam ditionem Decan. Sed valde vereor, ne male cedat, cum sinat se non per senes, sed iuuenes regi, qui eum, vt natura humanus est & munificus, iam totum immutarunt. Moicheis parum addictus est, sed nec vnquam vidit. Totus est, in venando & spatiando.

Etiam si hæc diuturna viginti dierum, eoq; amplius mora, quam Pater Sciauer cum socijs suis fecit Cambaiæ, fortuito euenisse videatur, tamen discessus ille Domini prouinciæ, non videtur citra nutum & consilium Dei, licet præter intentionem istius Domini, institutus, vt videlicet illorum dierū interuallo Patres accuratè explorarent conditionem & statum huius regionis, simulque animaduernerent, quam idoneus esset populus ad percipiendam veram Dei legem ac Euangelij prædicationem: quæ res diu multumque à nostris fuerat exoptata. Neque P. Prouincialis vllam aliam rem vnquam magis præ oculis habuit, vel diutius mente pertractauit, quam in omnem occasionem incumbere perueniendi Cambaiam, & ostium patefaciendi in magna ista Regna: Quorum indigenæ veri, sunt prorsus Ethnici, gens pietatis & misericordiæ operibus dedita, religiosa, & suæ salutis amans, licet à suis Doctoribus decepta, arbitretur eam existere, vbi demoratur mors. Cum igitur

HISTORICA RELATIO

in hac cunctatione Patres, vt dixi, cognouerint, commodam hic messem Euangelio paratam, eoque nuncio P. Prouinciali accresceret cupiditas tentandi aditum in illam regionem, mandauit idem Prouincialis, vt ab Echebar rege Mogor, cui Cambaia subiecta est, literæ patentes, hoc est, publica facultas prædicandi ibi Euangelij pro nostris peteretur. Multi enim iam satis animati erant, ad ineundam hanc sacram expeditionem, post literas allatas à dictis Patribus: qui Cambaia notarant locum esse diffeminando euangelio valde opportunum. vt liquet ex parte vna epistolæ P. Emmanuelis Pinneri. Non puto cuiquam molestum futurum, si eam hic subiecero. Nam in ea quam dedit ad P. Prouincialem, ita scribit.

GENS hæc admodum dedita est erogandis eleemozynis, pia, & amans suæ salutis. Hesternodie, qui fuit octauus Ianuarij anni 1595 intellexi plus vicies mille pardaos, quorum quilibet valeret quinque larinis, id est 25. iulijs, in stipem collatitiam in hac vrbe datos. Demonstrarunt mihi hominem vnum qui solus dederat quinque milia, alium qui tria milia, tertium qui mille quingentos: certoque didici hoc die in toto Guzzarato eleemozyna æquasse millionem auri. Percontatus causam tantæ liberalitatis, responderunt, causam esse quod eo die sol à Surmigrasset ad Horte, vt ibi asserunt eorum Brachmani. Faciunt quoque eleemozyna, vt eos DEUS attrahat ad gloriam, & eodem fine agunt pœnitentias & obeunt pereregrinationes, sed miserè delusi oleum & operam perdunt. Pauci dies sunt,
cum

cum ex hac vrbe quinquaginta milia hominum abierunt peregrinatum ad Gangam (is est fluuius Ganges in Vengala) beatumq; se putat qui in hoc flumine se lauerit. Securos de salute se existimant, si impendente morte pauxillum huius aquæ biberint.

EGI hic cum gentili quodam, nomine, Gedacham, viro primario, qui peregrinationem hanc obierat, & ter in hoc flumine ponderauit matrem, semel argento, secundo margaritis, tertio auro, & hoc omne in pauperes erogauit. Rau frater huius Gedacha eodem modo quodam die in eleemozynam distribuit centum quinquaginta, & totidem millia Pardais, idq; fecit, vt Pagodi (quæ sunt illorum idola) ei proficiscenti ad Echebar, à quo erat vocatus, fauerent & patrocinarentur. Negari non potest gentem hanc valde esse misericordem in egenos: itaq; si Sol iustitiæ radios suos dignabitur in hanc urbem emittere, non existimo magnam fore difficultatem in ea Christo adiungenda.

PRIMARIUS quidam huius vrbis Dominus centum capitum familiam domi suæ alens, mihi secum speciatim agenti affirmavit, non dubitare se de nostræ Legis veritate; quomodo autem fieri potest, inquebat, vt ego solus, in hoc statu meo, siam Christianus? petebat quoque, an saltem impendente morte seipsum possit baptizare? Magnopere idem me vrgebat, facultatem vel patentes obtinerem ab Echebar, excitandi ibi vnâ Ecclesiam, promittebatq; se futurum Christianum, & alios quamplurimos. Quodam die cum essemus in horto Regis, qui est in arce, &

HISTORICA RELATIO

eōspiceremus ædes quasdam, auro affabre, & pi-
 cturis elegantibus elaboratas, vehementer opta-
 bat eas conuerti in Ecclesiam, monebatq; vt illas
 peterem ab Echebar. Aliquando adij valetudina-
 rium publicum quod pro omni genere auium
 hæc gens instruxit, vt curentur, quando nō rectè
 valent. In eo vidi quosdam pauones, qui quod
 essent incurabiles, poterant expelli ex Valetudi-
 nario. Id molestè accidit. Accipiter vno pede
 æger allatus erat in valetudinarium; vt sanatus
 est, insultauit alijs auibus, multasq; occidit. Ita-
 que miser, vt rei publicæ noxius, à præfecto Va-
 letudinarij, exturbatus est. Pro auibus quidem,
 sed non item pro hominibus valetudinaria ha-
 bent, quos permittunt ab omnibus desertos ex-
 tingui. Sed nolo R. V. diutius his minutijs nar-
 randis molestus esse. Tantū dico. Posse me, nullo
 metu Maurorum, vel Ethnicorū, per vias Camba-
 ianas decantare doctrinam Christianā, & vexillū
 Crucis erigere: imo multi se comites adiunge-
 rēt, tanto amore & veneratione nos prosequun-
 tur. Et idem asseuerat P. Schiauius. Nec dubita-
 ssemus hic pedem figere, ob summā spem messis,
 quam videmus paratā, nisi maius negotiū primo
 loco aggrediendū fuisset, vel certè de R. V. volun-
 tate constitisset. De nostra autē Missione magna
 est omnium expectatio, nam eius subditi afir-
 mant hac vice Echebar totum negotium ad finem
 perducturum. Vtinam Deo propitio ita fiat. Si R.
 V. scribere velit ad P. Sciauius, poterit per hunc
 tabellariū; Habet enim is magnam amicitia cum
 quodā Cambaiano nomine Babansa, huius vrbs
 optimo, locuplete & honorato viro, & summo
Patrum

Patrū amico. Hic enini, fauēte Deo, primus erit, qui Christianæ religioni nomē dabit. Cum ædes eius adijssemus, demonstrauit nobis omnia sua, & sunt certe ædes dignæ ipso, & more Lusitano instructæ. Sub finem curauit adduci filiolum duorum aut trium mensium, cumq; ego data illi benedictione dixissem. Deus te faciat talē, qualem potest. Respondit ille. R. V. dicat. Deus te faciat Christianum. Hic prolixè mecum de sua salute, & de baptismo egit. quærebatque possētne quis à seipso baptizari? addebat, gentiliū sectas esse meras & decantatas fabulas. Hostis capitalis est quorundam hominum, qui vocantur Verteas, de quibus pauca attingā. Degunt Verteas, religiosorum instar simul in congregatione, & cum eorū ædes ingrederer, erant numero fere quinquaginta. Habitus eorū erat ex panno candido, nudo sunt capite, barba rafa, vel potius mento glabro, nam sine toniōre ipsi omnes pilos è mento & capite euellunt, paucis tantū relictis in medio capitis usque ad verticem. itaque toti quasi calui sunt. Viuunt in paupertate. Nec eleemozynæ plus recipiunt, quā superest e uictu quotidiano illi, qui eā dederit. Vxoribus carent. Sectam conscriptā habent in libris litteris & notis Guzzarati. Bibunt aquā calidam, non quod timeant catharrum, sed quod putent aquā animatam, animā autem eius à Deo conditā occidi, si incocta bibatur, idq; magnū esse crimen. Eam ob causam, in manibus ferunt scopulas quasdā, quæ adiunctæ eorū manicis vidētur penicilli gossypini, & seruiunt ad expurgandā planitiē vel pauimentū in quo ambulant, ne forte animā vermiculi alicuius cōficiant.

Vidi

HISTORICA RELATIO

Vidi ego eorum Priorem vel Superiorem, hac de causa sæpius scopantem locum antequam resideret. Prælatuse eorum Maior, vel summus superior fertur habere cētum milia hominum sub sua obedientia, & quotannis eligitur alius. Vidi inter eos, puerulos octo vel nouem annorum, qui videbantur Angeli. Videntur Europæi potius esse quam Indi. Hac ætate ab eorum parentibus huic religioni dedicantur. Habebant omnes in ore pannum quaternos digitos latum, vtrinque per aures foramine facto transmissum, & retro per easdem aures reductum. Quærebam ex illis, cur ferrent illum pannum; tergi versabantur respondere. sed intellexi, causam esse, ne culex vel musca infortunio aliquo eo pētraret, & sic sublata ei vita anima enecaretur. Docent isti mundum conditum à multis centenis annorum milibus; tunc autem Deum misisse Apostolos viginti tres: in hac autem tertia ætate misisse aliū, nempe vigesimum quartum, idque factum ante duo annorum milia, & ex eo tempore se habuisse scripturam, quam tamen ante non habuerint. P. Sciauer, & ego, per interpretem ante nominatum Bubanzam, de hac re egimus cum ipsis, & indicauimus collationem ad salutem eis esse necessariam, & responderunt se cupere aliās nobiscum conferre. sed non reuertimus eo, licet multis precibus reditum nostrum vrgerent, quia postero die erat discedendum. Ego certè non dubito, nostris, si huc aliquando perueniant, non defuturos labores magnos, sed consolationem pariter tantam offensuros, vt dicturi sint. satis est Domine, reliquū mihi reserua in vitam cœlestem.

stem. Dum per Cambaiam incederem, videbar mihi ire per Eboram in Lusitania, tot viri, foeminae, pueri nobis occurrebant, & oculorum nutu, ac etiam verbis summa benevolentiae signa ostendebant. Omnis eorum sermo erat. Patres, Patres. Ecce hic Patres. Verè dum hæc scriberem, lacrymæ cursum scribendi inhibuerunt. Nescio quid DEVS velit; ordinet ipse quod optimum suæ diuinæ voluntati videbitur. Hæc fuerunt præludia, quæ Cambaiæ magno Regi Mogor subiectæ Dominus DEVS statim in ipso ostio regionum istius Missionis communicare voluit: quæ fuerunt præfagia manifesta eorum quæ postea in aula experti sumus. Quarto die Nouembris, hoc est nudius tertius aduenit Armenus quidam cum litteris P. Schiauiæ & Emmanuelis Pineri, quibus nunciabatur eos iam incolumes, peruenisse Lahor ad aulam Mogor, quibus adiunctæ erant hæc ad V. P.

EXEMPLVM EPISTOLÆ

P. HIERONYMI SCIA-
VIER.

*Data ad P. Generalem Societatis
IESV.*

M. R. IN CHRISTO PATER N.
PAX CHRISTI.

OA ad V. P. scripsi, quemadmodum à sancta obedientia amandatus sim ad aulam Magni MOGOR, & quanto animi sensu

HISTORICA RELATIO,

sensu & voluntate iter aggressi sumus. Quinque
 mensium spatio, eo peruenimus, licet Goa duo-
 rum tantum mensium itinere hinc abesset. Du-
 centas triginta leucas terra, idq; semper per eius
 editiones, confecimus. Magno honore & beneuo-
 lentia palam aduentum nostrum excepit, & quo-
 eunq; loco nos videt, similiter facit, sibiq; proxi-
 mè inter magnos suos Dominos vult versari.
 Hactenus pauca nobiscum egit de totius rei sum-
 ma, nihil autem de lege. Sæpenuerò magno af-
 fectu nos admonet, vt linguam addiscamus, vt si-
 ne interprete nobiscū agere possit de rebus suæ
 salutis. Et semel curauit nobis indicari, per quæ-
 dam suum intimum, quo duce vtitur in rebus ad
 legem pertinētibus, si Persicam linguam tenere-
 mus, magnum nodum, quo ligatus esset, dissolu-
 tum iri. Ad res spectantes ad legem Christianam,
 declarat Rex se bene esse affectum. Habet quas-
 dam imagines Christi Domini nostri, & Beatiss.
 Virginis valde nobiles, easq; ex optimis quæ so-
 lent ex Europa adferri; ac decenter & reueren-
 ter eas conseruat. Magna voluptate sua conue-
 nit eas alijs ostendere, multo tempore brachijs suis
 sustinendo, vsque ad fatigationem, quia magnæ
 sunt. Quodam die venit ad nostrū festum, & cum
 diceremus Litanias, ille instar Christiani Regis
 flexis poplitibus, manibusq; iunctis aderat: Non
 exiguam temporis partem tum consumpsit spec-
 tandis & considerandis nostris imaginibus, qua-
 rebatque de eorum mysterijs. Mense Augusto in
 festo Assumptionis D. Virginis commodato no-
 bis dedit suas imagines, cum vix verbulo eas pe-
 tiuissemus, deinde pretiosissimos pannos aureos
& sericos

& sericos, quibus ipsius ministri facellum ele-
 gantissimè exornarunt. demonstravitque Rex se
 admodum erga Beatiss. Virginem affectum, sicut
 re vera affectus est, & magno eam amore profe-
 quitur. Idem dico de Principe, qui graviter suc-
 censuit Manro duci nostro, quod nullam Deipa-
 ræ effigiem sibi attulisset; cumque cuidam alteri
 commendaret, ut res quasdam sibi omninò coe-
 meret, id præcipuè imperavit ne omitteret no-
 bilem aliquam Imaginem Domine nostræ secum
 adferre. & quia nobiscum venerat quidam pictor Lu-
 sitanus, primo loco, voluit sibi imaginè B. Virgi-
 nis depingi ex quadam grandi imaginè, quã nos at-
 tuleramus. Similiter, quoniã eo die, quo venerat
 cum Rege Patre suo in nostrum facellum viderat
 puerulũ Iesum, & unã effigiem crucifixi, statim
 voluit similes sibi fingi ex ebore à suis artificib⁹.
 Princeps hic annũ agit circiter trigessimũ, & mag-
 nũ erga nos amorem ostendit, ac quicquid à Rege
 postulamus, id faciliè impetrat. Primo die quo eũ
 allocuti sumus, omnia necessaria promisit ad ex-
 citandam Ecclesiam, egitq; cum Rege, ut locum
 pro ea fabricanda designaret: & nunc, quia hy-
 ems est, facta eiusdem rei mentione, idem con-
 firmavit, addiditq; se acturum cum Patre suo, ut
 statim certos homines constitueret qui rem exe-
 querentur. Rex facultatem dedit, ut in Eccle-
 siam Christi, quotquot vellent, aggregaremus.
 Mahumetum prorsus exterminavit, propendet
 in superstitionem gentilitiam adorans DEVM
 & Solem. Prophetam se venditat, indicatque
 se facere miracula aqua suorum pedum curan-
 do agros. Multæ mulieres illi vota faciunt, ut
 ve-

HISTORICA RELATIO

vel filij eorum sanitati restituantur, vel vt eius beneficio suscipiant liberos: & si forte contingat eos sanari, offerunt illi sua votiuâ munera, eaq; ille, quantumuis exigua, libentissimè ab eis recipit. Nomen gentilium apud eum in magna gratia est, vt mirum sit Mauros eum posse diutius tolerare. Princeps quoq; ridet Mahumetum. Omnis labor noster nunc est in perdiscenda lingua Persica, & vt progressus promittit, opitulante diuina gratia, confidimus nos eam ante exitum anni vnus deuoratuos, & tunc dicere poterimus, nos esse in Lahor. Hactenus enim sumus velut statuæ mutæ. Respiciat misericors Deus non in peccata nostra, sed in pretium quo animas illas redemit, & det eam vim & efficaciam loquendi linguis nostris, vt tangamus corda eorum, eumq; fructum laboribus nostris colligamus, quem V. P. totaq; Societas expectat. Quamobrem plurimum nos cupimus commendatos iactæ benedictioni, sacrosanctis sacrificijs & orationibus P. V. Ex hac aula Lahor 20. Augusti. Anno 1595.

SI V. P. mitteret pulchram aliquam & magnam D. Virginis imaginem, vel Natiuitatis ad hunc Regem, & ad Principem, magno amore & beneuolentia reciperent. Nobis quoque optaremus mitti aliquas paruulas, pro quibusdam Christianis, qui magno affectu eas expetunt; & quasdam ex alijs.

V. P. Filius in Christo

Hieronimus Scianier.

EXEM

EXEMPLVM EPISTOLÆ
SCRIPTAE A P. EMMANVELE
PINNERO DE REGE
Mogor.

*Ad P. Ioannem Aluarez Assistentem 3.
Septemb. anno 1595. Romani.*

 literis anno proximo 94. datis iam R. V. de nostra missione aliquid cognouit. His autem describam rationem itineris nostri, & quæ huc usq; à postremis illis contigerunt. Prolixitati ignoscat: poterit enim eò melius rationem omnium reddere P. N. ad cuius R. P. tantum breuiter scribo.

Ad 3. Decembris anno 94. Goa discessimus in uecti triremi, quæ nos deportauit in Daman ultimam urbem nostram. Ex Daman venimus Cambaiam, primum oppidum Guzzarati magno Mogor subiectum, quæ non est absimilis Eboræ in Lusitania. Instructa bonis ædibus. Singulæ plateæ eius noctu firmissimis portis, quales sunt portæ ciuitatum, clauduntur. Maior pars populi est Brachmanorum. Carnibus non vescuntur, nec uiuens animal occidunt, imò anes, aliasque bestias mutilatas, vel infirmas redimunt, & deferunt ad domum hospitem illis sanandis institutam, quam ego aliquoties vidi. magna aquæ penuria hæc vrbs laborat, habet tamen magna quædam Viuaria, ut est Rossio Vlyssipone, (quæ platea est maior circo agonali Romæ) in quibus hyeme col-
D ligunt

HISTORICA RELATIO

ligunt aquam. Sunt hæc viuaria magno sumptu,
 & belle fabrefacta. Ex hac vrbe multi peregrina-
 tiones obeunt Gangem, hoc est, Vengalam, &
 nonnunquam quatuor hominum millia, plus
 minusue. Dynasta Vengalanus, quem hic noui
 in Lahor, mihi affirmauit; existenti in Ganga, ali-
 quãdo occurrere trecenta vel quadringenta milia
 peregrinorum. Fuit ibi quidam, qui secundum
 pondus donauit pauperibus tantum quantum
 ter ponderare potuisset eius mater. Primum pō-
 dus erat argenti, alterum auri, tertium margari-
 torum. In hoc Guzzarato vidi multos Gioghi (si-
 miles sunt nostris monachis) qui in paupertate,
 & pœnitentia externa à nemine superantur. nudi
 incedunt tempore præfrigido, dormiunt in fime-
 tis supra cumulū cinerum, ijsq; operiunt caput
 & faciem. Vidi locum, quem incolebat quidam
 Giogus opinione hominū sanctus, is erat in me-
 dio plateæ vrbis Amadeba, ad quem maior homi-
 num est concursus, quam ad littus Vlyssiponense
 quando Indicæ naues appellant. Hic Giogus vo-
 catus à Principe Sultano Morad, qui est filius E-
 chebar regis Mogor, non paruit, sed dixit. Veniat
 Princeps huc. satis est me in hunc finem esse san-
 ctum. Cognito responso, Princeps curauit eum
 capi, & beneflagellatum inde exulare. IN hæc
 vrbe inuenimus Sultanum Morad secundum fi-
 lium Mogor, qui cognito aduentu nostro, nos co-
 ram videre voluit, mandauitq; vt se expectare-
 mus in arce, ad quam ex castris quæ leuca vna a-
 berant ab vrbe, venit. Magno honore nos habuit,
 & varijs de rebus nos est percontatus. Inde pau-
 cis post diebus digressus est in bellum aduersus
 Regem

Regem Cadan indictum. Ante discessum autem suum, nos ad se euocauit, & dixit. Probe noui R. V. nihil à me petere: sed tamen scio indigere rebus necessarijs ad iter reliquum perficiendum. Antequam ei responderemus, infilijt in elephātem prægrandem & ex illo in alium grandio- rem, qui erat instar turris. Domum reuersi inue- nimus trecenta auri frustra, quodlibet pendebat quinq; laris (quod plus est quam aureus corona- tus) tres equos, & tres rhedas cum sex bubus pul- cherrimis. Omnia hæc nobis erant omnino ne- cessaria ob itineris longitudinem: deerant enim, quæ rex ordinarat, & ideo fecimus, quæ alioquin facere non licebat Populus hic, quia Brachma- nus est, non occidit vaccas, sed tanquam matres a- lit. Animam autem hominis mortui, si bona fue- rit, aiunt, ingredi vaccam. Vidi Amadabæ vaccæ in publica via animam agenti recens gramen af- ferri, & muscas ab ea depelli: nec deerant, qui duos vel tres dies, quibus superuixit ei miseri- cordia moti assisterent. Tanta cecitas est, vbi lu- men Euangelij non est. Vna ab hac vrbe leuca & dimidia oculis meis conspexi cæmiterium visu dignissimum. Possum asseuerare R. V. me nihil vnquam vidisse præstantius, ne quidā sacella Be- thleemitica. In eo humatus erat quidā Casis, ma- gister cuiusdam Regis Guzzarati, qui totam fa- bricam exstrui curarat, ipseque & tres alij huma- ti sunt in alio quodam sacello. Opus totum mar- more politissimo & elegantissimo est absolu- tum: pavementum item marmoreum est. tribus cōstat areis, in quarū vna numeravi quadringētas quadraginta colūnas marmoreas triginta palmos

D a alas,

HISTORICA RELATIO

altas, cum suis epistylis, & basibus opere Corinthiaco, vere regio & visendo. Ex vno latere erat stagnum maius platea Vlyssiponenſi, quæ dicitur, Rozzio, idq; totum mirifico artificio elaboratum, cum multis fenestris bellissimis, è quibus erat despectus in stagnum. Opus inter Barbaros minimè barbarum. Vidi ibi etiam multos Mauros & Mauras, veniètes è continenti, sed longissimè, cumque mirarer eos reformidare Lusitanos, cognoui omnes tendere Mecham ad sepulchrum Mahumeth; & quia citra Lusitanorum facultatem transire non possunt, timent illos. Addam hic rem perlepidam. Etiamſi Pseudopropheta iste scripto suo vetuerit, ne vlla foemina innupta iter suscipiat Mecham, tamen æquè vetulæ ac iuenculæ matrimonia ineunt, vt eo peregrinari possint, & cum ad suos reuerterint, matrimonia inita dissoluunt. Amadaba discessimus 19. Martij & 24. eiusdem venimus in urbem, nomine Patanam, sub vesperam: & quia erat pridianus Paschæ, tres dies ibi hæsimus, & festum celebrauimus. Confessi sunt de peccatis multi Christiani, qui venerant in Carauana. multum negotij habuimus, cum quibusdam Armenis, qui non receperant Calendarium Gregorianum: ex mero tamen timore, (quia redeundum illis erat per terram nostram, vel quia cesserant veritati) nobiscum celebrarunt Pascha, excepto vno Doctore vetulo pertinace, qui mihi dicebat nos in quinq; hebdomadis aberrare, & Ecclesiam Romanam non esse reliquarum caput. Celebrauit autem suum Pascha postrema Dominica ante Domini ascensionem. Persecuti iter inuenimus multas
& valde

& valde magnas Vrbes, sed admodum vastatas & dirutas, & in ijs maximè Moscheæ; nec vidi vllam ex illis restaurari. Maximam partem in his locis sunt homines Ethnici. Penuria magna aquæ in hoc itinere laborauimus. Si quam nacti sumus, ea erat falsa, instar marinæ. & si non probassem, nunquam credidissem. Commeatus vbiq; tenuis. æstus ingens, itinera longissima. Quinto Maij tenuimus Lahor urbem præcipuam, in qua sedes est Echebar regis Mogor, & totius aulæ. Honorifice ab eo, eiusque filio Principe recepti sumus, beneuolè amplexus est nos, & plurimum se de nostro aduentu lætari demonstrauit. Constituit, vt diuerteremus in ædes per commodas in quibus ipse alias habitarat, flumini proximas, quia distat quindecim tantum palmorum interuallo. Magnitudine flumen æquat lacum. Huc nemini patet ingressus, nisi Christianis ad audiendam missam, & quibus per nos licet, Mauris & Gentilibus. nam custodiæ reliquis omnibus aditum precludunt. A Rege vocati sumus vespera insequenti, ostenditq; nobis imagines Saluatoris & Beatissimæ Virginis, & tanta reuerentia illas brachijs suis sustinebat, atq; si vnus è Patribus fuisset. Conspectis imaginibus flexis genibus proci dimus in terram. quod videns nepos decennis, Principis filius, ipse quoq; genua flexit manibus iunctis; Quare oblectatus rex, dixit Principi. Ecce filium tuum. Easdem quodam festo B. Virginis nobis commodato dedit, in sacello nostro deponendas. Ostendit deinde libros suos, qui erant multi & boni, vt Biblia Regia, tum alia Biblia, Concordan-

HISTORICA RELATIO

tias, quatuor partes summæ S. Thomæ, & contra-
 gentes, & aliū in Iudæos & Saracenos, &c. Soto.
 S. Antoninū. Historiam Pontificum, Chronica S.
 Francisci, Syluestrū, Nauarrum, & Caietanum. &
 hos quidem duplicatos. Ordinationes præterea
 Lusitaniæ. Commentarios Alphonſi Albur-
 cheque, Constitutiones Societatis & Exercitia, ar-
 tem P. Aluarez, & alios multos libros. Dedit no-
 bis quotquot petiuimus; vt erant omnes iā dicti.
 Tam Rex quam Princeps nos bene habuerunt,
 multaque beneuolentia tractarunt: animaduer-
 ti eum nulli suorum, quantumuis primariorū vi-
 rorum, tantum deferre, quantum nobis: vult e-
 nim nos vicissim sedere in eo puluino, in quo ip-
 se solus & princeps considerare solet. Consuevit
 ipse prodire in podium quoddam, prominens in
 palatij arcem, quo eius conueniendi causa, om-
 nes præfecti, & alij magno numero coeunt: huc
 & nos aliquando visendi eius causa accessimus.
 vt vidit nos, magna humanitate suscepit, inclinā-
 do caput, iubetque vt propius accedamus, & lo-
 cum commodum capiamus: quem honorem ne
 regibus quidem & Principibus sibi assistenti-
 bus, defert. Reges autem hi ab eo partim armis
 sunt subiugati, partim sua regna ei donarunt,
 vt illi seruirent. Mea opinione sunt ex eis quin-
 que vel sex Reges, qui ius habent coronæ, vigin-
 ti autem sex Principes filij Regum. Magnus est hic
 Rex Dominus, & habet post regem Chinesem
 thesauros maximos: nec mirum, quia est perfe-
 ctus Dominus omnium regnorum suorum; om-
 nia enim bona illorum sunt ipsius propria. Ac-
 cedit quod munera maxima ad eum mittantur:

nam octo dierum spatio tot oblata sunt, vt facile conficiant auri millionem. Vicerex Canaha frater consobrinus Satamâs donauit illum toto suo regno, & venit vt ei seruiret. Aduenit autem huc in die S. Augustini. 28. Augusti. Rex eum recepit sedens; miser autem ille Rex, è longinquo interuallo paulatim appropinquabat, inclinans se reuerenter aliquoties, & manu terram ac verticem contingens. Vicinior regi Mogor factus, cum quidam, an armatus esset, palpasset, accessit ad tangendum pedem Regis Mogor, qui mansit immotus, tantum iniecit brachium in eius collum, quod erat satis. Exurgens autem nouus Vasallus, inter reliquos dynastas, & duces belli, regis aulicos locum accepit, quem & deinceps retinuit. Erat autem hic rex annorum triginta quinque, obtulitque Regi Mogor donum æstimatum ducentis millibus aureorum (quolibet autem aureus pluris est, quam noster scutatus) Donum fuit, bini gladioli, cum suis cingulis ex puro auro, & lapidibus pretiosis vt pyropis, &c. duæ phialæ aureæ, & eiusdem generis vna grandis. Equus vna cum omni ornamento suo ex lapidibus pretiosis auro illigatis, aliq; centum quinquaginta equiet decem equæ, cameli quinquaginta operti viridi holerico, & carbasino, deinde quatuor tapetes, quorum quilibet stabat bis mille ducatis; Et magni fauoris & gratiæ loco duxit, quod donum hoc acceptaret. Ferebatur quidem non omnia accepturus: verum ego non parum dubito. Huic muneris oblato, successit aliud non minus à filio

HISTORICA RELATIO

ipſius, quem ſupra nominavi Sultanum Morad; & ſedem habebat in Guzzarato. Obtulit enim 50. elephantes, qui valebant centū quinquaginta ducatorum milibus; vehiculū vnum aureum & alterum argenteū, & alia ex matricibus margaritis, ac præterea alia pretioſa. Deinde mox illatum eſt aliud donum Viceregis Vengalani, quod dicebatur æſtimari octingentis ducatorū millib⁹, obtulit enim trecentos elephantes. Deniq; more receptum eſt, vt quotidie ferè huiusmodi donaria ab eo recipiantur. & in feſto quidem, q̄ ille celebrare ſolet, & appellatur Neroſa, magna illi offeruntur, ſic vt vnus belli Dux vel dynaſta illi obtulerit dimidium millionē auri, licet alij dicant, fere fuiſſe integrum millionem. Imperiū huius Mogor ex parte Cambaię vſq; ad Horte procurrit ad quadringentas leucas; & à Leſte, verſus Oſte, hoc eſt à Vengala ad Cindum vſq;, ad ſexcentas.

I A M aliquoties Rex & Princeps nobis poteſtatem fecerunt, vt erigeremus vnam Eccleſiam: nos iam en cum certis de cauſis ſimularem nos eſſe oblitos, ecce in feſto B. M A R I A E ad Niues iterum Rex repetiuit. Patres excitare Eccleſiā, & facite Chriſtianos omnes, quotquot libera voluntate volunt eſſe Chriſtiani. Cum verò huius voluntatis ſuæ ſcriptum aliquod manu eius ſubſcriptum poſtularemus, reſpōdit, ſe, vt qui eſſet ſcriptura viua, ad id ſufficere. Princeps quoq; ſæpe numero recepit ſe omnia ad fabricam neceſſaria ſuppeditaturum. Aſſignatus eſt fabricæ locus ſane peropportunus & palatio vicinus. confidim⁹ in Deo, futurum magnum fructum. Hic Rex ſectā Mahumetanam omnino euertit, & opinionē verę legis

legis ei ademit. In hac vrbe, Moschea nulla est, nec Alcoranus, qui est codex legis ipsorum. Moscheæ, quæ olim fuerunt conuersæ sunt in equorum stabula, & domos publicas in quibus asseruantur frumenta: Ad pudefaciēdos Mauros quoq; die Veneris adducuntur quadraginta vel quinquaginta porci, in Regis conspectum, vt inter se depugnent; eorumq; dentes curat illigari auro. Hic Rex conditor est nouæ sectæ, nomen prophetæ vult sibi attribui. Complures iam asseclas nactus est, sed auro corruptos. Adorat Deum & solem. Gentilis est. Et tamen sequitur sectam Ver-teorum, qui more Religiosorum vna viuunt in vno cætu, & crebras pœnitentias agunt. Non vescuntur vllis rebus quæ animam habuerunt. Antequam sedeant, scopis gossypinis expurgant locum, ne fortuito casu vermiculum aliquem sessione sua opprimant & occidant. Arbitrantur Ver-tei isti mundum ab omni æternitate fuisse; licet quidam eorum id inficientur, eo quod multi hætenus mundi extiterint. Habent & alia multa dogmata inepta & ridicula, quæ ne R. V. sim molestus, prætermitto. Damus operam linguæ perficæ addiscendæ; voluit enim Rex nos eius gnaros esse, vt solus nobiscum de nostra lege agere possit. Ludum litterarum aperuimus. eum frequentant aliquot filij principum dynastarum, & filij tres regis cuiusdam, qui seruit ipsi Echebar. Ex his discipulis duo volunt dare nomen Christianæ religioni, & iam petiuerunt. Alius ita cōmotus est, vt videatur esse è numero discipulorum pietati imprimis addictorum, & postulat admitti in religionem. Hic ingressus facellum ni-

HISTOR. RELAT. DE MAG. REG. MOG
xus genibus ante Christum dominum, abiecto in
terram turbinato galero dixit. Domine I E S V
Christe fili Dei memento mei. Dominus eum
conseruet, & sanctum eius desiderium expleat.
Sunt aliqui Catechumeni, & aliqui iam facti
Christiani, qui etsi ex primarijs non sint, sunt ta-
men animæ sanguine Christi redemptæ. Quen-
dam adolescentem nostrarum scholarum audi-
torem quodam die percunctatus est Maurus, cur
biberet, die ieiunio dicato. respondit ille. Quis
mandauit hoc ieiunium? Tum Maurus. Mahu-
metus. Quis vero, inquit adolescens, est Mahu-
metus nisi pseudopropheta, & impostor? In fe-
sto autem assumptæ in cœlum Beatiss. Virginis
idem publicè dixit in conuentu multorum ho-
minū ad Christianam religionem aspirantium,
& addidit, hanc fore suam gloriã. Obstupuerunt
Mauri, & vnus mox ei dixit. Si Christianuses, ad-
iūge te Christianis. Ille autē se recepit in sacellū
& accepta primum aqua benedicta, vacauit ora-
tioni. Multa huiusmodi recenseri possent, sed
finem facio, ne R. V. sim grauis, quam obnixè
rogo vt nostri meminerit, & mittat aliquas sa-
cras reliquias pro nobis & nouis istis plantulis,
petatque pro me benedictionem à P. N. Genera-
li. Quod superest, me sacrosanctis R. V. sacrifi-
cijs etiam atque etiam commendo.

Ex hac Aula Magni Mogor, tertio Septembr.
Anni 1595.

V. R.

Filius indignus

Emmanuel Pinærus.

FINIS DE REGNO MOGOR.

EXEMPLVM
 BINARVM EPI-
 STOLARVM A P. OR-
 GANTINO BRIXIANO SOCIETA-
 TIS IESV MEACO IAPONIAE AD
 Reuerendum in CHRISTO P. CLAUDI-
 VM AQUAVIVAM Præpositum Generalem
 datarum, de proxima spe vniuersæ Iaponiæ
 ad CHRISTI Ecclesiam adiun-
 gendæ.

EXEMPLVM PRIORIS
 EPISTOLAE, A P. ORGANTINO
 BRIXIANO Societatis IESV Meaco
 IAPONIAE datæ.
 PAX CHRISTI.

DVAE res non mediocriter hoc an-
 no M. D. XCIV. nos afflixerunt:
 primum diuturna P-Visitatoris, &
 Reuerendis. Episcopi, quem iam
 in Chinam peruenisse ex literis
 Manilianorum cognouimus, absentia: dein-
 de, quod naus, quæ solet quotannis huc ex In-
 dia appellere, & omnium harum Societatis
 domorum, maximè autem Collegij, Nouitia-
 tus, & Seminarij necessariam annonam aduchere,
 hæc

HISTORICA RELATIO

hac vice non aduenerit. Nec minus eadem nauis afflixit omnes horum regnorum Dominos, mercatores, & alios id genus homines, qui iam pridem illam ferici, aliarumq; rerum pretiosarum, quæ ex China, India & Europa in Iaponē illa nauis inferebantur copiam, non parum commodam & opportunam esse experti fuerant. Et iam Meaci, ubi degimus, tanta eiusmodi rerum laboramus inopia, vt commiseratione dignum sit, audire quotidianas hominū querelas de dicta nauis hoc anno desiderata. Verum quia confidimus DEUM more suo id conuersurum in maius aliquod bonum, non possumus non in omni eius beneplacito acquiescere.

MEACI, quod ex alijs litteris V. P. intellexerit, duobus iam annis degimus, ego, & P. Franciscus Perez cum tribus fratribus Iaponijs, Vincentio, Paulo & Ioanne, cæteraq; familia; numerum attigimus trigesimum; omnes, Deo propitio, viribus integri: atq; ego imprimis: nam beneficio thermarum quæ in his partibus sunt, laus Deo, non parum eas confirmaui.

QVOD ad fructum attinet, hoc biennio ex messe, tam veterum, quam nouorum Christianorum collectum, si conferamus cum superiorum annorum, in quibus libertate adhuc nostra utebamur, fructu, fateri debemus esse maximum. Omnes enim Christiani præsentis Ecclesiæ calamitate tantopere ad complectendam virtutem excitati sunt & accensi, vt merito infinitas gratias Domino agere debeamus. Distributi sunt omnes in certos cætus vel congregationes. In quaq; congregatione omnibus Dominicis habetur ab
istis

istis nostris fratribus concio; agitantur quoque consilia, & collationes de singulorum necessitatibus tam corporalibus quàm spiritalibus. In his sancitum est, quemadmodum singuli quoque mense semel suo ordine sacro Missæ interesse possint in diuersis, quas hic habemus, ædibus, atque etiam in ipsis ædibus Christianorum; idque ne notabilis aliquis numerus conueniret in domo, quam nos incolimus, cauerenturque omnia quæ hoc tempore citra periculum publice fieri non possunt. Instituumus opus quoddam non absimile, Monti pietatis, quem vocant; quod valebit quoque ad præstandū auxilium pauperibus infirmis. Id quoniam placuit omnibus dictis Christianis, factum est, vt quo die initium eius datum est, plus quam trecenti aurei coronati collecti fuerint; prorsusque in Deo confidimus, paucis mensibus, vbi certo constiterit eius operis fructus, nos millenarium aureorum numerum excessuros. Et si Deus vitæ vsuram nobis prorogarit, curabimus vt ex hoc opere ingens existat conuersionis gentilium, maximè eorum qui Meaci degunt, & operibus misericordiæ plurimum commouentur, prouentus.

AD numerum eorum qui desertis idolis CHRISTO nomen dederunt, hoc biennio adiuuante diuina gratia magna facta est accessio: atque in hoc quidem loco, vbi ego versor, plus quam sexcentorum capitum, qui magna parte sunt nobilitate generis clari; nonnulli etiam viri Principes (de quibus forte N. P. Viceprouincialis separatim ad V. P. conscribet) & non dubiam nobis pollicentur egregiæ sementis spem ad
prox-

HISTORICA RELATIO

proximam omnium harum partium conuersionem. In presentia verò id summæ voluptati nobis est, oculis vsurpare in neophytis istis Christianis tantum ardorem res nostras cognoscendi, diuinumque nomen latius, etiam contra Regis Iaponij edictum propagandi. Quare ita abunde satisfactum est nobis, vt iam maiorem prædicandi Euangelij libertatem non admodum postulemus. Messis copiosa est, immò copiosior, quam V. P. existimare vel suspicari possit. Vtinam diuinæ Maiestati placeat suæ misericordiæ oculos in summam huius vineæ inopiam conijcere, multorumque excitare desideria ad eam excolendam, simulque V. P. commouere, vt magnam aliquam operariorum manum extrudat: nam paulatim seniores qui hætenus hic vixerunt, vita excedunt: reliqui verò vel ætate vel morbis fracti, vel laboribus debilitati, ne millesimæ quidem parti hominum conuersorum iuuandæ & instituendæ sufficiunt.

Commemorabo hic V. P. rem miram & auditu periuicundam. Quæ abacundonus Iaponiæ Dominus, quoniam Nangoiæ, quæ non magno interuallo à Firando & Nangasacho abest, in intimam rerum nostrarum, Lusitanarumque, dum ibi per hos duos proximos annos commoratus est, notitiam deuenit, longe quam ante hæc benignior nobis est factus. vt non obscure ex verbis quibusdam, quæ cognouimus ab eo in fauorem nostrum prolata, collegimus. Nam aliquando increpans filium Riulæ Christianum, qui cum alio quodam item Christiano

Riano

tiano vrbs Sacayanæ gubernacula tenet. Vide,
 inquit, vt optimam gubernandæ Urbis ratio-
 nem ineas, ob hanc & illam causam, atque et-
 iam quia lex vestra ita præscribit. Certo quoque
 autore, qui præsens audiuit, didicimus, coniu-
 gem eius tam bene ad res nostras affectam, vt
 quoties occasio se offert sermonem instituendi
 de nobis, ita loquatur, vt declaret se non lon-
 ge abesse à regno Dei, & complectenda lege
 Christiana. Quando verò Iaponiæ Dominum,
 vniuersa harum prouinciarum nobilitas Nan-
 goiam comitata est, factum est, vt quam pluri-
 mi, consuetudine Lusitanorum capti, ad reli-
 gionem Christianam affici cœperint, ac diserte
 quoque dixerint fore se Christianos, si ibi au-
 diendarum concionum, cognoscendæque veri-
 tatis fidei fieret potestas. Arridebant illis eorum
 mores, forma vestitus, & maximè quod è cingu-
 lo vel collo Rosaria, sacrarum reliquiarum Ag-
 norumque DEI thecas gestarent: sic vt eorum
 multi per Lusitanorum amicos, quam plurima
 Rosaria, atq; etiam Reliquiaria, ad quorum simi-
 litudinem alia multa hic postea fabrefacta sunt,
 extorserint: alij verò etiam denis vel duodenis
 scutatis vnum Rosarium coemerint. Imprimis
 autem placebant illis Cruces. Itaque factum est,
 vt tam Nangoiæ, quam hîc Meaci suspensis è col-
 lo crucibus & Reliquarijs incesserint, non ipsi
 solum, sed Principes viri omnes vsque ad Re-
 gem ipsum, eiusque nepotem nouum Qua-
 baccondonum. Maximam partem vestitu v-
 tuntur Lusitano: prorsus, vt quando aula a-
 liquantæ eorum multitudini forse obuiam
 prodi

HISTORICA RELATIO

prodit, non facile dignoscere possit, sintne Iaponij an Lusitani: & quidam ad hos imitandos etiam totam orationem Dominicam, & Angelicam salutationem memoriae mandarunt. Si sermo de Lusitanis incidat, semper de ijs bene loquuntur; dictitantque esse homines prudentes & humanos, animo liberali & magno. Ac certè, quando P. Visitator tanquam Legatus cum viginti quinque Lusitanis visendi Regis causa huc venit, Iaponij omnes tantopere eorum comitate, humanitate, morumque suavitate obstupefacti fuerunt, ut ab illo tempore semper declararint se non mediocriter erga illos affectos esse. Neque dubito nutu plane diuino legationem hanc nomine Proregis à P. Visitatore obitam fuisse, nam cum ante pro hominibus suspectis, vilibus & abiectis nos haberent, nunc opinionem illam animis suis penitus exemerunt, ac magnopere erga nos, nostraque omnia affici ceperunt. Mea quoque sententia Rex iste non longè à suscipienda luce Evangelica abesse videtur; maximè, cum eius nepos, & successor vehementer omnia nostra admiretur & amet; me quoque singulari amore, iam olim in minoribus notum, complectatur, quod re ipsa, missis ad me hoc biennio ducentis orizæ sarcinis præclare demonstravit. Idem sentio de huius urbis governatore, cuius filius charissimus, elegantissimo ingenio, suavissimisque moribus adolescens, ante menses duos, sacris aquis ablutus est, cum ageret annum ætatis decimum quintum. In eandem voluntatem propendit quasi omnes horum Regnorum Principes & Domini. Qua in re clarissime orationum V.P. totiusque Societatis præ-

sens

præfens subsidium experimur & sentimus. Hac
 verò optima spe erecti, ex animo optamus no-
 stras quoq; preces Domino Deo nostro gratas esse
 & acceptas, quibus quotidie diuinam eius implo-
 ramus opē, vt multos dignetur operarios mittere
 in messem suam. Nec raro in eam cogitationē ve-
 nimus, vt omnino arbitremur benedictum P. N.
 I G N A T I V M magna ex parte hoc sæculo à Deo
 excitatum esse, vt opē industriaq; fociorum suorū
 vel hoc vnum Iaponiæ regnū ad CHRISTVM
 perduceret, cui rei argumento esse potest, singu-
 laris illa Iaponiæ iuuandæ cura, à Patribus, qui ei
 in societatis gubernatione successerunt, & sigil-
 latim à P. Euerardo, & P. V. demonstrata, dum li-
 berali & munifica manu supplementa necessaria
 hætenus suppeditarunt. Quam curam & sollici-
 tudinem paternam maiorem in modum deside-
 ramus in animo P. V. auferescere & dilatari, quan-
 do Ecclesia hæc Iaponensis, ita electa, suo quodā
 iure efflagitare & promereri id videatur. nam cū
 toros iam septem vel octo años tam grauitè op-
 pugnata & concussa sit, digniorem esse eiusmodi
 auxilio, non solū ratio dicat, sed Dominus quoq;
 noster sancta sua doctrina & vita informat. Ergo
 lætitia exultet P. V. hoc nouo & optabili nuncio,
 & illico nobis succurrat. in hac enim re situm est
 omne solatium nostrum, omne gaudium, & om-
 ne harum animarum salus & præsidium.

I M P E R I V M Iaponiæ est penes hunc regem
 Quabacundonum, & quod à Iaponia condita au-
 ditum non est, ne vestigium quidem pedis in to-
 ta insula superest, quod illi non sit absolutè sub-
 lectum. Tanta autem pace & tranquillitate impe-
 rat,

E

rat,

HISTORICA RELATIO

rat, vt si successores eius eandem gubernandi ra-
 tionem imitentur, periculum nullum turban-
 doram regnorum impendere videatur. Ac iane
 media, quæ ille ad pacem, & concordiam istorum
 Japonensium factam tectam seruandam tuen-
 damq; adhibet, magna sunt & efficacia. Vnum est,
 quod post datam fidem publicam neminem ex
 hostibus è medio tollat; quod non fecerat eius
 antecessor Nubananga; is enim regno aliquo sub
 iugum misso, omnes eius regni Dominos truci-
 dabat: at hic rex non vitam modo sed etiam an-
 nos redditus, quibus honeste & mediocriter vi-
 tam sustentarent, eis concessit; qua in re acqui-
 eunt omnes, & libenter obsequuntur. Alte-
 rum est, quod rusticos, quorum opera & opibus
 ferè sustentabantur regna ad summam inopiam
 redegerit, vt vix necessaria eis suppetant ad tole-
 randam vitam: arma quoque omnis generis il-
 lis ademerit. Tertium est, quod contentiones
 omnes, seditiones, pugnas, & conflictiones feue-
 rissime vetuerit. nam quotquot huius criminis
 rei deprehensi fuerint, omnes vtrinque morte
 multantur. Si qui fuga elapsi fuerint, in pœna
 vices subeunt cognati. hi si defint, serui. Si ser-
 ui non sint, vicinia in qua vixerunt. Si multi sint
 noxij, multi quoque mactantur & in crucem a-
 guntur: sed eadem lege fit, vt multi ad necem
 rapiantur innoxij. Hac seueritate effectum est,
 vt rarissimæ pugnae & dimicationes nunc sint
 in Iaponia. Quartum est, quod in iustitia admi-
 nistranda summa æquitate, nulla habita ratio-
 ne neque cognatorum, neque veterum belli du-
 cum, neque stirpis regiae, neque Bonziorum
 quantum

quantumuis illustrium, utatur. crimenque mox
 ut admissum cognorit: condonat nemini. Cum
 mulieribus impenie addictus sit, nulli tamen
 permittit concubinas. Ea de causa paucis ab hinc
 diebus exulare iussit Bonzium quendam admo-
 dum locupletem, cognatione atque etiam gra-
 du dignitatis Imperatori proximum. Cumque
 ad aures eius peruenisset, omnes hos Meacen-
 ses Bonzios uti concubinis, parum abfuit, ut ca-
 pite multarentur, nisi Gubernator Meacensis
 spondidisset, se effecturum ne quid in eo gene-
 re amplius ab eis peccaretur. Mandavit igitur
 is Bonzijs omnibus, ut quoque mense iureiuran-
 do fidem darent se honestè victuros sub poena
 mortis; superioribus vero cuiusque cætus, sepa-
 ratim, ut promitterent sub poena mortis, se eo-
 rum quos suspectos in hac re haberent, nomina
 delaturos. Quo factum est, ut omnes, si externa
 spectes, magno in metu viuant. Quintum est,
 quod nullos milites, nullos Dominos sinit in o-
 tio degere. Si vacatio sit à bellis, occupat eos
 excitandis magnificis ædificijs, nouis propugna-
 culis erigendis, vel veteribus renouandis &
 muniendis, alijsque operibus magnis ad or-
 namentum Iaponiæ, & nominis sui gloriam
 moliendis. In præsentia certè proximè Meacum
 in vna arce firmanda constat tria millia homi-
 num; & in vrbe Bozacca plus quam centum mil-
 lia distineri: qui labor nullum relinquit vel
 locum vel tempus prodicionibus machinan-
 dis. Sextum est, commutatio regnorum. Vi-
 cinorum enim regnorum Dominos, transtu-
 lit in partes remotiores Iaponiæ. Septimum

E 2 est,

HISTORICA RELATIO

est, quod militibus, præter ordinaria stipēdia nomine militiæ illis in perpetuum adscripta, tēpore gerendi belli quotidianum comēatū omnem ipse subministret. Vnde fit, vt quicquid vult, eorū operā efficiat. nec hæcenus bellum vllū gefit, quo non ex animi sententia hostē debellarit. vno excepto recenti bello Chinesī, quod lōgissime eius vires excessit. Etsi in Coraião regno adhuc copias magnas alat, vt tuēdi honoris sui causa Chineses ad poscendam pacem cogat. Octauū medium est, quod parū æquus sit hominibus, animo & spiritu plus æquo elatis, quosq; coniectura prouidet post mortē suam noua in Rempublīcā molituros, vel regnaturaturos. Nonū est, quod à Meaco quatuor vel quinq; dierum interuallo, circūcirca, nullū habeat ducem belli vel præfectum potentia vel industria clarū. Decimū & postremū est, quod redditum annuum duorum millionum auri constituerit. His legibus & institutis plane cōfidimus firmam horum regnorum pacem roboratum iri, viamq; opportunam simul parandam ad omniū Dominorum conuersionē. Quem nouum & faustum nuncium ideo ad V. P. hoc scripto perferre volui, vt eo celerius opus maturaret, liberaliq; manu multos operarios idoneos ad tam amplā messē, & iam iam paratam cmitteret. Quod superest, me maiorem in modum V. P. sacrosanctis sacrificijs & orationibus commendo. M E A C O 29. Septemb. ipso Dedicatōnis S. Michaelis Archangeli. 1594.

R. P. V.

Seruus & filius in Christo.

Organtinus.

EXEM

EXEMPLVM

SECUNDÆ EPISTOLÆ

A. P. ORGANTINO BRIXIANO SOCIETATIS IESV MEACO

Iaponiæ datæ.

*Ad Reuerendum in Christo Patrem. N.**P. CLAVDIUM AQUAVIVAM**Præpositum Generalem.*

PAX CHRISTI.

BREVE M hoc anno de statu Iaponiæ Meaco epistolam ad V. P. scripsi, cuius breuitate minime contentus N. P. Viceprovincialis mandauit, vt fusius vberiusq; omnia quæ accidissent persequerer: quam videor mihi summo studio vniuersa congerenti multa necessario prætermisurus, tū quia quædam minuta memoria exciderunt, tum quia nos, vti consuetudine quotidiana detriti, non perinde, ac exteri rerum hic gestarum magnitudinem æstimamus. Describam autem singula eo ordine quo contigere, vt litteræ annuæ vel generales facilius intelligi possint.

Verſamur in hac ditione Meacensi Patres tres, fratres quatuor, cum quinque clericis, reliquaque familia; omnes sumus numero 36. diuina gratia sani & incolumes. quisque pro talento sibi concredito in hac vinea, ad populum Dei inter medias tribulationes, quas in octauum iam annum sustinemus, seruandum & augendum hætenus gnauiter laborat. Status apud Meacenses idolorū,

E 3 hoc

HISTORICA RELATIO

hoc est templorum, domorum & ceremoniarum Ethnicarum, si externam speciem consideres, nunc est, si vnquam alias, florentissimus, & si V. P. oculis coram aspiceret, non solum vehementer admiraretur, sed etiam sanctè affirmaret fieri non posse, vt ab his gentilibus tales ædificiorum moles excitarentur, & tamen hæc omnia, breui confidimus in veri Dei cultum transferenda. Nam cum sectarum Iaponicarum neruus pene totus sit incisus, hoc est, neq; studia amplius inter eos vigeant, neq; vectigalibus consuetis, quibus nomen & auctoritatem apud plebeios tuebantur, deinceps fruantur, non aliud reliquum esse videtur, quam vt templa & delubra idolorum quoq; adimantur, in eisque sacrosancta Dei lex annuncietur, ac omnes gentiles ad Ecclesiam CHRISTI aggregentur. Id modo excruciat animos nostros V. P. non amandare operarios conuenienter proximæ spei nostræ; quam habemus de conuersione omnium horum regnorum ad fidem CHRISTI Domini nostri mox consecutura.

QVOD ad afflictionem nostram attinet, quæ tanto iam tempore exercemur, si fas est, in conspectu Dei imbecillitatis nostræ cōscij, ita loqui, non nullo in mœrore sumus; quod ex multis indicijs non dubiam coniecturam faciamus, Dominum nostrum velle nos tandem hac seruitute, vel, vt rectius dicam, libertate spiritus, fructuque spiritali, quem persecutiones pariunt, eripere. Quæ persecutiones, si rite cognoscantur, & merito iuo æstimentur, instar antidoti sunt omnium infirmitatum, valentque ad nos purgandos, illuminandos & intimè cum CHRISTO vniendos.

Premi-

Premimur quidem afflictionū onere, sed fructu erigimur, praesentiaque Christi animamur, & excitamur, ne onus abijciamus, imò simillimi eius esse potius exoptemus. Atque ut sigillatim cætera commemorem, immensam & multiplicem Deus O.M. erga nos misericordiam hoc tempore demonstravit. Prima est, quod flagrante ipsa persecutione Euangelium tam longe lateque in his regnis sit propagatum & celebratum; nullus enim in his prouincijs angulus est, in quo non sparsum sit sanctum CHRISTI nomen; nullus locus ubi non Patres Societatis ad perducenda fidei nostræ mysteria auide expedientur; nec denique vllum regnum tam remotum, in quo nō putemus aliquot Christianos factos, siue multos, siue paucos. Et iam alij plerique omnes clarius intelligere pergunt, quāto interuallo nostra sancta Ecclesia Romana, à diabolicis suorum sectis & conuenticulis distet; nominatim autē quanta sit in Ecclesia nostra dogmatum, voluntatumq; consensus, contra verè quanta sectarum Japonicarum dissensio, **SECUNDA** misericordia est, quod beneficio persecutionis huius nomē quoque Societatis nostræ longius percrebuerit per Japonem, dū notant & demiratur constantia & perseverantiam nostrā in tantis calamitatibus pro salute animarum perferendis, quodq; Deus nos varijs licet casibus iactatos, tamē nunquam deseruerit, sed potius fecerit cum tentatione prouentum, Tertia, quod præclaram nobis occasionem præbuerit dexteritatis fortitudinisq; augendæ, & prudentiæ acuendæ, ac, si diuturnior esse pergat, omnium virtutum confirmandarum.

HISTORICA RELATIO

Quarta, quod opportunitas data sit multis operarijs, tum nostris, tum Iaponensibus informandis, litterarumque & virtutum suppellectile necessaria egregiè instruendis, vt patefacta à Deo via, & signo iublato omnino parati sint ad certamen cum idolis ineundum, ad disseminandum vsquequaque doctrinam Euangelicam, ad amplissimam messem iam in omnibus regnis albescentem & maturam colligendam & in horreum Domini deportandam. Hanc in expeditionem præsto iam sunt in Iaponia Patres triginta nouem, fratres tres supra octoginta, vt mittã reliquos, qui seruiunt, & clericos: quorum plurimi breui idonei erunt vt nostræ Societati adscribantur: Omnia autem qui in tota Insula nobiscum viuunt, numerus attingit sexcentessimum. Quinta est, quod persecutor eiusque in regna Iaponiæ successores certorum hominum sermone iam satis didicerint, non esse nos eos, qui esse sinistra aliorum informatione existimabamur, sed ab extremis mundi partibus per mille pericula tantum salutis animarum procurandæ, tradendæque Euangelicæ doctrinæ causa, aduolasse. Sexta est, admiranda DEI potentia & caritas in Ecclesiam Iaponicam sponsam suam apertè demonstrata in eo, quod, nobis licet cohibitis & impeditis, tamen quadraginta gentilium milia interim CHRISTI iugo se subdiderint: inter quos sunt nonnulli viri Principes, harum prouinciarum quasi columnæ. Nihil scribo de insigni fructu ab omnibus Patribus & fratribus ab Europa Indiaque huc delatis, in vul-

in vulgari lingua ediscenda factō; cum maior eorum pars, idiomate Iaponico, quod maximi æstimandum, iam concionari possit. Ergo cum sic eant res nostræ, quomodo possumus optare aliud; quam vivere in tribulatione cum CHRISTO?

INTER signa verò, quibus DEVS indicat breui patefactum iri ostium magnum ad demetendos amplissimos Iaponiæ campos, Primum illud est, quod Tyrannus non nihil videatur nobis placatus; nam superioribus diebus gubernatori Meacensi dixit, parum referre si Amameoxani fiant Christiani, vtpote homines viles & plebei; modo nobiles non fiant. Deinde consensit vt ego Meaci quietè persistam. ad hæc Patribus Nangasachi degentibus potestatem dedit reædificandi Ecclesias & domos, quas ante biennium, perperam à quibusdam informatus, euerti mandarant. Multis quoque verbis declarauit se facti poenitere, & valde beneuolum ostendit ijs Christianis, quos initio huius calamitatis reprehenderat, & à suo conspectu summouerat, sic vt gubernatori Sacayano Augustini germano dixerit; caue diligenter, ne quid agas quod mihi displiceat; lex enim vestra postulat simplicitatem, veritatem, & diligentiam in ministerio Dominis præstando; declarabatque in totius aulæ præsentia sibi placere officia Magdalenæ, eiusq; mariti & filia, suæ coniugi, quæ tum quoque aderat, delata; ipsumque deinceps aulæ Præfectum esse voluit. Eandem beneuolentiam quoque iam dictæ filia demonstrauit, quando ægræ omnia genera remediorum quæri iussit ad restituendam ei pristinam

HISTORICA RELATIO

stinam valetudinem. Deinde Iustus Vcondonus apud eum in tanta gratia est, vt inter tres præcipuos belli duces annumeretur. Morte Chuan Gayo cognita, qui vnus fuit è præcipuis Christianis initio persecutionis exilio multatus, vehementer indoluit. Iam fauor & beneuolentia qua prosequitur Augustinum, pacati in nos animi signum clarissimum est. Vxor quoque huius Regis eadem erga nos est voluntate. nam quoties sermo de nostris rebus incidit, bene de ijs loquitur, declarans nimirum legem Christianorum veram, gentilium falsam: tantamque affectionem paisim erga nostra ostendit, vt si fidei nostræ mysteria audiret, non dubitemus eam fore Christianam.

ALTERVM signum est, quod omnes præcipui totius Iaponiæ Domini mirificam propensionem in sanctam legem nostram declarent: vt nihil ambigamus, quem vis eorum Christianum futurum, si eis doctrina Christiana annunciaretur; nã Christo nomen dederunt hætenus, quotquot eam annunciari audierunt. Fidem eius rei facit multiplex beneuolentia, qua omnes, & speciatim Quabacundonus cum præcipuis suis aulicis, atq; huius vrbis Gubernator, cum omnibus alijs qui publico aliquo munere sub eo funguntur ac nonnulli etiã genere clari, nos complectuntur.

TERTIVM signum est, quod omnes bene de nobis, & religione nostra loquantur, contemptim verò & abiectè de Iaponiorum sectis. Et certè, si non exstarent magnifica ista templa à Rege exstructa, quamplurimi, vt opinor, sacrum baptismum, vti quidam iam ceperunt, postularent.

Postremum

Postremum, & ceteris efficacius signum est, quod nunc omnia Iaponis regna vni Regi parent sublati omnibus bellis, latrocinij publicis, portorij, otiosorum ludis, & computationibus ebriolorum, quæ grauissimis pœnis sine vlla spe indulgentiæ castigantur. Quæ res multorum animos parauit, ad præbendas aures rebus nostris audiendis, & fidem sanctam complectendam. Iam inexplebilis illa Regis sitis aurum, argentumq; per fas & nefas corradendi, quamuis iniqua & tyrannica, tamen ex euentu valet ad coercenda omnia istorum Iaponensium vitia, imprimis lasciuiam carnis, in qua iam crebri lapsus non sunt: nam impensis in publicas fabricas faciendis, alijsque intolerabilibus tributis pendendis ita exhauriuntur, vt carni nulla insolescendi facultas relinquatur. Possumus etiam inter magna misericordiæ diuinæ erga hanc gentem signa reponere, quod Deus tam multos & idoneos operarios ex horum regnorum natiuo solo vocare dignatus sit ad nostram Societatem, quasi paratæ iam messis, in qua operam suam locare debeant, prognosticon. Quod si V. P. totidem alios nobis adiungeret ex Europa, iam expectatioui nostræ omnino factum esset satis Principale denique signum huius, quod primo loco dicendum erat, est Reuerendissimi Episcopi Iaponiæ huius Ecclesiæ Pastoris aduentus.

Vt vero veniamus ad fructum in Meacensi ditione hoc año collectum, commemorabo quædam quæ V. P. magnam afferent voluptatem. Meaci
quater-

HISTORICA RELATIO

quaternas habemus ædes, magnitudine mediocri
 Sed vnas tantum incolimus, loco per quam com-
 modo, & occulto. reliquas seruamus in varios
 casus, qui tempore huius persecutionis incidere
 possent. Oblatus fuit mihi in vrbe locus extru-
 endis ædibus maioribus, quæ tamen Ecclesiæ
 nomen non haberent, valde opportunus, eun-
 demq; ante annos quatuor etiam Gubernator Vr-
 bis mihi permiserat, sed propter periculū, quod
 nobis impendere potuisset ex loco publico, con-
 ditionem accipere nolui. Licet enim cum bona
 venia huius Regis hic versetur, tamen quia Eu-
 angelij promulgandi potestas adempta est, con-
 uenit nos eo in loco degere, vbi nulla occasio de-
 tur suspicionibus, quemadmodum hætenus fe-
 cimus. His ergo in ædibus omnia ministeria no-
 stra exercemus, hoc est, confessiones audimus,
 concionamur, & baptizamus magno fructu. Il-
 lud verò studiosissimè cauemus, ne cætus sit æ-
 quo numerosior, & accusationi materia præbea-
 tur: Et quoniam omni Dominico conueniunt,
 in quorundam quoque Christianorum ædibus
 sacrum Missæ vicissim audiunt, secundum ordi-
 nem cuique perscriptum; ita vt omnes quolibet
 mense saltem semel diuinis interfint. Vt autem
 omnis absit confusio, omnes Meacenses Cchristia-
 ni in certas congregationes distributi sunt, quæ
 singulæ tantum habent numerum, quantum Ec-
 clesiæ singulæ capiunt; in quibus conueniunt ad
 habendum Consilium de pauperibus & infir-
 mis, alijsq; rebus ad necessitates tam corporales,
 quam spiritales omnium spectantibus: eoque se
 conferunt fratres nostri prædicandi Euangelij
 causa:

causa: & magnus existit fructus: quia & in fide confirmantur, & in virtutum exercitatione plurimum proficiunt. Omnia autem peraguntur magno silentio, ne nouæ afflictioni præbeatur occasio.

HOC anno sacris baptismi aquis, DEO adiuuante, lustrati sunt homines circiter quingenti, omnesq; à Deo vocati, & admodum capaces doctrinæ Christianæ illis traditæ. Ac hæctenus magno animi ardore in vita Christiano homine digna perseuerant. Maior eorum pars est genere nobilis, quidam etiam illustres, & magnæ expectationis. Inter eos primus est huius Gubernatoris filius nomine Quiuxichi Leo, annū ætatis agens decimum sextum, & nepos eius nomine Mondo Michael, ambo præcipui à cubiculis Quabacondono. Hi cum forte ad ædes nostras peruenissent duce homine Christiano prænobili, qui nepotis Nabunangæ Sambrodoni Domini regni Minoani vices gerit, & rationes audissent, quibus demonstrabatur vnum esse mundi opificē, sibi plenè satisfactum esse responderunt: postero autem die, cum alia multa de animæ natura, alijsq; rebus attentè percepissent, syncerè confessi sunt, sibi veritati consentanea omnia videri quæ dixissemus; consilioque inter se breuiter capto, Leo iunior respondit, quandoquidem efficacibus istis rationibus conuicti essent, vnum esse omnium rerum conditorem, minus se facere non posse, quam profiteri se paratos ad suscipiendū sacrum aquæ baptismum. Quo responso accepto, equidem considerata iuuenum conditione, suspensus hæsi, ignarus quid facto opus esset; verebar enim
ne si

HISTORICA RELATIO

ne si eos baptizare in aures Regis, aliorumue emanaret: At illi collatis iterum inter se consilijs responderunt, caelandam quidem sibi viderem, quoad fieri posset; si tamen diuulgaretur, Dominum suum Quabacundonum gauisurum, nec Gubernatori displiciturum, eo quod iam a multo tempore se amicum nobis declarasset. Itaque baptizati ingenti læticia gestientes, domum redierunt, gratiæque baptismi acceptæ clarissima signa deinceps dederunt. nam in hanc usque horam constantes in fide perstiterunt, multaque admiranda egerunt, quæ si V. P. vidisset & probasset, admiraretur, simulque summa consolatione afficeretur. Tanto studio, tamque breui tempore memoriæ mandarunt orationes, ut intra duos dies eas recitare potuerint: & orationibus ordinarijs minimè contenti, multa alia ad doctrinam Christianam attinentia perdidicerunt. Sæpenumerò ad sacrum Missæ audiendum ventitant, & seruatorum nostrorum gregi, ne agnoscantur, se intermiscant. Longius deinde moderato quodam seruore progressi, beneficio institutionis Christianæ vitam ita correxerunt, ut in aula nõ minima suspicio excitata fuerit eos Christianos factos, licet omnes indicarent se magno pere ea de re lætari: ipsi tamen, ut erant iuvenes prudentes, semper conati sunt, quoad possent, recelare, nõ neglectis interim quotidianis suis precibus: utque arcanum illud sanctius cõseruaretur, curarunt omnes famulos suos, quos adiunctos habebant quoties ædes nostras adibant, sacris nostris initiari. quod factum est cum summa ipsorum voluntate & voluptate: qui & in hunc usque di-

em 11

em in suscepta fide perseverant; sibi que impense gratulantur, & de conuersione sua, & de talibus Dominis; qui eos non tractant vt olim, dure & asperè, tanquam seruos: sed humanè & leniter tanquam filios. De Leone certe tam præclara commemorata sunt, vt obstupuerim. Inter ea vnum erat, ante Christianam religionem susceptam, in iuuentute sua Gubernatori patri & matri eum valde immorigerum fuisse; à sacro autem lauacro tantam insecutam mutationem, vt vtrique parenti in omnibus suauissimè obsecundarit: eaque re maiorem, quam explicari possit, parentes consolationem coepisse: neque dubito, quin iam odorati sint eum institutione Christiana ad illam morum modestiam peruenisse, maxime cum occasione data nonnunquam, sed magna dexteritate, inuehatur in Bonzios ethnicos. Superioribus quoque diebus quiddam fecit, vnde certò conijcere possunt eum esse Christianum. Habebat eius mater in pretio idolum loco abstruso satis reconditum. Huic Leo arrepto, ex ira primo coronam capitis abstraxit, deinde nasum præcidit, ac denique pessimè pro eo ac merebatur tractauit. Mater re cognita primum cum querimonia rem detulit ad nobilem foeminam, quæ in domo erat; tum ambæ ad Gubernatorem; qui prudenter respondit. Si quid in hac re peccauit Quiuxichi, multo certe grauius peccauit vxor mea colens & adorans idola omnis potentia expertia. Et effusè ridens, apertè declarauit se factum filij probare. Interueniens quoque huic sermoni nobilissimus Christianus Gubernatoris amicus dixi

HISTORICA RELATIO

dixit. Hinc liquet, eum vobis cariorem esse idolo; indicans Leonem impensius ab eis amari, quam idola omnia; & verè ita esse inficias ire nō possunt, cum omnibus exploratum sit Leonem ab utroq; parente ob raritatem & eximiam indolem tantum non adorari; nam cum totius corporis specie liberali coniunctam habet insignem prudentiam multamque rerum intelligentiam; & quod eo amplius est, quamcumq; rem bonam vel malam esse semel perpexerit, eam pro tali agnoscere & haberi vult: Itaque tanto interuallo ab eius sapientia abest Pater, ut vix audeat cum eo loqui, ne in consilijs & deliberationibus rerum sæcularium vsu quotidiano celebratis filio inferior videatur. Et quoniam in aula hoc nomine omnium in ore & oculis est, Gubernator aliquando in hæc verba de eo locutus est. Hic filius meus ætate confirmata aut deterrimus erit mortalium; aut optimus, vel etiam vnus ex illis Sciucque, hoc est religiosi, non qui communem vitam agunt, sed Sanquiogin, qui solitariam & eremiticam. Ego sane, qui perpauca hæc noui adolentes tantis naturæ donis præditos, in spē venio, si Deusei donum perseverantiæ concesserit, eum, ad Dei gloriam præclaram operam in proxima Iaponiæ conuersione, pro nominis & generis sui dignitate locaturum. Quoties ad nos nostras ventitat, aut dat operam doctrinæ Christianæ addiscendæ, aut de rebus diuinis loquitur, aut dubia proponit. Idem facit eius nepos Michaël, magna huius Ecclesiæ, ut apparet, columna futurus. Iam tertio de peccatis confessi sunt. Nuper cum ambo in arce vel castello Fus-

cimen-

eimenſi degerent, & ob oculos forte haberent in-
 numerabilem hominum turbam, Michael dixit
 Leoni. Magno profecto beneficio à Deo affecti
 ſumus, quod tot hominibus ſpontè in infernum
 ruentibus, nos duo ſoli ſingulari quadam gratia
 & fauore ſeruati ſimus. Quomodo autem di-
 gnas pro eo rependemus gratias? Non alia re cer-
 te, quam ſancta & inculpata vita, exercitatione-
 que virtutis. Si vellem perſequi omnia, quæ no-
 bis conſtant de iſtis adoleſcentibus, æquo longi-
 or eſſem. Deus pro immenſa ſua miſericordia
 largiatur eis conſtantiam. Nulla eos iam alia co-
 quit cura, quam quemadmodum multas lucrifa-
 ciant animas; & iam vnum nepotem ſuum nomi-
 ne Ficoici Paulum, ad CHRISTVM perduxerunt,
 qui perſeuerat cum iſtis ratione ſupra de-
 ſcripta. Certè, ſi plena libertate fruermur, ma-
 xima aulae pars, pro illorum exemplo mota, no-
 men ſuum Chriſtianæ diſciplinæ daret: & iam
 id ſe exoptare indicauit eius frater ætate maior;
 quem nondum recepimus, tum quod Leone ſit in-
 ferior, tum vt maius in eo accendatur deſideri-
 um, quo accenſo facile inter diſcipulos Chriſti
 locum obtinebit.

Habemus in hac vrbe catechumenum, animo
 & opere Chriſtianum, quem, quod nepos ſit No-
 bunangæ, & regni Mino Dominus ſacris aquis
 tingere non audemus; non nihil enim veremur,
 ſi Quabacundo res ſuboleat, cum afflictiones
 noſtras redintegraturum. Interea adiunximus
 ei ſocios duos homines nobiles ſpectata virtute
 Chriſtianos, qui nunquam à latere eius diſce-
 dant,

E

dant,

HISTORICA RELATIO

dant, optimamque eius voluntatem & deuotionem, factam tectam conferuent. Et hic erit vnus ex præcipuis nostræ Ecclesiæ columnis, qui totum quoque regnum suum CHRISTO adijciet. Adolescens est magnæ expectationis, & libenter bonis consilijs acquiescit Christianorum qui cum ipso degunt, maxime duorum ante dictorum, Ioannis & Iacobi, quos, vti prudentia & virtute præstantes, gubernatores constituit, vt eorum consilio omnibus in rebus vti posset: agitque cum illis valde familiariter, & simul reuerenter, ac frequenter quidem de rebus Christianis, absentes verò, tanquam optimos Christianos, collaudat. Sic ardet animus eius in his initijs, vt nocte vna omnes orationes perdidicerit, cum duobus alijs nobilibus, qui ad ædes eius venerant, & operam dabant orationibus memoriæ infigendis. Manibus fert rosarium D. Virginis & agnum Dei benedictum multis precibus ab eo hinc impetratum & missum: recitat, ac si Christianus esset, quotidie; præclareque vitæ piæ exemplo omnibus inter quos versatur, est magnæ ædificationi: Habet alium fratrem ætate minorem indole præstanti ad CHRISTI quoque fidem aspirantem, sed huius quoque baptismum eadem de causa in aliud tempus prorogauimus, Eidem iam dicto Domino, præter duos quorum ante mentionem fecimus, ad sunt alij quatuor hoc anno numero Christianorum aggregati, quorum consuetudine magna voluptate vtitur, illi sique ferre solis confidit, consiliaque sua communicat; etsi in ædibus non desint multi alij nobiles.

biles.

biles, qui desiderio suscipiendi baptismi teneantur.

Hac æstate Christianus factus est quidam vocatus Guemba Ioannes, frater Yetchudoni Gratia mariti, qui post expensam & discussam diu doctrinam Christianam, cum quinque alijs nobilibus suis decreuit sacrum suscipere lauacrum. Dominus est castelli cuiusdam. redditum annuum habet vicenorum millium scutorum, quos illi annumerat frater. Promiserat se nemini patefacturum suam conuersionem: sed voluntate mutata mox omnibus nobilibus suis patefecit, qui & Domini exemplum, vt dictum est, secuti sunt. Egerat & cum alijs in aula sua degentibus, qui rei nouitate obstupefacti sunt. Patri suo, qui cognorat eum factum Christianum, non voluit aliud dicere, quam quemque in rebus ad salutem pertinentibus, esse liberum, Mater eius Christiano nomini infestissima est, & omni idolatriæ addictissima. Hæc legatione ad eum iræ & furoris plenam instituit, sed ille nihil se à semel suscepto proposito dimoueri ostendit. Gratia filium quendam, quem initio persecutionis, cum alijs, qui eius curam gerebant, baptisaueramus, adoptauit; quare cognita Guembandonus Ioannes vehementer lætatus est. Speramus hunc suo tempore, quoniam præclaris ornatus est donis stabilem huius Ecclesiæ petram futurum. Ipsa quoque Gratia maiorem in modum lætata est de hoc baptismo, Iusti Vcundoni opera procurato.

In vrbe quoq; Bozacca nobilissimum quendam virum, cuius consilij & opera Moridonus septem

HISTORICA RELATIO

Regnorum Dominus, in multis & grauibus negotijs vtitur, sanctis aquis nostris perfudimus. Fuit hic à Deo vocatus singulari animi sensu & feruore; nam cum affirmarem nos regio edito à baptismo administrando, & catechesi breuiter tradenda prohiberi, quorum vtrumque ille à nobis postulauerat: respondit primo, se ob multas, graues & continuas occupationes, quibus à Domino suo distineretur, aliter facere non posse; deinde, vt tuto & sine metu nostro id fiat, se cum domino suo Mori acturum, ac facultatem etiam petiturum vt liceat sibi esse Christiano, quod impetrauit, perfecitq; felicius, quam nos optare audebamus: neque enim solum id dixit domino suo, verū etiam recepit se, si causa sua tēpestas aliqua in nos excitetur, se primum in aciem proditurum, & cum Patribus, si eos defendere armis non possit, occubiturum. Ad hæc promisit, se Patrem vnum cum socio fratre in ditionem suam euocaturum, effecturumq; vt Christiani fiant, non solū quotquot imperio suo parent, sed quotquot ex alijs ditionibus eadem gratia vti uoluerint. Spondit quoq; se hanc rem Mori celaturum, Ecclesiamque, & ædes Patribus ibi cōmoraturis ædificaturum, vt Christiani quoq; qui Amaguccij degunt, & hinc non longe absunt, cōfessionibus in ecclesia faciendis, alijsq; spiritalibus adiumentis capiendis vacare possint. Certe Christiani illi magnam voluptatem ex hoc nuncio ceperunt, tanti enim hunc virum faciunt, vt non dubitent, se, si sub eius tutela & patrocinio sint, facile omnia tela Ethnicorum à suis ceruicibus depulsuros.

Menses

Menses duo exacti sunt, cum Baptismi aquis Bozaccæ expiat⁹ est, iuuenis in primis nobilis nepos Bigenni Saixodoni, qui trium regnorum, nempe Bigen, Mimafaca, & Bithchu Dominus est, Augustino amicissimus, & quasi filius huius Regis adoptiuus. Is hac via ad baptismum peruenit. Inciderat in vrbe Bozaccana certa quadam occasione in colloquium veteris cuiusdā Christiani, nomine Romani, dogmatum Christianæ religionis (vixerat enim aliquot annos cum nostris) scientissimi: percontatur Romanum, sit nes ne vnus Creator & opifex mundi? Cum vnum esse affirmasset & longa oratione probasset, tandem rationibus cessit, cōfessus non posse esse nisi vnum omnium rerum conditorem. Progressi deinde longius disputare ceperunt de anima rationali, an esset, & si sit, an eius natura sit eadem cum diuina? In qua quæstione cum veritatis lumen non satis perspiceret, ad palatium suum reuertit. Sed Deo placuit, vt id temporis frater noster Vincentius esset in ædibus Augustini, qui iuuenem ad se vocari iussit: Ad disputationem de anima ventum est; tota nox in ea vsq; ad primum posteri diei diluculum consumpta; animam esse clarissimè demonstratum est; iuuenis manus dedit, & cum reliquis omnibus capitibus, quæ Catechumenis proponi solent, assensisset, Christianæ legis se suscipiendæ baptismiq; desiderio palam teneri professus est. Verum frater noster, cum diceret, non ante illi patere posse aditum ad baptismum, quam multa alia dogmata Christianæ fidei comprehendisset, agrè acquieuit, magnopereque vrgens vt quam-

HISTORICA RELATIO

primum illa dogmata traderentur, tandem omnibus ritè cognitis, baptizatus est. Iam cum iuuenis sit tanta nobilitate, rogauit eum frater, vt rem totam occultaret, ne si in aures Regis effluat, ipsi nobisque aliquod impendeat periculum. addixit se facturum. verum cum gratia in sacro baptismo recepta mirificè se accendi & corroborari sentiret, post vnum diem elapsum, coepit liberrimè omnibus suis socijs rem totam diulgare. Digressus postea Bozacca, per regnum Bigen, solum suum natiuum, indies magis magisque se Christianum esse professus est, nec religionis nostræ mysterijs dilaudandis satiari potuit, ita vt omnes illi Domini obstupescerent, & imprimis mater Saixodoni, quæ quasi cum toto illo Regno sectæ cuidam inter Iaponias perniciosissimæ Focquexu dictæ adhærescit: ad quam nunquam hic iuuenis se adiungere voluit, sed semper eam respuit, omniaque eius errata & nequitas detexit: sed nec vllus eum ob nobilitatem generis eam ob rem reprehendere ausus fuit, imò multi eum de rebus diuinis loquentem cupidissimè audierunt. Misimus illi hinc coronam vnam, & vnum Agnum DEI. Intra decem dies expectamus eius reditum Bozaccam, & inde huc Meacum, vt plenius in sacræ fidei capitibus erudiatur, est enim præclaris naturæ & gratiæ donis præditus, & in legum Iaponicarum noticia longe prouectus. Confidimus in DEO, eum aliquando suo exemplo & auctoritate ante nominata regna conuersurum. Pater eius nomine Tandaye,

daye, Domini dictorum regnorum (quæ filius nunc possidet) defuncti frater, est huius sui nepotis præcipuus consiliarius, & quoniam omnes sunt summa amicitia deuincti Augustino, non arbitramur nos optima spe nostra, quam habemus de illorum regnorum ad C H R I S T V M accessione à Domino nostro defraudandos.

Donatus præterea est Baptismi gratia hoc anno alius quidam maximæ expectationis adolescens, nomine Moan Paulus, consanguineus Chiusambri Fidadoni Pauli duorum regnorum Domini, magna sua & nostra satisfactione, quo enim plures conciones audiebat, & plures quæstiones de rebus fidei mouebat, hoc maiores in dies progressus faciebat in cognitione Christianæ veritatis: Et quia in Iaponicis legibus versatus erat, clarissime animaduvertebat, & magno feruore exponebat, quantum inter nostram, Iaponiorumque leges discrimen intercederet; Itaque hac ratione per aliquot dies de veritate fidei institutus magna voluntate se salutaribus aquis ab omnibus ante actæ vitæ fordibus abluendum tradidit. Ac ilico nobiscum agere cæpit, de fratre aliquo nostro ad regna Fidadoni emittendo; non dubitare se, maximam partem illorum Dominorum ad C H R I S T I castra deflexurum, si ab eo lex Christiana ibi exponeretur. Et valde probabile est, ita futurum, tum quod illorum Regnorum Dominus sit Christianus,

HISTORICA RELATIO.

ac omnium quidem qui in hac aula versantur, optimus, tum etiam quod iuuenis, quo de agimus, magnis extremæ Iaponiæ Dominis sanguine cōiunctus sit, suaq; in agendo dexteritate, & singulari feruore omnes incitaturus videatur vt Christiani fiant. Vnde à cognato Fidadono, ei fuit præcipuum quoddam illorum regnorum castellum, cum amplissimis vectigalibus attributum.

Huius vero Pauli iam dicti in catechisticis concionibus audiendis socius fuit Vgadonus Ioachimus inter Cieghos dignitate facile Princeps; qui Cieghi, ea sunt authoritate, vt liberrime non solum in omnium magnorum Dominorum, verum etiam in ipsius regis conspectum prodire audeant. Apud omnes quoq; in magna sunt estimatione, non tam propter dignitatem quam gerunt, quam propter eximiam prudentiam, & antiquitatum omnium Iaponicarum notitiam, quas solent istis Dominis, magna cum ipsorum voluptate commemorare. Hic ergò Cieghus quia in legibus sectisque Iaponiorum erat omnino exercitatus, magna attentione conciones audiuit, quæstionesque varias doctrinæ suæ conuenientes, tanta vi proposuit, vt fratres nostri, nisi diuina gratia adiuti fuissent, (nec enim legum Iaponicarum penetralia, vt ille, inspexerant) vix facere satis potuerint. Ac profecto tunc cognouimus, nullum hætenus extitisse Iaponium, qui tam accuratè & subtiliter suas disputationes proposuerit, & tam facile veritati concesserit, ac hic Cieghus; qui ante baptismum tanto lumine
illu.

illustratus est, vt finem non faceret prædicandæ legis nostræ, Deoque agendi gratias, quod se ad tam sublimem & certum salutis statum vocare dignatus esset. Speciatim autem lumen illud innotuit ex eo, quod post cognita aliqua de Christo dogmata, cum lacrymis hæc verba protulerit. Quod Deus factus sit homo amore nostri, deinde, vita eius, & mors cum resurrectione, & reliqua quæ acciderunt vsque ad missionem spiritus sancti, sunt res, humanæ etiã rationi & intelligentiæ cõgruentes, eo quod inde infinita bona, ad promouendam salutem nostram, profecta sint. at quod homines se faciant Deos, cuiusmodi sunt omnia isthæc nostra idola, non aliud liquet esse, quam meram arrogantiam, falsitatem, & incredibilem imposturam, quippe cum nec lumen, nec vitam impartiri possint mortalibus. Ad hanc orationem omnes sumus obstupefacti, & Vcondonus, qui ex angulo quodam verba ista inaudierat, satiari nequibat agendis Deo gratijs, quod improviso tantum miraculũ in illustranda mente huius hominis verè cœci edidisset. Hunc ergo, cum infimis precibus sacramentum baptismi à nobis extorsisset, vna cum dicto iuvene, magna nostra & ipsius lætitia, baptizauimus. Baptizatus continenter domum nostram frequentauit, quotidie doctrinam Christianam addiscens, atque in gratia & feruore spiritus proficiens, nec non præparans se ad prædicandum omnibus amicis suis Euangelium. Et quoniam omnibus nobilibus notus est, nunc magno cum fructu inter eos versatur; nam quosdam iam eius opera ad Christum adductos piacularibus

HISTORICA RELATIO,

aquis aspersimus, atque inter primos, eius filium qui magno cuidam harum partium Domino seruit. Is verò, quia opinione omnium istorum Cieghorum, habetur virtutum studiosus, & ab omni rerum huius sæculi cupiditate alienus, in magna gratia & autoritate est apud omnes; qua fretus, luminis, aliorumq; diuinorum carismatum in baptismo receptorum rete liberius ad piscationem animarum eijcit, idque magna æque dexteritate & efficacia. Alius quoque ex eiusdem dignitatis Cieghis initium fecit audiendi conciones nostras, & iam non obscura inditia dedit baptismi proximè consecuturi. In hac vrbe Meacensi, viuunt quadraginta vel eo plures Cieghi, omnes eadem dignitate ornati, ac in congregationes distributi. Vna quoque eorum pars magnum habet discipulorum numerum, qui & ipsi de Cieghis sunt. Ioachimus supra nominatus cuiusdam harum Congregationum caput est, ferturque multos habere auditores, qui suo tempore omnes CHRISTI scholam ingredientur. Dico, suo tempore, quia necdum illos habet pleno iure sibi obnoxios, sed breui habiturus est; qui enim nunc ludo præest, cum quartum annum agat supra octogessimum, non videtur diu victurus. Non possum verbis satis exponere V. P. quantum in hoc Ciegho deprehendamus habilitatem ad omnia bona. Eximia pollet in dicendo gratia, quæcunque è Theologia Christiana proponuntur, comprehendit facilimè, & memoriæ diligenter infigit, vt cum alijs communicet, quod sedulo, & cum ingenti omnium admiratione facit,

facit. Utinam DEVS donum gratiæ, quo tam foeliciter utitur, in eo augere dignetur. Si Dominus noster vitam illi concesserit, speramus eum in hac vrbe Meacensi magna perfecturum, atque etiam in Quantô, vbi multo tempore est diuersatus. Iam à Moan Paulo euocatus est ad suam arcem, vt populum illum paret ad audiendum res diuinas, atque etiam vt speramus, ad recipiendum baptismum; eamque ob rem vrgemus P. Viceprouincialem vt pro missione Quantana, mittat nobis vnum Patrem, & vnum fratrem.

Baptizatus deinde est vir nobilissimus nomine Figedonus Iacobus, cum coniuge sua Lucia, & filia Anna, quod sua exhortatione effecerat Sanrocu Romanus proprius eius filius, & duobus vel tribus annis continuarat, accepta occasione à morte Gaiochuuan soceri Figedoni, qui dum esset in extremis, per dictum Romanum, (qui id petierat) obsecrauit Figedonum, vt si singulari aliqua consolatione se ante mortem afficere vellet, salutari lauacro animum adiungeret; hoc donum se oblaturum in conspectu Dei, alia verba prætermitto. Motus hac obsecratione Figedonus, responderi illi iussit, se libenter eius desiderio obsecuturum. quod, vt dixi, fecit, exemplumque eius secuta est familia, & ob nobilitatem eorum complures alij. qui omnes in præsentem vsq; diem constantes in fide perseverant. Possem multa de illis recensere, vt de insigni caritate & simplicitate, qua nos tractant, de que summo studio in moderanda familia tota, ne quid

HISTORICA RELATIO,

ne quid à recto deflectat: quæ non aliud esse videtur, quam domus religiosorum.

Bis hoc anno P. Franciscus Perez inuifit Christianos regnorum Mino & Voari cum magno omnium fructu: verè vt dici possit, Christianorum illorum pietatem, sanctaque opera tam manifestis argumentis auferere, vt sint quoddam gentilium speculum, eorumque exemplo multi, & ex ijs quidam nobilitate generis clari, Christianorum numero se aggregarunt.

IN regno Mino Socondonus Ludouicus, & Sceirocudonus Iacobus, viri principes, velut binæ columnæ totam illam Christianitatem sustinent, subministrandis æquè temporalibus, cum opus est, ac spiritalibus præsijs, suaque autoritate & exemplò faciunt, vt res nostræ magno loco sint apud gentiles omnes.

AD conseruandam vnionem, quoque mense binis in ædibus conueniunt, & à prandio de diuinis rebus colloquuntur, ac speciatim de remedijs tuendæ confirmandæque pietatis, ac misericordiæ continuandæ in pauperes Christianos, alijsque de rebus optimis. Itaque cum animaduertent magnam omnino accelsionem fieri ad rem Christianam, locumque nouæ messi pene comparatum, vehementer rogarunt me, vt vellem isthuc fratrem aliquem mittere. Cæterum cum plures hic non sint quam quatuor, nisi illis hominem magna fide & prudentia, qui non secus, quam fratres nostri, multis iam annis conciones ad populum habuit fructu maximo. Nam inter alia vocatus à Toranosucūdono in ditionem

tionem suam, sermone suo & consuetudine familiaris, quadraginta hominibus, & inter eos multis eximia nobilitate, auctor fuit completenda Christianae vitae & doctrinae, nec antecessabit, quam omnes in eandem sententiam, iuvante Toranosucundono homine in fide ardentissimo, pertraxerit. Quod si eorum res ita procedere porro pergant, necessarium erit eis vnum Patrem concedere, quem iam non habemus: nec videtur eis negari posse, maximè cum Sanburodonus iam eo missus ijs donis sit praeditus, ut dixi. & omnino iudico, ibi statim aedificandam esse Ecclesiam, ut P. Franciscus Perez mihi quoque significavit.

Sub hoc tempus, magna laetitia illarum partium Christiani affecti sunt, exemplo cuiusdam viri nobilis, antiqui Christiani, qui cum supra annos triginta inter medios gentiles illibatam fidem, vitamque Christiano homine dignam tenuisset, tandem vi morbi in lectum deiectus; ubi intellexit iam nominatum Patrem in Guisū, urbe regni Mino praecipua degere, se eo deferri voluit. & detectis per confessionem antea vitae peccatis, optimè comparatus, ingenti sua & fidelium omnium consolatione animam DEO reddidit, honorificoque funere elatus est: quae res non modo Christianis, sed etiam Ethnicis non exigua aedificationi fuit.

Nec minor fructus constitit in regno Voari, ubi Christiani omnes errata sua sacerdoti patefecerunt, & ad fidei, piorumque operum exercendorum constantiam se mutuo animarunt.

Quam

HISTORICA RELATIO

Quam in rem non mediocriter profunt exempla Tangedoni, & generi eius Sciozaimondoni, ac foeminae vnus Christianae nomine Aloysiae, quae inter Christianos illos, est instar vnus fratris nostri, & in se curam suscepit iuuandorum omnium qui in vrbe Quius versantur.

Vt verò cognoscat P. V. quemadmodum Deus quoque se communicet humili loco natis, & sancta sua gratia ad magnam animi nobilitatem euehat: Fuerunt ibi iuuenes duo, qui tantam in sua conuersione fidem, & in vocatione constantiam declararunt, vt multis licet probris, iniurijs & persecutionibus à cognatis diuexati, ne minimum quidem languescentis animi inditium dederint, quod Christianis omnibus magnae voluptati & aedificationi fuit. Vnus eorum erat filius fabri lignarij, hominis Ethnici, in eorum sodalitatem adscripti, qui ratione suae stirpis & genealogiae officium gerunt statis anni temporibus idolis Iaponicis ministerium suum praestandi, quare & legi Christianae infestissimus est. Verum apud DEVM non est acceptio personarum. Filius iam dictus, cum decimumquintum vel decimum sextum annum ageret, & litteris Iaponicis imbueretur ab homine Christiano eximia doctrina & virtute praedito, tanti Magistri egregio exemplo permotus est, vt cognita Christiana catechesi, etiam diuinum baptismum suscipere. Res licet secretissima, non diu latuit Patrem, qui ira aestuans, vt insigne scilicet negotium eius magistro facefferet, iuuenem omnibus vestibus nudatum domo exturbauit, iussitque ne in eam, nisi eiurata lege, quam
pro-

profectus esset, pedem amplius inferre auderet.
 Exturbatum, consilioque paterno minimè ac-
 quiescentem Tangodonus in suam domum rece-
 pit, in qua ad multos dies permanfit. Interim
 dictus faber impotenti animo comminabatur, se
 per magnum quendam Dominum inibi commo-
 rantem, nomen Christianorum apud Regem de-
 laturum, effecturumque vt omnes è medio tol-
 lantur. Sed tandem certi Christianorum amici
 suo interuentu & rogatu licet ægrè hominem
 impulerunt, vt filium non solum in ædes suas re-
 ciperet, sed etiam in religione Christiana per-
 sistentem impunè haberet. in qua hæctenus, con-
 temptis paternis conuitijs, fortiter perstitit.
 Alius adolescens eiusdem ætatis & scholæ bap-
 tizatus est à dicto Magistro, quem pater re cog-
 nita, tam durè accepit, vt coactus fuerit fugam
 capeffere, & auxilium implorare Christiano-
 rum Minoensium, qui per quadraginta dies eum
 humanissimè tractarunt. Pater animaduertens
 non reuerti filium, etiam atque etiam dictos
 Minoenses obtestatus est; vt filium remitterent,
 sanctèque promisit se permissurum, vt in fide
 Christiana perseueret; ita remissus est, & à pa-
 tre magno honore & gaudio susceptus. Cum
 ergo illis Christianis factum esset satis P. FRAN-
 CISCVS PEREZ redijt, & ex itinere inui-
 fit CHRISTIANO S regni Vomi, qui viuunt
 sub patrocinio Boco IOHANNIS, & alterius
 cuiusdam, nomine Sancij, qui, vti sunt mag-
 na virtutè & zelo præditi, omnibus illis Chri-
 stianis duces & autores sunt vt constanter in re-
 ligione Christiana persistant, eosque non secus
 quam

HISTORICA RELATIO

quam filios, in timore Dei gubernant, quaque Dominica in ædes suas conuocant, procurantque vt suo tempore omnes de peccatis confiteantur. Hi duo sunt illi, qui exortæ persecutionis initio, magno vitæ suæ periculo me ad septuaginta dies domi suæ aluerunt. **DEVS** benedictus, abundè compenset eis omnes ærumnas, quas in gloriam nominis sui sponte sustinuerunt.

Hoc anno bis inuisi Christianos agentes in vrbe Bozacca, Sacai & Tacaencuqui, atque etiam eos, qui habitant in montibus, fructu non pœnitendo, qui tamen maximè in illis montanis, vt pote hominibus rudibus & simplicibus, eluxit: nam in illis quasi visibiliter eximij gratiæ diuinæ effectus se produnt, omnes admirabili concordia inter se coniuncti, humiles, obedientes, deuoti, bis quotidie Ecclesiam ad consuetas orationes persoluendas adeuntes. Quibus exemplis vicini gentiles plurimum commouentur, & paulatim ad eandem legem complectendam perducuntur. In ditione Tacaencuqui, **DEO** propitio, fauore quorundam veterum Christianorum ibi degentium noua Ecclesia hoc anno excitata est, in qua ipso Circuncisionis die cum omnium lætitia & gratulatione primum Missæ sacrum celebraui. Inspexi quoque loca, in quibus nonnullas afflictiones & certamina, maxime sub persecutionis initium eram perpeffus, interque gemitus & lacrymas affluebant noua solatia videnti exurgere rursus Ecclesiam, licet priori minimè parem, & superesse adhuc aliquas primorum Christianorum reliquias. Cum verò
postea

postea didicissem, gubernatorem ditionis huius constitutum nobilem quendam virum, bonum & humanum, omnino decreuimus eum vere proximo visitare, omnemq; lapidem mouere, vt fiat Christianus: & ita futurum, ex optimis naturæ eius donis, auguramur. Et si factum fuerit, nō dubitamus, magnum fidelium numerum eius exemplum secuturum.

In hac visitatione accidit res quædam memorabilis; quæ haud scio, maioremne nobis dolorem, an voluptatem conciliarit. Cum rex Taiconfama mandasset Iosce Benedicto filio Riuxæ gubernatoris Sacayani, vt in ædibus recens in nouo oppido Fuscimensi fabricatis tres vel quatuor mulieres sibi adiungeret, eo quod locus ille esset peramænus, & ad delicias factus, respondit Yacuin qui præsens aderat, neutiquam id fieri posse, propter eius coniugem Agatham excellenti virtute foeminam, quæ vti natura vehementior & ferocior esset, ita nunquam æquo animo eam rem sit toleratura. Sed cum rex rursus instaret, Iosce, ne hominem offenderet, verba quædam purgandi sui causa protulit, quæ secundum externam speciem ponderata in deteriore parte à Christianis accipi poterant, quasi aliud quiddam reconditum gestaret in pectore. Mihi profecto, re per Agatham cognita, prima fronte visa est periculi plenissima, ansamque datura acerbiori in nos excitandæ persecutioni, quam hactenus sustinuerimus. nam si coniunx marito in hoc negotio, vt est Christianæ disciplinæ tenacissima, cum mi-

HISTORICA RELATIO

ais serio obfistat, mox ad aures Regis perueniet, qui si intelligat illas minas ab ea ratione Christianæ legis intentatas, verendum est, ne eueniat nobis, quod S. Petro quando martyrium subiit, hoc est, ne agamur in crucem. Quam ob rem anxius, interque spem & metum suspensus, ac quid facto vel consulto opus esset ignarus, rem totam patefeci Rioqui dicti Benedicti socero, dixique vt compararet se ad mortem, quando quidem filia sua AGATHA constituisset nequaquam tolerare, quæ REX marito suo imperasset. Ille verò actutum respondit. Parabo me libenter: immò hæc verba subiecit. VINCENTIUM filium suum, in bellum Coraianum abeuntem, dixisse sibi; si occasio se offerret sustinendi martyrij, nulla se interposita mora, nomina omnium in familia sua degentium, etiam minimorum puerulorum in schedam relaturum, eamque Iudicibus oblaturum, cum adiuncta confessione, omnes illos esse CHRISTIANOS: non posse se angusto fractoque animo esse, vbi de honore DEI vindicando, tuendoque omnium Iaponiæ CHRISTIANORVM bono agitur. Quæ responsio, existimare potest P. V. quantam nobis attulerit voluptatem, maximè cum experientia quotidiana in hoc genere ita se hæctenus nobis probarit, vt minime dubitemus facta verbis responsura. Cæterum quia res erat tam ardua & grauis, diu multumque expendimus, quid facto opus foret, vt DEVS suscepto nostro ad oppetendam
pro

pro nominis sui gloria mortem voto & desiderio, suam quoque voluntatem nobis in negotio tam lubrico patefaceret: reque DEO per duorum dierum preces assiduas commendata, in quibus vniuersa vtriusque Iosce & Rioqui familia expiatis per confessionem noxis pane coelesti se communierat, in mentem venit, rem in hunc modum transigendam.

Nempe, vt proposito ab omnibus facto non offendendi DEVM, AGATHA, dum IOSCE Fuscimum ad incolendas nouas ædes se confert, inuiseret Iacuinum, eique diceret: quandoquidem marito suo deinceps viuendum esset Fuscimi, se quoque eo concessuram, vt ei cohabitaret; nulla siquidem ratione conuenire, vt cum illo degant aliæ mulieres, sed nec vllò iure eum à Rege constringi posse, vt in gratiam eius, alia vtatur coniuge, alioquin nullam se quietem marito suo IOSCE relicturam: quare & dictum Iacuinum, vti summum eius amicum, & máxima autoritate apud Tayconsamam, marito omne studium impendere debere ad eum ab hac calamitate liberandum. Placuit hoc consilium omnibus; & quoniam repugnabat nullus, felix sperabatur consecuturus exitus. Si V. P. præfens adfuisset, quando hunc casum ventilauimus, maiorem in modum admirata fuisset ardorem, prudentiam & constantiam AGATHAE vxoris IOSCE, quæ ad confirmandam fidem eius, quod animo destinarat, in hæc verba prorupit.

G 2

Si ego

HISTORICA RELATIO

Si ego odoratus fuero, te alia vsurum coniuge, vt Christianæ religionis amans, te commonebo: si verò monitis meis posthabitis eam in domicilium tuum admiseris, ego mox præsto adero, & cum extrema ipsius tuaque contumelia manibus in capillos cōiectis eam inde exturbabo, etiamsi certo sciam me eam ob rem à rege, cui summo-
 pere hoc meum facinus displicebit, in crucem agendam. Itaque pro virili parte tua procura, vt non aliud fiat quam iam ante dictum est. Utinam Dominus noster impediatur, ne hic Rex quidpiam tale Iosce imperet, vt re tota silentio suppressa omne periculum remoueat.

I A M verò, vt V. P. intelligat, quam meritò doleamus non amandari huc Roma, & ex alijs Europæ partibus operarios, commemorabo rem consolationis plenissimam, atque utinam magnum V. P. calcar addat, ad parandum aliquem numerosum operariorum nouorum exercitum. Ante aliquot annos Bozaccæ sacris baptismi aquis ablui Nobunangæ generum nomine Chufambrodonum, vel Findadonum Leonem, hominem in legibus Iaponicis exercitatum, insigni prudentia præditum, famaue & existimatione nominis inter omnes Iaponiæ Dominos longe Principem, tum ob singularem in bellis gerendis fælicitatem & fortitudinem, tum ob raram eius in omnes liberalitatem. Hic tum ob maximam mutationem & vicissitudinē in regnorum statibus ex bellis consecutam, tum ob Patrum nostrorum exilium non potuit perinde,
 ac nos

ac nos optabamus, nostris mederi afflictionibus, ut enim omnibus Dominis dignitate anteibat, ita omnium quoque in oculis ferebatur. Verum enimvero in fidei professione constans semper permansit, nec quicquam de pristino in Patres amores detraxit, inuisens eos, quoties locus & opportunitas minima se offerret. Cum ergo Rex non ignoraret, eum tam præclaris naturæ dotibus insignitum, ad tantam status dignitatem eum euexit, ut inter præcipuos Iaponiæ Dominos numeretur, plus autem omnibus sit amatus, eo quod in illo omnem spem defixerit Iaponicæ Monarchiæ conseruandæ in suis successoribus. Quod superioribus diebus manifestissimè declarauit; nam cum nuncium accepisset, illum ex grauissimo morbo ad mortem usque decumbere, lacrymans dixit. Si diem obeat Findadonus, iam omni spe excidi Monarchiæ in meis continuandæ. Quare & inusitam diligetiam adhibuit in valetudine eius procuranda: mandauitque duobus præcipuis Dominis ut eiusdem rei curam in se fusciperent, & quotidie se de eius statu certiozem redderent. Cum dicto Leone quasi continenter versatur Iustus Vcundonus, nam multo iam tempore arctissima inter se necessitudine sunt deuincti, hic enim illi auctor fuit ut Christianæ religioni nomen daret, & nunc operam dat Iustus, ut ad primum statum, quo Christianis initiatus est sacris, eum reuocet, quemadmodum & fecit; Nam dictus Findadonus crebro de me in sermonibus quotidianis percontatur

HISTORICA RELATIO

tur; & per molestè se ferre declarat, me adhuc delitescere; vrgetq; vt cum huius vrbis Gubernatore agam de loco, in quo nobis ædes cum Ecclesia excitentur, se quoque eadem de re cum eo acturum; Regi deinde expositurum, ex praua quorundam informatione nos esse exilio multatos, non conuenire in nos capita illa accusationum ob quæ delati eramus; sibi que prorsus videri, Regem facile omnia condonaturum. Hæc omnia mihi retulit Vcondonus, qui illud quoq; addidit, se, si ex morbo conualescat, apud eum effecturum, vt vnus Pater cum fratre in sua regna amandetur, ibique commoretur & Christi Euangelium annunciet, se que litteras ad suum cognatum Moan Paulum supra nominatum daturum, vt ijs acceptis voluntatem suam exequatur, hoc est, vt vniuersus status fiat Christianus.

P A T E T autem status vel ditio eius in longum itinere decem, in latum verò septem dierum; inter opida autem habet vnum nomine A I Z V magnitudine præstans, denis ædium millibus instructum. Ab oriente attingit mare, ita vt facilis inde sit traiectus, si triginta vel quadraginta dies impendas, in nouam Hispaniam. Videt ergo V. P. quanta sit hic dispositio & præparatio diuina gratia opitulante facta ad conuersionem omnium illorum regnorum. Et si D E O placuerit integram huic Domino restituere valetudinem, nec aliud impedimentum

inter-

DE OMNI. IAPONIAE REGN.

interuenerit, procurabimus eodem propitio, ut omnia quæ ante dicta sunt fiant; mihi que videtur, Patrem Viceprouincialem ad hoc vnum Patrem cum fratre vno missurum. Quod si Dominus noster pro immensa sua misericordia prosperos rei successus dederit, curabimus quoque eo mitti Ciegum Vgoradonum, cuius supra mentionem fecimus, is enim Findadoni cognatus est, & in ijs regnis diu versatus, omnibusq; notus.

Cum huc scribendo peruenissem, aduolat Iustus Vcondonus, totus lætitia exultans, & nuncians Findadonum in rebus fidei esse quasi hominem recens à morte ad vitam excitatum, atque deo ad eam rectius confirmandam impensè petere, ut illuc VINCENTIUS frater noster mittatur, à quo omnia necessaria cognoscere possit. Post biduum ergo eum mittam. Postulare coepit, ut omnes sui amici ad CHRISTI Ecclesiam adiungantur; Vbi de peccatis suis confessus fuerit, de quo iam Vcondonus statuit eum commonefacere, non dubitamus Spiritus sancti gratiam in eo operaturam tanta efficacitate, ut vnus ipse, pro existimatione qua pollet apud regem, sit nos pristino statui restitutus. Vcondonus in locanda hac opera non sinit sibi vel minimam opportunitatem eripi, & in eam spem adducimur, fore, ut DOMINVS noster tam diuturnam mortificationem tot annis toleratam breui commutet in summam consolationem, & ex eo magnum lux sancti fidei prædicatorem & ministrum efficiat.

HISTORICA RELATIO

efficiat. Ex his verò omnibus iam memoratis V. P. facilè potest quasi oculis coram intueri maturum & proximum fructum, quem hæc vinea sua, & dilecta Iaponiæ sponfa promittit, per hanc tribulationem, in qua etiamnum versamur, significatum.

S V B finem harum litterarum, visendi mei causa huc venit adolescens ille regni Bigen, dictus Saquiodonus Paulus, quem Vincentius frater noster concionibus suis Bozaccæ à superstitionibus Iaponicis retraxerat. Aliquot horas cum eo collocti sumus. & ex rerum narratione facile collegimus, eum magnam in Regnis occidentem spectantibus Ecclesiæ columnam futurum. Pauca ex illis, quia memoria digna sunt, & consolationem tum V. P. tum nostris allatura videntur, hic annotabo. Dicitur adolescens à suscepto Baptismo domum suam reuertit, in regnum Bigen. Post reditum infirmatur vxor, & intra paucos dies moritur. Morte hac vehementer affligitur, tum quod foemina esset admodum nobilis & prudens, eamque ipsos vndecim annos habuerat, tum quod à natali suo nullus ei tam acerbus casus acciderat. Turbato in mentem venire cepit, quid si tibi id obuenerit ob susceptam nouam religionem? nec deerant alij, vt complures Bonziji, & nonnulli consanguinei, qui idem auribus eius inculcarent. Sed mox rediens ad se, oculis in coelum sublatis, dixit in corde. Magna est hæc dæmonis tentatio, quam DEVS
ad pro-

ad probandam meam constantiam permisit: cum-
 que ita fit, nihil à me obtinebit. Inuictò ergo a-
 nimo cohibitis lacrymis, processit ad funus de-
 functæ, omniaque eius pretiosa vestimenta, or-
 namenta, & quicquid ad eam pertinebat è cubi-
 culo eiecit, dicens præsentibus, quoniam illa al-
 terius sectæ fuisset, curarent eam humari à Bon-
 zijis: se quoniam Christianus sit, nihil de eius re-
 bus usurpaturum. Hic Bonzij contra instare, nisi
 Christo renunciaret, sectamque vxoris profitea-
 tur, se ne digitum quidem funeri admoturos. Il-
 le verò magna incensus ira ex aduerso respon-
 sare, ne quidquam hac de re mutirent, facerent de-
 cadauere, quod collibuisse, abijcerent, si vel-
 lent, in lutum, se à sua sententia non discessu-
 rum. Bonzij igitur perspecta eius constantia fu-
 nus ad sepulchrum, & cum eo omnia vestimen-
 ta è cubiculo abiecta, extulerunt. Vt verò lucu-
 lentius suæ in fide Christiana constantiæ publi-
 cum exemplum daret in conspectu totius multi-
 tudinistum Bonziorum, tum aliorum Domino-
 rum gentilium veritus non est vesci carnibus, in
 eo ipso loco, in quo vxor sua vita decesserat, quæ
 gentiles sacrilegij loco habent, si fiat non solum
 ipso mortis die, sed etiam eodem die per multa
 annorum curricula; Quam rem etsi omnes ad-
 mirarentur, nullus tamen fuit, qui reprehende-
 re auderet. Hac victoria plurimum erectus est
 & confirmatus, magnoque iam desiderio flagrat
 insigne aliquod facinus ad gloriam dei designan-
 di, pro rependendo quadantenus summo voca-
 tionis suæ beneficio, ut ipse loquitur præ tot mi-
 libus

HISTORICA RELATIO

libus hominum ethnicorum sibi præstito. Ac
 vt clarius liqueret, quanta spiritus sancti gra-
 tia imbutum fuerit illius pectus: semel atque i-
 terum in multorum præsentia dixit, si noua
 aliqua in nos tempestas, qua exulare cogamur,
 exorta fuerit, non se permissurum, vt ditio-
 ne sua excedamus, & si opus sit, tutela nostri in se
 suscepta, Ecclesiam in sui regni montibus, at-
 que ædes constructurum, vbi nostri suis mini-
 sterijs fungantur, & omnes suos subditos doc-
 trina CHRISTIANAE præceptis instruant,
 quanto fieri potuerit silentio, ne ad aures hu-
 ius regis perueniat. Quod si verò ea ex re vel
 minimum capitibus nostris impenderet peri-
 culum, se primum fore, qui vitam pro CHRIS-
 TIO sit profusus, ac de hac sua voluntate &
 proposito neminem debere ambigere. Adde-
 bat deinde, se id facere non tam Patrum quam
 DEI amore impulsus, cui intelligeret pro tan-
 tis beneficijs collatis, se, quantus quantus esset,
 prorsus obstrictum. Crebro quoque vehemen-
 ter obstupescens, verba illa identidem iterabat,
 demirari se non parum, qua ratione Christia-
 nus fieri potuerit, cum regnum consobrini sui
 sectæ omnium IAPONICARVM deterrimæ
 adhærescat, in eoque non degant plures tribus
 Christianis. Nimirum perspiciebat ille, nomen
 hominis Christiani, non industria virtuteue hu-
 mana, aut meritò comparari, sed sola DEI mi-
 sericordia, & idcirco quadam quasi siti exsti-
 mulabatur aliquid ad gloriam DEI faciendi; ac
 quoniam in re præsentia aliud non incidebat, et-
iam

iam atq; etiam à me postulabat fratrem aliquem, qui suo in statu Christum prædicaret (in quo suos habet redditus vicenorum millium aureorum) omnesque ad verum DEI cultum pertraheret: sæpe quoque repetebat, quanta gratia à diuinâ maiestate donatus esset, ac speciatim clarissimæ cuiusdam, quam in anima sentiret, cognitionis sui, sic vt ei non videretur homo, qui id non intelligeret. adiungebat etiam, quotusquisque non crederet DEVM esse conditorem cœli & terræ, eum esse mortis reum, seque in ea fide, si occasio se offerret, paratum mori. Neque me debere dubitare, si Rex iste millies sibi imperaret, vt religionem Christianam eiuraret, quin millies potius pro eius veritate sit iugulum porrecturus: neque illud nouum & admirabile posse videri, cum sæpenumero homines pro Dominorum suorum temporalium, aut fortunarum iuarum defensione morti se obijciant. Alia denique eiusdem generis tam multa subiicit, vt non dubiam spem habeamus, eum inter magnos Dei seruos annumerandum. Est adolescens viginti quatuor annorû, tum Domino suo, tum omnibus alijs in hoc regno existentibus imprimis carus; qui promptè illi nõ secus ac consobrino eius obsequuntur, & vt multis naturæ atq; gratiæ donis ornamentisq; præ alijs conspicuû suspiciunt & admirantur. Vtinâ Deus illi impertiat donum perseuerantiæ, quemadmodum speramus; nostra certe industria in eo formando nunquam deerit, donec euadat in a terû Iustû Vcondonû: quod facile erit, si Meaci, vel Bozaccæ, vel certè Fuscimi dega-

HISTORICA RELATIO

degamus: inuitabimus enim eum crebro in domum nostram, curabimusque vt accuratè in rebus diuinis, sanctaq; fide nostra instituat. Cuius constantiam omniumque istorum regnorum conuersionem etiam atque etiam petimus V. P. omniumq; Patrum & fratrum Societatis precibus apud Deum esse commendatam: sicut ijdem cupimus quoque nos commendatos, quia reuera multis magnisq; cum difficultatibus sæpe conflictamur, nec vnquam desunt infestæ dæmonum insidiæ, variæ afflictiones & æumnæ, quibus solo gratiæ diuinæ lumine & præsidio fulti superiores esse possumus, M E A C O, 14. Februarij. 1595.

V. R. P.

Seruus & filius in Christo

Organtinus.

F I N I S.

FGO CLAVDIUS AQUAVIVA
Societatis I E S V Prepositus
Generalis hanc vtramq̃ histo-
ricam relationem de Magno rege Mo-
gor, & de statu regnorum Iaponiæ,
nonnullis nostræ Societatis Patribus
recognoscendam tradidi. Quam cum
illi approbauerint, & asserant cum e-
pistolis originalibus, alijsq̃ informa-
tionibus consentire, probo vt in lu-
cem edatur, si ita placuerit Dominis
quibus incumbit. Datum Romæ die
4. Martij, Anno Domini 1597.

CLAVDIUS AQUAVIVA
GENER.

Collegij Societ^{is} Iesv Paderb

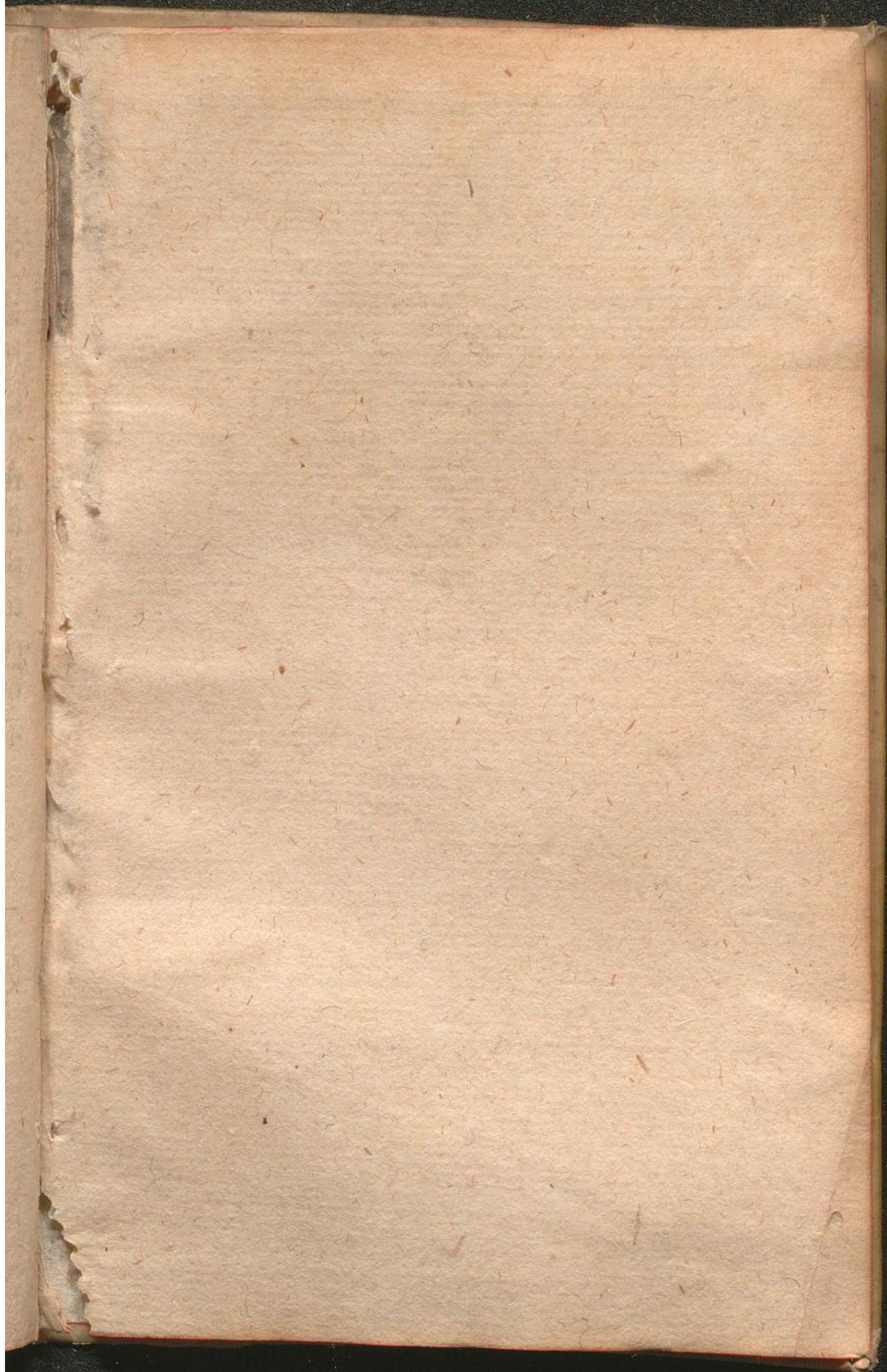
*Omnia ex idiomate Italico in latinum
conuersa in Collegio Moguntino So-
cietatis I E S V.*

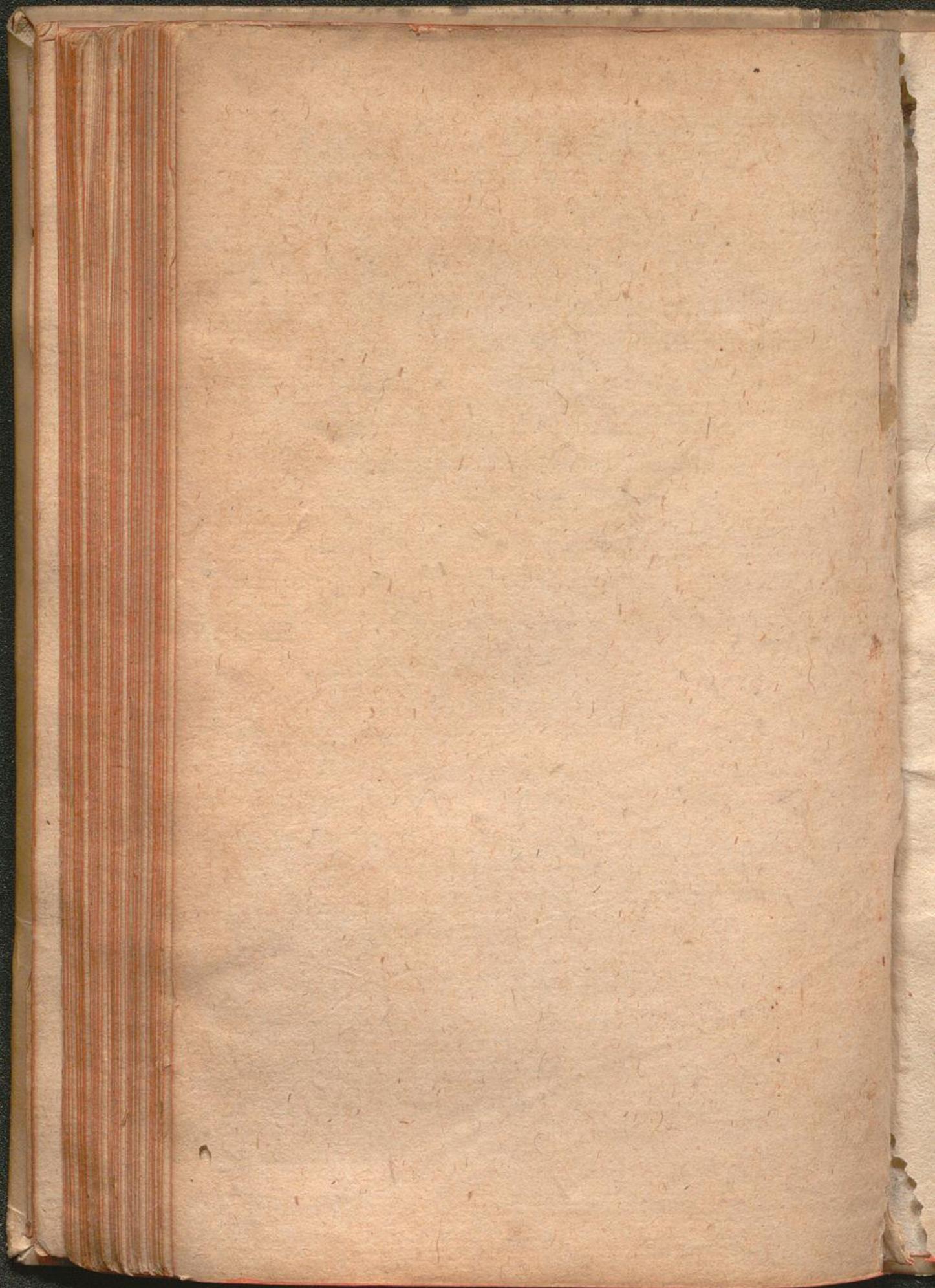

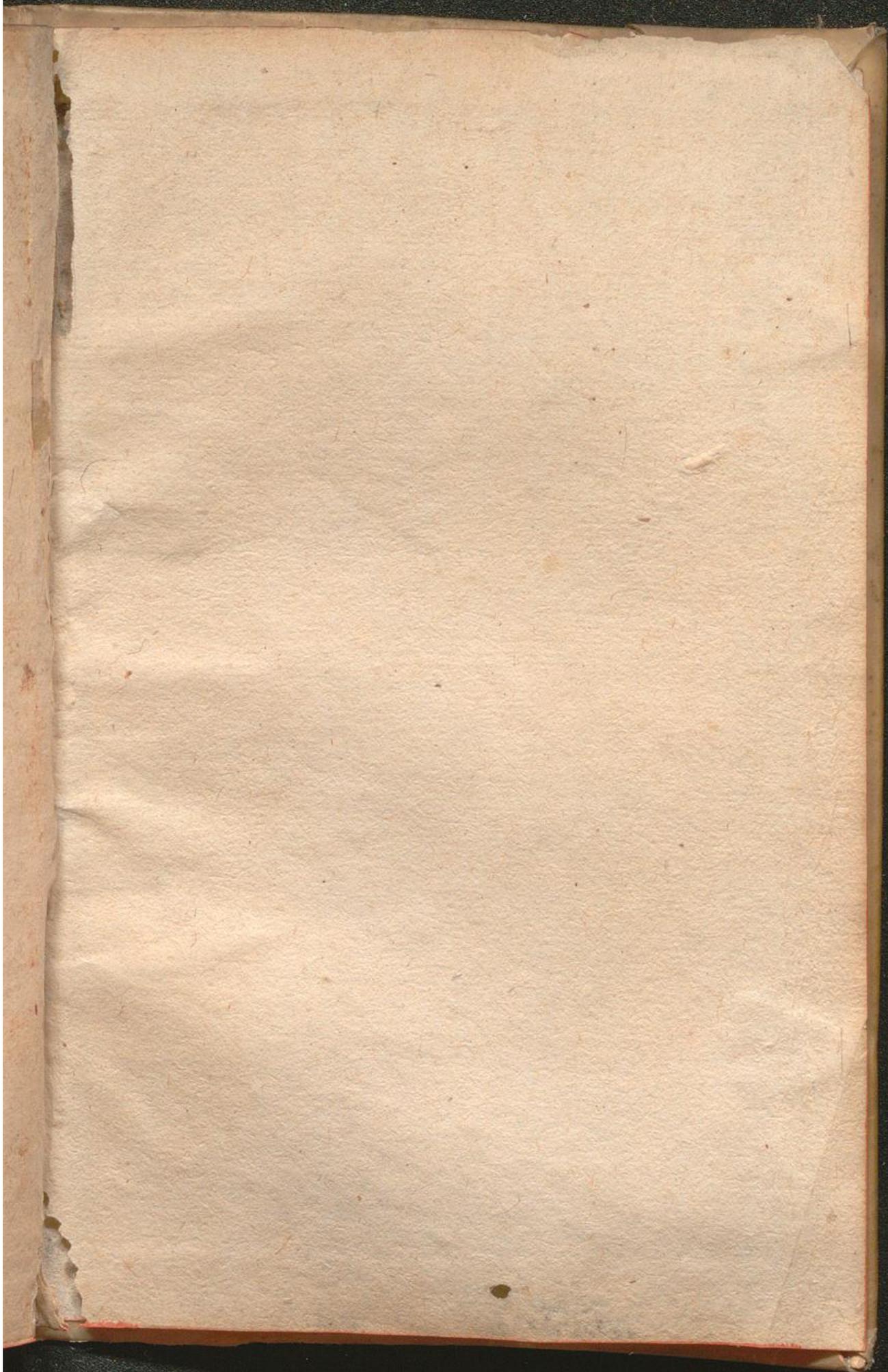
Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

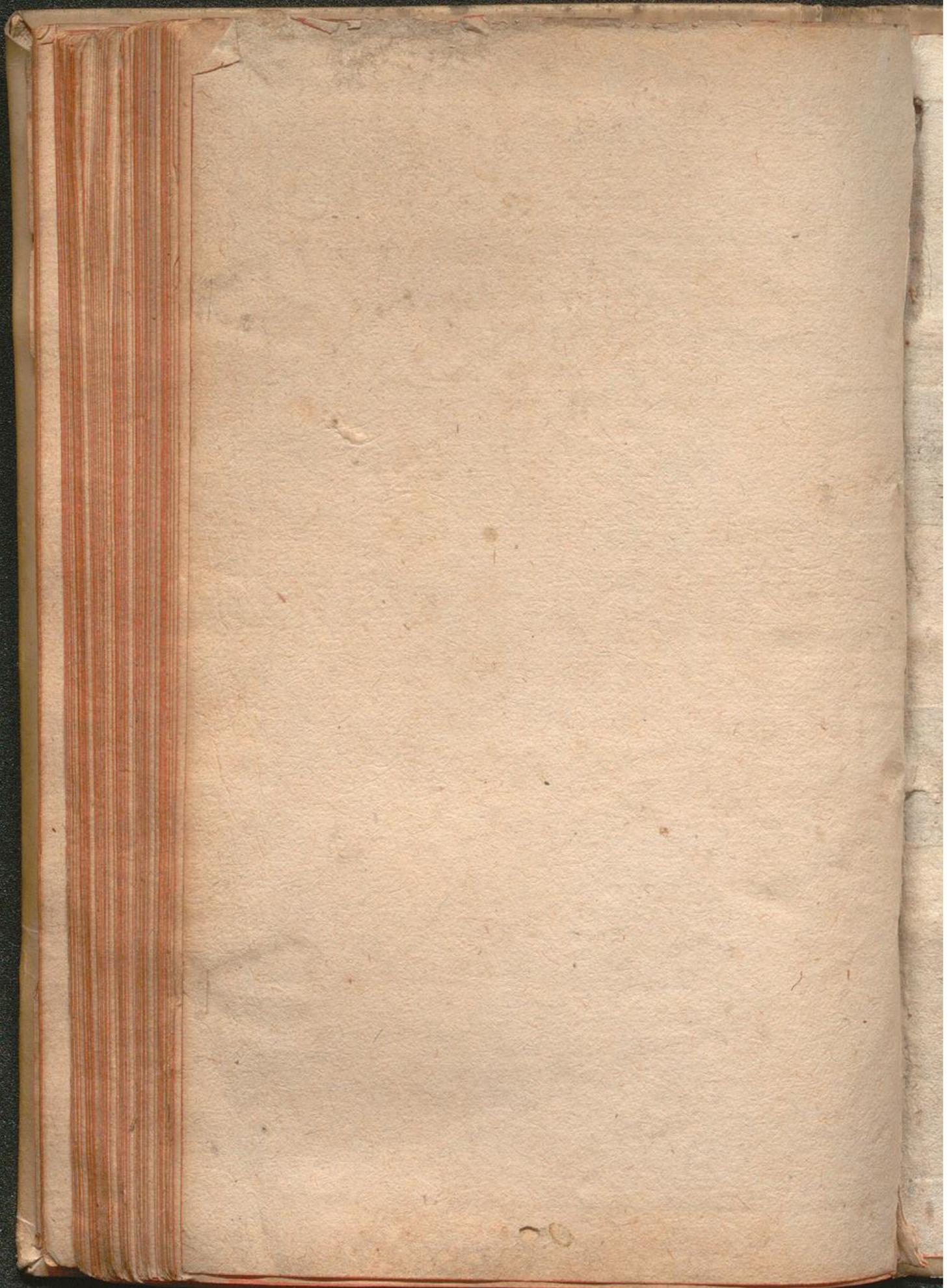
Car...
C...
C...

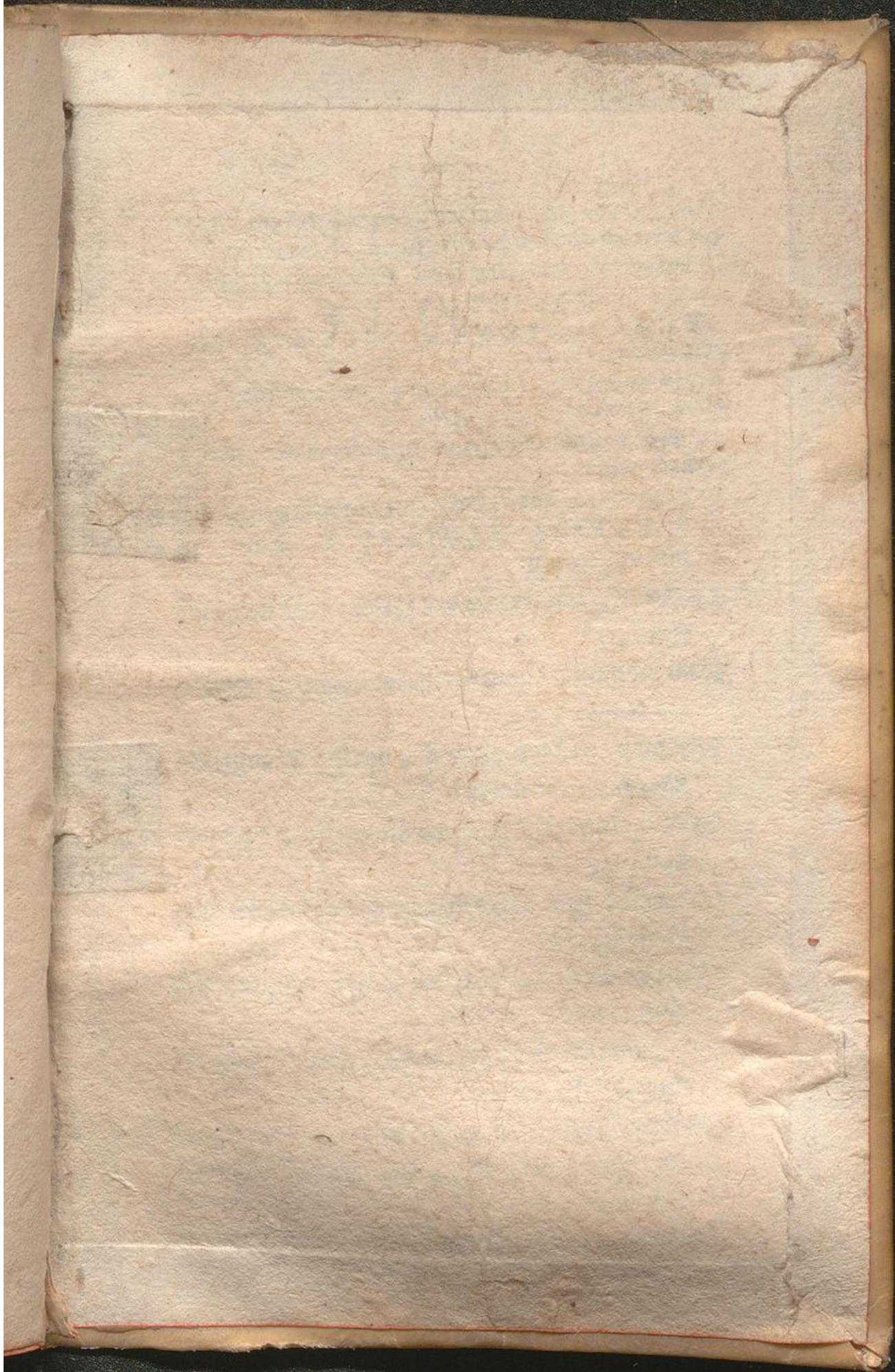
Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

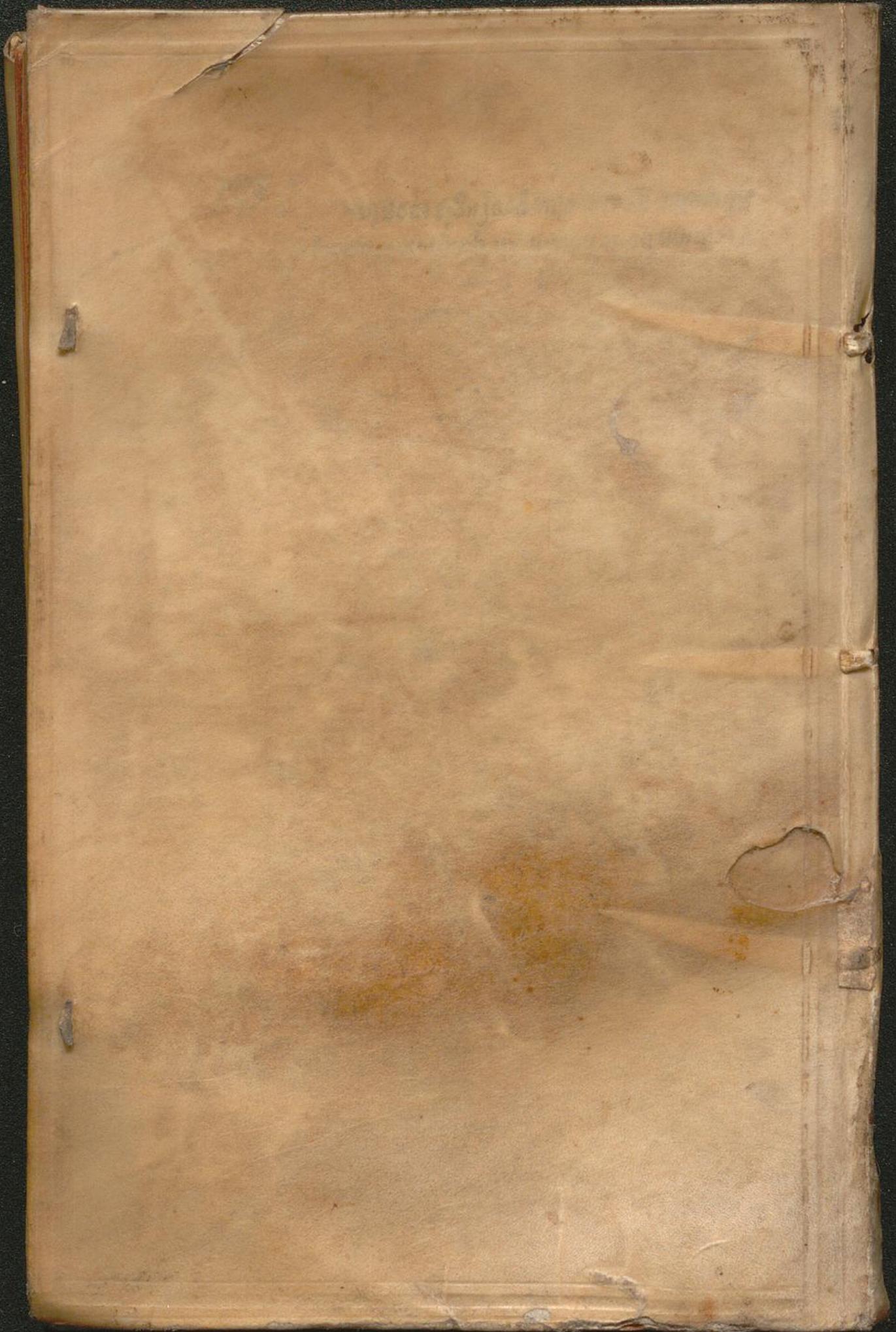

5018